

● **Min favorittlærer** | 22 Sjakkmestermøte ● **Reportasje** | 24 Læreren som samfunnsbygger
● **Fotoreportasje** | 36 Frossen fiskelykke ● **Frisonen** | 41 Bridge som universalspråk

UTDANNING

1

12. JANUAR 2018

utdanningsnytt.no

Overgrepssaker i 2017:

Nytt vondt år

Redaksjonen

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad (perm.)
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Hans Skjong
Journalist
hs@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedsjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

1

12. JANUAR 2018

utdanningsnytt.no

Innhold

10

● Hovedsaken: 28 OVERGREPSSAKER I FJØR

I 2017 ble 28 ansatte i skole og barnehage siktet, tiltalt eller dømt i overgrepssaker. Forskere har funnet to hovedtyper overgripere i skolen: den tillitsskapende læreren og vikaren som flytter mellom skoler.

● Frisønen 41

I fritiden til rektor ved Saltstraumen skole i Bodø handler det gjerne om kløver, ruter, hjerter og spar: – Det tar lang tid å bli ordentlig god i bridge, sier Anita Karlsen.

Innhold

Aktuelt	4	Frisønen	41
Aktuelt navn	8	På tavla	42
Hovedsaken	10	Innspill	44
Kort og godt	20	Debatt	50
Ut i verden	21	Kronikk	56
Min favorittlærer	22	Stilling/kurs	60
Reportasje	24	Aktuelt	62
Glimt	27	Lov og rett	63
Reportasje	28	Fra forbundet	64
Fotoreportasje	36		
Friminutt	40		

22

● Min favorittlærer

Aryan Tari, juniorverdensmester i sjakk, velger seg Simen Agdestein, på sitt beste verdens 19. beste sjakkspiller, som sin favorittlærer.

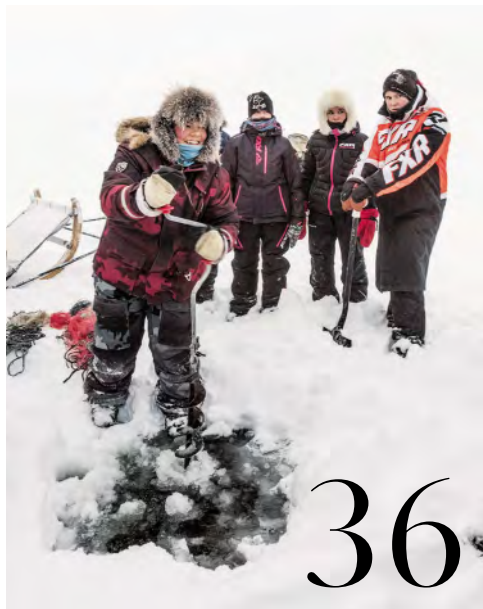
Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Strabaser på jobben

«Sinnalektoren» Anne Grønli skrev et arrig innlegg om sin lærerhverdag på Facebook og fikk støtte fra tusener. Utdanning fulgte henne i to tøffe arbeidsdager.

Fotoreportasje

Da 10.-klassingene fra Kautokeino ungdomsskole lærte å isfiske med garn, viste termometeret under 20 minusgrader. Her ser vi Remi Guttorm bore hull med stor iver.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2017: 164.338
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som følger seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Mer informasjon: presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Illustrasjonsfoto: Erik M. Sundt

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Lærernormen kan føre til økt lærerlønn

Vedtaket i Stortinget for jul om å innføre en nasjonal lærernorm ble mottatt med stor glede og tilfredshet blant norske lærere. Dette er en sak som Utdanningsforbundet har kjempet for å få gjennomslag for i mange år. Nå kom det endelig. Den nye normen skal sikre at det blir maksimalt 15 elever per lærer fra 1. til 4. trinn og maksimalt 20 elever per lærer fra 5. til 10. trinn. Lærernormen blir innført delvis allerede i 2018. Den skal ha full virkning fra og med 2019. Det innebærer i praksis at det må skaffes nærmere 3000 nye lærere i løpet av relativt kort tid. Det blir ingen enkel oppgave, spesielt ikke med tanke på at det i deler av landet allerede er mangel på lærere.

Det har ikke manglet på kritiske kommentarer etter vedtaket i Stortinget. Favorittøvelsen er å trekke i tvil om det har noen påviselig effekt å øke lærertettheten. Både svensk og amerikansk forskning har vist at det har en positiv effekt, og norske lærere, elever og foreldre har stått sammen i arbeidet for å få innført en lærernorm. Flere lærere vil blant annet innebære en større mulighet for å gi elevene tilpasset undervisning. Men en norm er ikke noen garanti for at alt vil bli bedre i norsk skole. Det må også utdannes langt flere lærere i årene som kommer. Hvis ikke kan vi komme i den situasjonen som blant annet KS frykter, at det blir langt flere som arbeider i skolen uten godkjent kompetanse. Da svekkes effekten av den nye normen.

Det var Kristelig Folkeparti som fikk æren for vedtaket om lærernorm, og utdanningspolitisk talsperson i KrF, Hans Fredrik Grøvan, sa at vedtaket må følges opp med en statlig lønnsplan for lærere. – Det er skapt et inntrykk av at å være lærer betyr vanskelige arbeidsforhold og dårlig lønn. Det er trolig en viktig grunn til at flere hundre plasser står ledige i lærerutdanningen, sa Grøvan. Han pekte på at økt lønn er viktig både for å få flere søkere til lærerutdanningen og for å lokke noen av de mange tusen lærerne som har begynt i andre jobber, tilbake til skolen.

Dagens Næringsliv tok på lederplass nylig til orde for at lønn bør brukes som et virkemiddel for å få lærerne inn i skolen igjen. Det ble vist til vårt naboland Sverige, der lærermangel har ført til kraftige lønnshopp flere steder i landet. I Norge viser politikerne ofte til at lønnsoppgjørene er en sak mellom partene i arbeidslivet, og det er helt riktig. Men det er lov å gi noen klare signaler uten å blande seg direkte inn i forhandlingene. Uansett må KS og kommunene og fylkeskommunene gjøre sin del av jobben og sørge for at tariffoppgjøret i 2018 blir et læreroppgjør. Det er på høy tid.

Knut Hovland

Pedagogstudentene

Mot slutten av 2017 hadde Pedagogstudentene 20.528 medlemmer, opp 72,5 prosent siden starten av 2012. På bildet: leder Hedda Eia Vestad.

FOTO SONJA HOLTERMAN

Massiv medlemsvekst

På seks år har Pedagogstudentene (PS) fått rundt 8600 flere medlemmer. I 2017 sto PS for 57 prosent av innmeldingene til Utdanningsforbundet.

TEKST Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

Medlemstallet til Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet lå i mange år på rundt 11.000-12.000 medlemmer, men har siden starten av 2012 skutt fart. Ved slutten av 2017 hadde Pedagogstudentene 20.528 medlemmer, opp 72,5 prosent siden begynnelsen av 2012.

PS-leder Hedda Eia Vestad er glad for utviklingen.

– Vi har jobbet mer målrettet med verving og satset hardt på verving rundt starten på det akademiske skoleåret, sier Eia Vestad til Utdanning.

Hun legger til at PS har fått flere midler til verving og er blitt mer synlige med materiell og på sosiale medier.

– Tilbyr faglig og sosialt fellesskap

– Antall medlemmer i Pedagogstudentene øker, men mange lærerstudenter fullfører ikke studiene. Hvordan kan dere hindre frafall?

– Ved å få politikerne til å styrke lærerutdanningene, blant annet gjennom bedre lønn og vilkår til dem som utdanner lærere. PS tilbyr et godt nettverk både faglig og sosialt, noe som også kan hindre at folk slutter. Vi vet at en av risikofaktorene

for frafall fra studiet er ensomhet, sier Eia Vestad.

Hun mener det er vesentlig å vise lærerstuderenter hvorfor det er viktig å være medlem av en fagforening.

– Gode ordninger for arbeidstakere kan bli borte hvis man ikke organiserer seg. Innenfor undervisningssektoren er bevisstheten rundt fagorganisering høyere. Vi har gang på gang sett hvor viktig det er at lærerstanden står samlet, sier Eia Vestad.

– Viktige for forbundet

Thom Jambak, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet, sier Pedagogstudentene er viktige for forbundet av flere grunner.

– De kjenner sine medlemmer og utdanningene godt, og de representerer en viktig vervearena for oss, sier han og fortsetter:

– Skal vi ha den styrken vi trenger for å fremme våre saker godt, er det avgjørende at vi er en tallrik gruppe innen utdanningsfeltet. Når vi vet at det blir færre fagorganiserte, er det fint at Pedagogstudentene jobber så godt med rekruttering, også fordi de fleste medlemmer i Pedagogstudentene mener det er naturlig å fortsette medlemskapet sitt i Utdanningsforbundet også i arbeidslivet, sier Jambak.

Programmering

NHO vil ha obligatorisk koding i skolen

Koding og dataprogrammering må bli obligatorisk i grunnskolen, mener NHO. Skoledagen kan utvides for å få plass til det nye faget, foreslår organisasjonen.

– For å beherske fremtidens teknologiske utvikling trenger vi å kunne koding. Og vi må begynne tidlig. Derfor foreslår vi at koding blir obligatorisk for elever i grunnskolen, sier viseadministrerende direktør i NHO, Ole Erik Almlid, til NTB.

Men kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen vil ikke love noe eget fag i programmering.

– I den digitale strategien for grunnskole og videregående vi la fram i høst, sier vi at vi vil ha forståelse for at koding og teknologi skal inn i læreplanene. Likevel mener vi ikke at vi trenger flere selvstendige fag inn i skolen, men heller bedre kompetanse blant lærerne, sier Isaksen til NTB.

Også leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, er skeptisk til å innføre obligatorisk datakoding nå.

– Det er utvilsomt viktig at skolen gir elevene en god forståelse for hvordan data-teknologi fungerer. Men å innføre koding som eget fag nå, vil jeg advare mot. Norsk skole kan ikke satse på alt samtidig, sier han. ©NTB

Elevtall

Flere store og færre små skoler

Det har blitt færre små skoler med under 100 elever. Samtidig har antall skoler som har over 500 elever økt. I 2004 hadde 1200 skoler i Norge færre enn 100 elever. I dag er det redusert til 668 skoler, viser en oversikt i Kommunal Rapport. Samtidig er det i dag 187 skoler som har flere enn 500 elever. Det er en økning fra 155 i 2014. ©NTB

● Arbeidsmiljø

Brente papirer i varslersak ved en skole

Uten daværende rektors godkjenning ble papirer som var lagt i en safe, brent opp. I februar i fjor rapporterte en varslersak om mobbing og trakassering av rektoren, og papirene hadde betydning for saken.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Arbeidsmiljøet ved Lærdalsøyri skule i Sogn og Fjordane beskrives som utfordrende av Deloitte Advokatfirma, som kommunen engasjerte i forbindelse med en varslings sak i februar i fjor. Det var Sogn Avis som først omtalte saken.

Nå har Deloitte utarbeidet en foreløpig rapport der det kommer frem at de finner forholdene kritikkverdige, men ikke straffbare etter straffeloven. Rapporten påpeker at brenningen av papirene kan være et brudd på arkivloven.

Det kommer også frem at det er et utfordrende arbeidsmiljø i kommunen, med ulike allianser og fraksjoner som kommunen bør gripe fatt i. Advokatfirmaet anbefaler at de bruker en ekstern, nøytral part.

Mobbing av rektor

Kommunalsjef for opplæring i Lærdal kommune, Torunn Liltved, bekrefter at papirene ble brent i 2012.

– Så langt jeg kjenner til, stammer innholdet i varselet fra før den tid, sier hun til Utdanning.

– Kom ikke varslet i februar 2017?

– Det stemmer.

Ifølge Sogn Avis inneholdt varslet opplysninger om at rektor ble mobbet og trakassert uten at rådmannen i kommunen grep inn.

– Rådmannen har fått en setterrådmann fra nabokommunen som skal ha ansvaret for denne saken. Som en del av rådmannens stab er jeg dermed ikke lenger en del av saken videre, sier Liltved.

Jobber med miljøet

Til sammen er det 26 dokumenter i saken. Alle er unntatt offentlighet, også rapporten fra Deloitte.

– Hvordan er arbeidsmiljøet ved Lærdalsøyri skole i dag?

– Det er ikke et umulig miljø, slik det kommer frem i det som står i lokalavisa. De har sine utfordringer, men det har blitt jobbet med og jobbes kontinuerlig med miljøet ved skolen. I 2016 ble en skole nedlagt i kommunen, og da ble en del lærere og elever overført dit. I den forbindelse jobbet vi også ekstra med å få overgangen til alle til å bli best mulig, sier Torunn Liltved.

Hun opplyser at rektoren som det ble varslet om, har en annen stilling i kommunen nå.

– Er det et dårlig arbeidsmiljø ved skolen i dag også?

– Det håper jeg ikke. En av tingene som har vært utfordrende ved Lærdalsøyri skole, er at det har vært bytte av rektor flere ganger. I tillegg er bygningsmassen adskilt, slik at ikke alle lærere og elever naturlig møtes hver dag.

– Kan det være et ugreit arbeidsmiljø der uten at du har hørt om det?

– De ligger litt lavt på medarbeiderundersøkelsen. Miljøet er varierende. Jeg har jevnlig møter med ledelsen, og det jobbes aktivt med miljøet på skolen. Vi tror det fører til fremgang, sier Liltved.

I forbindelse med en varslings sak ved Lærdalsøyri skule skal relevante papirer blitt tatt ut av en safe og brent uten rektors tillatelse. Nå har kommunepolitikere i Lærdal bedt rådmannen i nabokommunen Årdal om å granske saken.

FOTO FRA LÆRDAL KOMMUNES NETTSIDER

MEST LEST:

● Tips når tårene triller

● – Problembarn er det verste ordet jeg vet

● Unni Bleken:
– Barnehagelærers viktigste jobb er å sørge for at barna trives

● Lag en magisk kube til barna

● For Charlotte er det viktigere å lære barna å være en god venn enn tall og bokstaver

● Arnstad (Sp):
– Styrer mot lærerkrise med åpne øyne

**Gikk du
glipp av
denne?**

Finnmark: En annen fortelling

Nyheter fra Finnmark handler ofte om det som ikke fungerer. Dette er ikke en slik sak.

**Utdanningsnytt.no/
Finnmark201712**

● Videreutdanning

15. desember var det høring i Stortinget blant annet om kompetansekravene til lærere. Pedagogstudentenes leder Hedda E. Vestad (bak t.h.) illustrerer antall søkere til lærerutdanningene med en kuleramme.

● Kompetansekrav

I 2012 vedtok Stortinget at lærere minst må ha 30 studiepoeng i matematikk og norsk for å undervise i fagene på 1.-7. trinn og 60 studiepoeng i matematikk, norsk og engelsk for å undervise i fagene på 8.-10. trinn. Kravet gjelder også samisk og norsk tegnspråk.

Regjeringen foreslo i 2015 at kravene skulle gjelde for alle fast ansatte lærere. Kommunene har dispensasjon fram til 2025 med å videreutdanne lærere som trenger det.

Krav skal gjelde for alle

Regjeringen, KrF og Venstre vedtar i februar at kompetansekravene til lærere får tilbakevirkende kraft. Det til tross for høringen i Stortinget 15. desember.

TEKST OG FOTO Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

15. desember var det høring i Utdannings- og forskningskomiteen (UF) i Stortinget.

Høringen var blant annet om at kompetansekrav i matematikk, engelsk og norsk skal gjelde for lærere som utdannet seg før 2014.

Dette er Utdanningsforbundets leder Steffen Handal sterkt kritisk til: – Å gi kravene tilbakevirkende kraft er en oppskrift på mistillit mot lærere. Det er viktig at tilhengerne av dette vedtaket forstår hvordan lærere opplever det, sa Handal under høringen.

Han påpekte også at vedtaket fører til at kvalifiserte lærere må være borte fra undervisningen for å ta videreutdanning, mens ukvalifiserte kommer inn i deres sted.

Pedagogstudentenes leder Hedda Eia Vestad tok i bruk hardere skyts under høringen: – Det er totalt galimatias å «avskille» 33.000 lærere, sa hun.

Pedagogstudentene mener det skal arbeides for kompetansekrav i alle fag i skolen, og at dette må skje gjennom masterutdanning og etter- og videreutdanning.

Banker det gjennom i februar

– Mange andre yrker legger sin stolthet i å heve kompetansen. Hvorfor er lærerne annerledes når det gjelder dette? spurte Venstre-leder Trine Skei Grande Utdanningsforbundet i spørsmålsrunden.

Handal svarte at lærerne selvsagt ønsker å heve kompetansen. Det er vedtaket om tilbakevirkende kraft forbundet reagerer mot.

Forslagene stemmes over i Stortinget 13. februar. Saksordfører Kent Gudmundsen (H) i UF-komiteen sier vedtaket vil bli vedtatt, til tross for høringen.

– I budsjettforliket mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti ble vi enige om at

kompetanse- og opptakskravene til lærerutdanningen ligger fast, sier Gudmundsen.

– Hvorfor har man da en høring?

– Saksgangen forplikter oss til å behandle representantforslag, og dermed ha en høring. Selv om utfallet i en sak er klart, er det et gode at vi i norsk politikk har tid til å argumentere for de ulike sidene i en sak, og slik øke kunnskapen om den, sier Gudmundsen.

Han sier også at videreutdanningen av lærere vil gi utfordringer med å rekruttere kvalifiserte vikarer, men at overgangsordningen er på ti år og over 6.000 lærere vil bli videreutdannet årlig.

● Skolefritidsordningen

For første gang på 15 år skal skolefritidsordningen evalueres

I Sverige har skolefritidsordningen (SFO) egen læreplan, og det finnes en egen utdanning for dem som jobber der. Dette vil norske forskere lære mer om når de nå skal i gang med evaluering av SFO. Forrige evaluering var i 2002.

Christian Wendelborg ved NTNU Samfunnsforskning til Utdanning skal lede gruppen som skal evaluere SFO i Norge. De skal se på integrering, foreldrebetaling, bemanning og kompetansen til de ansatte.

● Lærernormen

Trenger 500 lærere, har planlagt 25 nye

● Oslo kommune trenger minst 500 nye lærere for å nå lærernormen i år, men har bare planlagt 25 nye stillinger.

● Bergen, Bærum og Kristiansand har ikke satt av egne midler til nye lærere.

● KrFs Hans Fredrik Grøvan sier staten skal ta hele regninga for lærernormen.

TEKST Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

Det er satt av 200 millioner kroner til innføringen av lærernormen i år. Lærernormen innebærer et mål om maksimalt 16 elever per lærer i 1. til 4. trinn og 21 elever per lærer i 5. til 10. trinn fra 1. august.

Oslo kommune trenger 500 lærere for å oppfylle lærernormen i år. Men kommunen har bare planlagt 25 nye lærerstiller før de vet hvilket beløp de får fra staten av potten til lærernormen. Revidert nasjonalbudsjett kommer i mai, men Høyres Kent Gudmundsen sier til Utdanning at det kan tenkes at Kunnskapsdepartementet avklarer raskere hvilke kommuner som får nye lærere.

Byråd for oppvekst og kunnskap i Oslo, Inga Marte Thorkildsen (SV) venter at staten tar regningen for de 500 nye lærerne som trengs.

– Rekker dere å ansette nye lærere selv om dere må vente til revidert budsjett i mai for å få vite hvor mye penger dere får?

– Ansettelse skjer normalt i februar eller mars, men vi vil gjøre alt vi kan for å få det på plass i løpet av høsten, svarer hun.

Heller ikke kommunene Bergen, Bærum eller Kristiansand har budsjettet med egne kommunale midler for å oppnå lærernormen.

Må vente på signaler

Seksjonsleder for økonomi i Bergen kommune, Christian F. Hjemmen, sier kommunen legger til grunn at de får nødvendige signaler om hvordan normen blir, slik at skolene i Bergen rekker å ansette til skolestart.

Fra høsten 2019 skjerpes lærernormen til 15

Det mangler om lag 850 millioner kroner i friske midler til lærernormen om maksimalt 16 elever per lærer på 1. til 4. trinn og 21 elever per lærer på 5. til 10. trinn fra 1. august 2018.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

elever per lærer i 1. til 4. trinn og maks 20 elever per lærer i 5. til 10. trinn.

Skal fullfinansieres

KrFs utdanningspolitiske talsperson Hans Fredrik Grøvan sier at Stortinget har gitt klare føringer for at lærernormen skal fullfinansieres av staten. Han sier at det mangler om lag 850 millioner kroner i friske midler til lærernormen, og at han håper på om lag 400 millioner kroner i nye midler i 2019.

– 200 millioner kroner nå, forhåpentlig 400 millioner i 2019, men selv da mangler noen hundre millioner kroner. Vil hele lærernormen halte på etterskudd?

– Jeg forutsetter at departementet informerer kommunene om gjennomføringen av normen, slik at disse får tid til å ansette lærere. Det er vesentlig at kommunene har nok informasjon når normen gjennomføres, sier Grøvan.

> Utdanning har vært i kontakt med Kunnskapsdepartementet (KD). Tilsvar fra dem kommer i nettversjonen av denne artikkelen.

Arnstad (Sp):

– Styrer mot lærerkrise med åpne øyne

Faren for lærermangel er mer reell enn mange tar innover seg, mener Marit Arnstad fra Senterpartiet. Hun anklager regjeringen for å styre norsk skole rett inn i en åpenbar lærerkrise.

– Innføringen av en dårlig forberedt lærernorm kommer samtidig med at elever fra videregående må ha karakteren 4 eller høyere i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen. De kan ha 4 og 5 i alle andre fag, men med en 3-er i matematikk, er studiet stengt. Dette er demotiverende for mulige søkere som kunne styrket en sårt tiltrengt lærerrekuttering, sier Arnstad til VG.

Arnstad er parlamentarisk leder for Senterpartiet på Stortinget og sitter i Stortingets utdanningskomité.

Aktuelt navn

ABC for vekst og velferd

Vil det bli jobber til alle i årene fremover? Landets politikere og bedriftsledere vil prøve å finne svaret på det under årets konferanse.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO NHO

● Arvid Moss (59)

Hvem
Konserndirektør i Hydro og styreleder og president i NHO.

Aktuell
NHO har årskonferanse i Oslo 9. januar. Konferansen har fått tittelen «Verdien av arbeid».

NHO skal arrangere årskonferanse og har kalt den «Verdien av arbeid». Hvordan kan det bli nok jobber til alle?

Vi må gripe mulighetene naturressursene våre gir oss. Politikerne må sørge for at næringslivet får rammevilkår som legger til rette for jobbskaping. Vi må ha et utdanningssystem som sikrer at folk har riktig kompetanse, også for fremtiden. Og vi må ikke lefle med EØS-avtalen, som sikrer våre bedrifter tilgang til det europeiske markedet.

Hvis du selv hadde vært ung i dag, hvilken utdanning ville du valgt?

Jeg ville valgt det samme. Jeg er siviløkonom fra Norges handelshøyskole (NHH), men har tatt deler av utdannelsen i utlandet.

Hvilken kunnskap kommer til å bli viktig i fremtiden, og hvorfor?

Det er vanskelig å spå, men vi trenger sterk fagkompetanse og flere som satser på teknologi og realfag.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Tidligere Apple-sjef Steve Jobs hadde vært spennende, både med tanke på det visjonære og evnen til å gjennomføre disruptive endringer. For dem som ikke kjenner begrepet, er en disruptiv innovasjon en nyskaping som forstyrrer et eksisterende marked ved å gjøre en eksisterende forretningsmodell irrelevant.

Hvem ville du gitt straffelekse?

De som ikke forstår ABC for vekst og velferd: At vi må ha et sterkt og lønnsomt næringsliv for å opprettholde velferden i samfunnet vårt.

Hva liker du best med deg selv?

Det får andre bedømme.

Hva er din favorittbok?

Jeg har mange, Stefan Zweigs «Verden av i går» er en av dem.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjon?

Jeg er sjelden frustrert, men i så fall er en luftetur i naturen god medisin.

Hvem er din favorittpolitiker?

Winston Churchill, for hans innsats for å redde det Europa vi kjenner.

Hva er ditt bidrag i kampen for å redde verden?

I Hydro prøver vi hver dag å produsere et metall verden trenger mer og mer av; aluminium, med mindre og mindre økologisk fotavtrykk.

«Vi trenger sterk fagkompetanse og flere som satser på teknologi og realfag.»

Skolefrukt til elevene – flere muligheter!

For skoleåret 2017/2018 er det tilbud om Skolefrukt til alle norske grunnskoler subsidiert av staten. Det kan enten være foreldrebetalt ordning eller at skolen oppretter felles bestilling som blir betalt av kommunen, skolen, FAU eller andre.

Selv om det er abonnementsordning som tilbys til grunnskoler nå, så er det fullt mulig å ha gratis frukt til alle elevene på skolen. Staten subsidierer Skolefrukt med kr. 1,50, som er 1/3 av prisen til fruktleverandør. Pris til kommune, skole, foresatte eller andre blir derfor kroner 3,- (inkl. mva).

Dersom budsjettene ikke strekker til for frukt hver dag kan en for eksempel ha **frukt/grønnsaker to til tre dager per uke**. Skolen oppretter da et felles abonnement gjennom Skolefrukt.no som består av en fast bestilling på antall frukt/grønnsaker som skolen skal ha per dag, og skolen får faktura direkte fra lokal skolefruktleverandør basert på levert vare etter hver måned. Skolen kan justere antall dager per uke og/eller den faste bestillingen gjennom hele semesteret, og kan også gjøre midlertidige endringer dersom for eksempel mange av elevene på skolen skal på dagstur.

For mer informasjon. Se www.skolefrukt.no, ta kontakt med oss på support@skolefrukt.no eller ring vårt kundesenter på telefon: 815 20 123.

Eksempler på kostnad per skoleår:

Årlig kostnad for Skolefrukt med levering over 38 uker . Pris kr. 3,- inkl. mva og frakt til skolen Beregnet med ulike elevtall og at bestilling er 90 % av elevmassen.					
Elever på skolen	60	100	200	300	400
Bestilling Skolefrukt (90 %)	54	90	180	270	360
2 ganger per uke	12 312	20 520	41 040	61 560	82 080
3 ganger per uke	18 468	30 780	61 560	92 340	123 120
4 ganger per uke	24 624	41 040	82 080	123 120	164 160
5 ganger per uke	30 780	51 300	102 600	153 900	205 200

Hovedsaken

OVERGREP I SKOLE OG BARNEHAGE

«Mang
jeg an

ge reagerede på at
meldte læreren»

Rektor for en overgriper

Ei jente sitter på rektors kontor. Hun er flau og lei seg. Hun forteller at læreren tar på henne, liksom tilfeldig i forbifarten, men hun vil ikke at han skal gjøre det.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

ILLUSTRASJONSFOTO Erik M. Sundt

– **Jeg angret litt** på at jeg sa ja til å prate med deg, sier rektor til Utdannings journalist og lener seg bakover i stolen. Han trekker pusten dypt. – Jeg vet ikke hva jeg kan si. Hva jeg har lov til å si, sier han og blar i papirene som ligger foran ham.

Det er dommen han kikker i. Dommen som representerer det tøffeste han har opplevd i sin lange karriere som skoleleder. Dommen som førte til overskriften i lokalavisen:

«Lærer dømt for seksuelt overgrep mot elev»

Det var hans lærer, hans elev, og kanskje kunne han hindret det. Rektoren har brukt mye tid på å tenke på akkurat det; kunne han hindret overgrepet?

– Kanskje jeg kunne det, sier han og legger til: – Det er lett å være etterpåklok, men når jeg tenker tilbake på det som hendte, det jeg fikk høre og det jeg gjorde, så kan jeg selvfølgelig ikke la være å tenke at jeg kanskje kunne hindret det.

Historien til denne rektoren, om denne læreren, er ikke enestående. Den er altfor vanlig, og et eksempel på hvordan det kan skje. Og hvordan det kan skjules.

Tipset

Utdanning møter rektor på hans kontor i en liten kommune et sted i Norge. For snart ti år siden

hadde rektor en prat med en lærer på dette kontoret. Læreren var litt oppgitt. Hun hadde sett at en kollega fikk tekstmelding fra en elev.

– Jeg har problemer med å huske nøyaktig hva hun sa, men slik jeg husker det, gikk det ut på at en lærer var blitt vennskapelig med en elev. Jeg oppfattet at eleven hadde sendt en tekstmelding til læreren, sier rektor.

Rektor vender blikket ned mot kontorpulten, mot dommen. Der står det at rektor ble varslet, at han fikk tips om at læreren hadde begått overgrep mot en elev.

– Jeg får jo ikke endret det som står her, sier han og dunker en pekefinger mot dommen.

I dommen står det at rektor ble varslet, og at han deretter hadde et møte med den anklagede læreren. Rektoren sier til Utdanning at dette var en misforståelse.

– Jeg pratet aldri med læreren om det jeg hadde fått høre. Jeg spurte i stedet kollegaen som tok dette opp, om ikke hun kunne ta en prat med læreren. Prate med ham om det å være venn med elever, sier rektor og fortsetter: – Dette skal hun ha gjort, og senere sa hun til meg at praten hadde gått bra. Sånn jeg oppfattet det, var hun fornøyd med utfallet av samtalen, og det var ikke lenger >

Overgriperne i skoler og barnehager

Minst 28 ansatte i skole og barnehage ble siktet, tiltalt eller dømt i overgrepssaker i 2017.

JANUAR:

● En musikk lærer fra Gjøvik ble dømt i lagmannsretten. Læreren anket dommen fra tingretten, men ble dømt igjen. Han er dømt til 12 års fengsel for nettovergrep mot minst 100 barn.

● En rektor i Namdal i Trøndelag ble i lagmannsretten dømt for overgrep mot en jente på 8 år. Rektoren anket dommen fra Namdal tingrett, men ble igjen dømt.

● En barnehageansatt i Bergen ble pågrepet og siktet for seksuelt krenkende adferd. Mannen er

mistenkt for å ha oppført seg krenkende mot to barn i barnehagen. Saken er ferdig etterforsket og kommer sannsynligvis for retten tidlig i 2018.

FEBRUAR:

● En morsmåls lærer fra Haugaland ble dømt i Gulatings lagmannsrett for overgrep mot en elev. Læreren misbrukt jenta i tre år. Mannen anket dommen fra tingretten, men dommen ble stående.

● En lærer i Nordland ble siktet for seksuell handling mot to elever. Politiet har etterforsket saken ferdig. Læreren er permittert fra jobben som

lærer. Han nekter straffeskyld.

MARS:

● En skoleansatt ble i Jæren tingrett dømt for overgrep mot en jente. Han ble dømt for seksuell omgang en elev på skolen der han jobbet. Mannen begikk overgrep mot jenta både på skolen og hjemme hos seg selv.

● En barnehageeier ble i Nord-Troms tingrett dømt for nettovergrep mot en jente. Mannen i 40-årene ble også i fjor dømt for overgrep og oppbevaring av overgrepsmateriale i en annen sak.

● En barnehageansatt i Bergen ble siktet for seksuell krenkende adferd mot to barn, men saken ble henlagt av statsadvokaten. Politiet i Bergen har påklagd henleggelsen og venter nå på svar.

APRIL:

● En vikar i en barnehage i Follo ble dømt for å ha produsert og oppbevart seksualiserte bilder av barn. Mannen tok bilder av barnehagebarn. Mannen ble dømt til fengsel i seks måneder.

MAI:

● En barneskolelærer i Nøtterøy kommune ble

pågrepet og siktet for befatning med overgrepsmateriale. Avsnittet for seksualforbrytelser i Vestfold fikk tips om mannen gjennom politisaksjonen Dark Room, som har avdekket et stort overgrepnettverk.

● En skoleassistent i Tromsø ble dømt til fengsel i 8,5 år for seksuelle overgrep mot 75 barn. Mannen jobbet på en barneskole og forgrep seg på fem gutter på skolen. Assistenten begikk også nettovergrep ved at han lurte unge gutter til å tro at han var en jente på 15 år. Ofrene var fra 12 år.

Hovedsaken

OVERGREP I SKOLE OG BARNEHAGE

noe som opptok henne, sier rektor.

I dag er det akkurat dette som plager rektoren. Den samtalen som han verken oppfattet som en bekymringsmelding eller et tips. Hvorfor gjorde han ikke det?

– Nei, akkurat det har jeg spurt meg selv om. Jeg oppfattet ikke at dette var noe, sier han.

Rektoren spurte ikke hvilken elev læreren hadde kontakt med, om det var en jente eller gutt eller hva som sto i meldingen kollegaen hadde sett.

– Jeg sjekket det ikke, sier han.

Han har ingen god forklaring på hvorfor han ikke pratet med læreren det gjaldt, hvorfor han ikke spurte hvem eleven var og tok en prat med henne også. Kan det ha vært en uvilje mot å gå inn i det, i tilfelle det skulle dreie seg om et overgrep?

– Seksuelle overgrep begått av lærere er jo noe man egentlig ikke vil tro at er mulig, men jeg vet med meg selv at dersom jeg hadde mistenkt noe sånt, ville jeg gjort noe. Da ville jeg ha undersøkt det nærmere, sier han.

«Det er ekkelt»

En tidlig formiddag for vel ett år siden kom ei jente gående bortover gangen. Hun stanset foran rektors dør og banket på.

– Jenta fortalte at det var en lærer på skolen som tok på elevene. På jentene. Han hadde aldri tatt på henne, men hun visste om ei som han tok mye på, forteller rektor.

Jenta ga ham navnet på to elever, jenter i 14–15 års alderen, som hadde fortalt henne om denne læreren.

– Samme dag kalte jeg jentene inn på kontoret. En og én. De var flau, syntes dette var ubehagelig å prate om, og det kan jeg jo forstå, sier rektor.

Han trekker pusten dypt. Han husker hver time, hver samtale og telefon han tok.

– Det var ikke snakk om alvorlige seksuelle

overgrep, men historiene var likevel alvorlige nok. Jeg måtte ta affære, sier rektor.

Jentene fortalte om en lærer som var nærgående. Han la hånda, liksom tilfeldig, på ryggen deres, eller på rumpa. Han masserte dem, ga dem en klem og var mer oppmerksom enn andre lærere.

– Det var den samme læreren som jeg hadde hatt en samtale om noen år tidligere. Jeg kom ikke på den gamle samtalen med en gang, men etter hvert som saken utviklet seg kom jeg til å tenke på det, sier han.

Etter samtalen med jentene fulgte rektor boka.

● En kvinnelig barnehageansatt ble dømt for å ha produsert og oppbevart overgrepsmateriale. Kvinnen tok fire bilder av to barn i barnehagen. Hun ble dømt for dette og for å ha oppbevart disse bildene. Kvinnen fikk fem måneders fengsel.

● En barnehageansatt i Aurskog-Høland i Akershus ble siktet for overgrep mot to barn i barnehagen der han jobbet. I tillegg er mannen siktet for besittelse av overgrepsmateriale. Mannen er i 40-årene.

● En vaktmester ved en barneskole på Romerike dømt til seks års fengsel for gjentatte og alvorlige seksuelle overgrep mot en jente på 12–13 år. Dommen ble anket.

JULI:

● Lærer på Helgeland dømt for overgrep mot et barn under 14 år. Lærere ble dømt for å ha forgrepet seg på stedatteren. Alstahaug tingrett dømte ham til åtte måneders fengsel, mens lagmannsretten høynet straffen til 10 måneders fengsel.

SEPTEMBER:

● En vaktmesterassistent ved en skole i Romsdal ble dømt for overgrep mot en jente på skolen. Jenta var 14 år og ble gravid som følge av overgrepet. Mannen er i 20-årene, og ble dømt til fengsel i seks måneder.

● En ansatt ved skolefritidsordningen i Oslo ble dømt for nettovergrep mot 74 barn. Overgrepene var alvorlige, ydmykende og særdeles grove. Den 27 år gamle mannen ble dømt for overgrep mot jenter mellom 12 og 18 år. Han ble dømt til fengsel i 15 år.

Det første han gjorde, var å kalle læreren opp til kontoret.

– Jeg fortalte ham at det var kommet beskyldninger om fysiske tilnærminger fra hans side. Han nektet, men jeg ba ham likevel om å avspasere noen dager, sier rektor og fortsetter: – Det var ubehagelig, klart det, men jeg hadde ingen grunn

til å mistro jentene. Det var ingenting ved oppførselen deres eller historien de fortalte som ga meg grunn til å tvile på dem. Jeg måtte ta dette alvorlig, sier rektor.

Læreren ble opprørt, han ønsket ikke å avspasere. – Da han marsjerte ut av kontoret, sa han bare: «Vi ses i morgen», sier rektor.

Men læreren holdt seg hjemme. Han måtte det.

Etter dette møtet tok rektor runden. Han måtte informere foreldrene, sine ledere, politi, barnevern og kollegiet på skolen. Elevene måtte også få informasjon.

– Kommunen hadde nettopp hatt en overgrepssak ved en annen skole, og det gjorde at retningslinjene var klare. Skolesjefen og rådmannen visste hva som måtte gjøres, og i hvilken rekkefølge. Det hjalp, sier rektor.

Situasjonen var under kontroll. Men den var fortsatt utfordrende.

– Det kom sterke reaksjoner, både fra elever og kolleger av læreren. Noen mente at jeg ikke burde ha anmeldt forholdet, forteller rektor. – Læreren som ble anklaget, var populær, både blant elevene og i lærerkollegiet, og jeg tror det var grunnen til at såpass mange reagerte så sterkt, sier han.

I den andre overgrepssaken som rammet kommunen, kom det ingen slike reaksjoner.

– Der var tonen en annen, og det skyldtes kanskje at mannen det der var snakk om, ikke hadde samme gode rykte, sier rektor.

Kommunen er liten, ryktene løp og alle hadde meninger om saken. Det fikk rektoren erfare.

– Jeg fikk kommentarer fra folk. Det var mange som mente at jeg hadde gått for langt da jeg anmeldte læreren. Noen mente at jeg ikke tok nok ansvar for en ansatt som hadde det vanskelig, sier rektor og rister på hodet: – Men mitt ansvar er først og fremst elevene. Jeg gikk på besøk til læreren, men det var ikke enkelt og føltes ikke helt riktig. Skulle jeg trøste ham, en lærer som hadde begått overgrep mot en av mine elever?

Navnga læreren

Politiet var heller ikke helt fornøyd med jobben rektoren gjorde. Etterforskerne mente rektoren skulle ringt dem med en gang. Allerede etter den første samtalen. >

OKTOBER:

● En ansatt ved en skole i Tromsø ble tiltalt for å ha forgrepet seg på en elev ved skolen. Mannen er i 60-årene og tiltalt for seksuelle overgrep mot barn under 14 år. Han er også tiltalt for å ha lastet ned overgrepsmateriale. Saken mot ham skal opp for Nord-Troms tingrett i starten av 2018.

● En barnehageansatt i Bergen ble dømt til ti års forvaring for overgrep mot sju gutter. Flere av overgrepene betegnes som voldtekt og skjedde i de to barnehagene hvor han jobbet. Mannen, som er i 30-årene, har jobbet i skolefritidsordningen i

flere år før han begynte å jobbe i barnehage.

● En assistent ved en skole i Fredrikstad ble siktet for å ha hatt seksualiserte samtaler med ungdommer på et nettsted. Mannen er i 40-årene og skal ha brukt en bærbar datamaskin som han fikk på skolen til å chatte med. Mannen nekter straffskyld.

NOVEMBER:

● En ansatt i en barnehage i Sunnfjord ble dømt til seks måneders fengsel for befatning med overgrepsmateriale. Mannen i 30-årene ble avslørt i

forbindelse med Dark Room-etterforskningen. Mannen oppbevarte mer enn 2000 bilder og flere filmer som viste overgrep mot barn.

● En lærer i Østerdalen ble dømt for befatning med overgrepssaker. Læreren er i 50-årene. Han jobbet på en ungdomsskole og ble dømt for å ha oppbevarte overgrepssaker på en minnepenn han hadde på skolen. Læreren ble dømt til fengsel i 75 dager.

● En ansatt ved SFO i Asker ble dømt for å ha forgrepet seg på en 7 år gammel elev. Overgrepene ►

«Vi fikk råd om å være åpne. Også når det gjaldt hvilken lærer det var snakk om. Ryktene gikk, og det å informere åpent var en måte å stagge dem på. I tillegg unngikk vi jo da å mistenkeliggjøre andre mannlige lærere ved skolen.»

– Skulle jeg koblet inn politiet på bakgrunn av ryktene som den første eleven viderebrakte til meg? Ikke engang pratet med jentene det gjaldt? Nei, det går ikke, sier han og forklarer: – Det går rykter på en skole, blant elevene og blant lærere. Man kan ikke koble inn politiet hver eneste gang, sier rektor.

Han skjønner likevel at politiet ønsker det sann. Politiet forklarte at de fryktet at bevis skulle bli ødelagt, slettet, og at jentenes historier skulle bli endret etter hvilke reaksjoner de fikk av dem de har fortalt dem til.

– Men jeg står for det jeg gjorde. Jeg kunne ikke anmelde læreren etter den første samtalen med den første eleven. Jeg måtte undersøke litt selv før jeg gikk til det skrittet, sier rektoren.

Politiet tok saken alvorlig. De hentet læreren, beslagla telefon og datamaskin og foretok avhør.

En annen beslutning som rektoren tok, ble også omdiskutert. Etter råd fra kommuneledelsen samlet han elever og lærere ved skolen til et fellesmøte.

– Vi fikk råd om å være åpne. Også når det gjaldt hvilken lærer det var snakk om. Ryktene gikk, og det å informere åpent var en måte å stagge dem på. I tillegg unngikk vi jo da å mistenkeliggjøre andre mannlige lærere ved skolen, sier han.

Skolen sendte også med elevene et skriv hjem. Her sto det at en lærer ved skolen var anmeldt, mistenkt for å ha befølt to jenter ved skolen.

– Vi skrev ikke navnet hans i det skrevet, men elevene fortalte jo foreldrene sine hvem det her var snakk om, sier rektor.

Etter hvert kom rektor på samtalen fra noen år tidligere. Den han hadde hatt med en kvinnelig lærer.

– Jeg ante ikke om det var relevant, men for sikkerhets skyld informerte jeg politiet om det.

Jeg visste jo ikke engang om det var snakk om en jente, og jeg trodde jo heller ikke at det var noe sånt det dreide seg om den gangen, sier han.

Politiet pratet med kollegaen som hadde vært vitne til dialogen med eleven den gangen. Omtrent samtidig ble politiet kontaktet av foreldrene til en tidligere elev. Da datteren deres var 15 år, hadde hun kontakt med en gutt foreldrene ikke kjente. De visste bare navnet hans. Når ryktene om den mistenkte læreren kom ut, kjente de det igjen. Det var den samme gutten, eller det de trodde var en gutt, som datteren kjente.

– Da jeg fikk høre om denne jenta og hva som hadde skjedd den gangen, ble jeg fortvila. Jeg koblet ikke at det var denne eleven læreren hadde hatt kontakt med på mobilen, men det var det, sier rektoren.

Læreren og jenta hadde hatt kontakt over en lang periode. Det rektor trodde var en litt ivrig lærer som ikke så grensen mellom det å være venn og lærer, viste seg å være noe langt mer. De sendte hverandre meldinger, flørtet og avtalte hemmelige møter på skolen.

– Jeg lurte jo på hvor langt det hadde gått den gangen jeg hadde den samtalen med kollegaen hans. Var det før overgrepet? Og hvis jeg hadde gravd i det, kunne jeg da hindret at det ble så galt som det gjorde? Det har jeg spurt meg om mange ganger. Men jeg får nok aldri svar, sier rektor.

Læreren ble senere dømt for å ha forgrepet seg seksuelt på jenta. Han ble dømt til fengsel for å ha gjennomført samleie med et barn under 16 år. Han ble ikke dømt for beføling av jentene, men i dommen slås det fast at det festes lit til jentenes forklaring, og at læreren har hatt en kritikkverdig adferd overfor jentene.

Rektor, skolen og de involverte er anonymisert av hensyn til ofre i saken.

skjedde på skolen i forbindelse med aktiviteter i gym salen. Mannen, som er i 30-årene, er tidligere siktet og tiltalt for overgrep, men ble frikjent. Denne gangen ble mannen ble dømt til 1 år og 6 måneders fengsel.

● En ansatt på en skole i Ringsaker i Akershus ble siktet for seksuelle handlinger mot to elever. Mannen skal i avhør ha innrømmet at han har gjort det han er siktet for.

DESEMBER:

● En førskolelærer i Bergen er tiltalt for befat-

ning med overgrepshandlinger. Saken mot ham kommer for retten i 2018. Mannen er i 20-årene og har jobbet i flere barnehager og skoler i Bergen. Mannen ble fanget opp i forbindelse med etterforskningen av Dark Room-saken.

● En barnehageansatt i Bergen er tiltalt for seksuelt krenkende adferd mot barn. Han er i 20-årene og har jobbet i flere barnehager og skoler i Bergen.

● En barneskolelærer på Romerike er under etterforskning for oppbevaring, deling og produksjon

av overgrepshandlinger. Læreren har tilstått deler av det han er mistenkt for. Læreren ble avslørt gjennom Dark Room-etterforskningen.

● En lærerstudent i Østfold ble siktet for uanstendig atferd overfor barn. Den mannlige lærerstudenten er mistenkt for seksuelt krenkende atferd.

SAKER FRA NOVEMBER OG DESEMBER 2016:

● En vaktmester og assistent på en skole i Romsdal ble i november 2016 dømt for overgrep mot en 15 år gammel jente. Mannen er i 50-årene, og

Prioriterer lærere og barnehageansatte

Politiet får inn mange tips om personer som er mistenkt for å laste ned overgrepsmateriale. Jobber den mistenkte i skole eller barnehage, blir saken prioritert.

I mai fikk politiet i Vestfold en anmeldelse via politiet i Bergen.

– Navnet på en mann i vårt distrikt dukket opp i Dark Room-operasjonen. Vi sjekket og fant ut at mannen jobbet i en barneskole, sier Hege Skar, leder for avsnittet som etterforsker seksualforbrytelser i Vestfold.

Når politiet får anmeldelser om personer som har delt bilder eller chattet i overgrepsforum, sjekker de personens bakgrunn fort.

– Vi sjekker om personen er i daglig kontakt med barn. Dersom den mistenkte bor sammen med barn, eller jobber i barnehage eller skole, blir saken prioritert, sier Skar.

– I denne saken gikk vi rett til tingretten og ba om å få ransake hjemmet og pågripe mannen. Det fikk vi. Få dager etter at anmeldelsen kom, pågrep vi mannen, sier Skar.

Han ble varetektsfengslet i fire uker. Nå er han løslatt og venter på en rettssak. Han er siktet for brudd på lovens paragraf 311, som forbyr all befatning med bilder som seksualiserer barn.

– Det er ikke bare bildedeling man kan bli dømt for. Politiet er like bekymret for seksualiserte samtaler som omhandler barn, som de er for overgrepsbilder, sier Skar.

– Mange starter med å laste ned overgrepsbilder og dele dem. Etter hvert går de over til å chatte om overgrep, etter dette kan veien være kort til å utføre fysiske overgrep. Seksualisert chat kan på den måten være enda mer alvorlig enn bilder, sier Skar.

Saken mot læreren i Vestfold er ferdig etterforsket, og den ligger til vurdering hos påtalemyndigheten. Politiet opprettet to nye utspringssaker på bakgrunn av funn i denne saken, som etterforskes av andre politidistrikter.

jenta som ble misbrukt, er elev ved skolen der han jobbet. Overgrepene skjedde på skolen, og mannen ble også dømt for å ha tatt bilder av jenta.

● En barneskolelærer ble dømt i Nordhordland tingrett november 2016 for overgrep mot sine egne barn og for befatning med overgrepsmateriale. Læreren jobbet mer enn 20 år i skole og barnehage.

● En skoleansatt på Hadeland ble i desember 2016 dømt for overgrep mot en gutt. Gutten gikk i Skolefritidsordningen hvor mannen jobbet.

Mannen jobbet også som lærer.

● En vikarlærer i Salten i Nordland ble i desember 2016 dømt til ni års fengsel i Hålogaland tingrett for seksuelle overgrep mot sin egen datter.

● En lærer på en skole på Jæren ble i desember 2016 dømt for befatning med overgrepsmateriale. Mannen ble også dømt for å ha filmet gutter i en offentlig svømmehall.

TEKST Sonja Holterman og Hans Joseph Skjong

Dette kjennetegner overgriperne

Forskere har funnet to hovedtyper overgripere i skolen: den tillitskapende læreren og vikaren som flytter mellom skoler.

TEKST Hans Joseph Skjong | hs@utdanningsnytt.no

Anne Liv Kaarstad Lie er førstelektor i pedagogikk ved Høgskolen i Sørøst-Norge. Sammen med forsker Abdul-Razak K. Alhassan har hun intervjuet og samlet data fra elever og foreldre om seksuelle overgrep mot elever i skolen. Forskerne fant to «hovedgrupper» av ansatte som begår overgrep mot elever.

– Vi prøver å finne mønstre blant overgriperne. Den ene gruppen er ofte tillitskapende mennesker som blir venner med ledelsen og de uformelle lederne. Slik skaper de beskyttelse innad i lærerkollegiet. Den andre gruppen er vikarer som kommer og går, og kan flytte mellom skoler. De er ofte bare til stede ett år før de flytter på seg, sier Lie til Utdanning.

Hun sier at varsling fra lærerkolleger mot lærere i den første gruppen ofte fører til at den som retter mistanken, blir uvenn med resten av kollegiet.

Hun sier overgripere ofte vil søke ut

elever som har vært offer tidligere, eller er i vanskelige livssituasjoner hjemme.

– Da er det ikke så mange som lytter til det barnet opplever, sier Lie.

Overgriperne knytter seg til ofrene ved å gi dem ekstra oppmerksomhet.

– Elever kan for eksempel få ekstra leksehjelp, og overgripere bruker gjerne ekstra tid på disse elevene i friminuttet. Overgripere kan også gi enkeltelever ekstra oppmerksomhet i gymtimer og dusje sammen med dem. Slikt må kolleger reagere på hvis de ser mønstre som gir dem vondt i magen. Ansatte må legge merke til og bekymre seg når «dører er låst», sier Lie.

Lie savner nasjonale veiledere eller retningslinjer om oppførsel, relasjon og handlinger mellom elever og lærere. Hun vil også ha nasjonale retningslinjer for hva skoleledere bør gjøre når overgrep avdekkes. Tidligere barne- og familiemi-

nister Laila Dávøy fikk laget en veileder «Mistanke om ansattes seksuelle overgrep mot barn» i 2002.

– Denne blir i altfor liten grad brukt i norske skoler, sier Lie.

Hun sier også at rektorer ofte ikke tar riktig grep når det kommer opp overgrepssaker.

– Saker hvor lærere er overgripere, havner ofte mellom arbeidsmiljø- og opplæringslov. Min påstand er at rektorer ofte bruker arbeidsmiljøloven i overgrepssaker, som beskytter læreren i stor grad, i stedet for å definere det som en sak som havner under opplæringsloven. Sistnevnte lov tar i mye større grad hensyn til eleven, og innebærer at politi eller barnevern kontaktes med en gang. Hvis skoleledere får høre at barn er utsatt for overgrep i hjemmet, tar de aldri kontakt med foreldrene først. Da går man rett til barnevern eller politi, sier Lie.

Handal:

– Dypt urovekkende

– Hver sak er en sak for mye og helt ødeleggende for dem som utsettes for overgrep, sier leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal.

Handal forstår at det er vanskelig å være leder når en overgrepssak rammer skole eller barnehage.

– Det er forståelig at mange kan kjenne på en usikkerhet. Den kommer gjerne når det foreligger mistanke, men hvor fakta ikke er avklart. Å være leder i barnehage og skole inne-

bærer at man har et tungt ansvar for å opptre i barns og elevs interesse, også når det er heftet med usikkerhet og tung belastning, sier Handal.

Han mener ledere må stille spørsmål dersom en ansatt blir privat overfor barna.

– Ingen lærer skal kunne involvere barn eller elever i aktiviteter som ligger i grenseland mellom jobb og privatliv uten at dette straks utfordres. Ledere i barnehage og skole har et spesielt ansvar for at dette sikres, sier Handal.

Isaksen:

– Omfanget er helt forferdelig

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) sier omfanget av overgrepene Utdanning avdekker, er forferdelig.

– **Tar man høyde for** at det finnes mørketall på dette området, er det hjerteskjærende. Det er veldig bra at Utdanning løfter disse sakene og får frem det totale bildet. Det viser med all tydelighet at overgrep skjer ofte, og at både ansatte i skole og barnehage og vi foreldre må være oppmerksomme, sier Isaksen til Utdanning.

Han sier en gjennomgang Kripas har gjort, viser at i én av fem dommer har barn blitt utsatt for

overgrep i mer enn tre år.

– Det viser at det tar for lang tid før noen ser hva som skjer og melder fra til politiet. Vi må tørre å tro at overgrep skjer og melde fra til politiet så raskt vi har mistanke. Enhver mistanke skal følges opp, sier han.

– *Hva tenker statsråden om å innføre standardiserte retningslinjer og handlingsplaner for hvordan skoler og barnehager bør behandle overgrepssaker?*

– Jeg mener det viktigste er at alle skoler og barnehager har egne retningslinjer for å forebygge, avdekke og håndtere mistanke. De ansatte må læres opp og dette må være med dem i hverdagen. Det finnes allerede en rekke veiledere for arbeidet med å avdekke seksuelle overgrep mot barn, sier han.

– *I desember 2016 skrev Utdanning om lovverket som tillater overgrepssøkte lærere å jobbe i videregående skole. Flere partier tok til orde for en skjerping av dette regelverket. Burde disse lærerne få jobbe i videregående skoler?*

– Det har ikke kommet noe initiativ fra Stortinget om å endre loven på dette punktet. Vi vil vurdere om det er behov for ytterligere skjerpelse i forbindelse med en forestående høring av andre sider ved regelverket for politiattester. Samtidig er dagens lovverk strengt. Alle som skal tilsettes i skolen, skal framlegge politiattest, sier han.

Han sier at selv om det ikke er et yrkesforbud for overgrepssøkte lærere i videregående skoler, vil opplysninger i politiattesten veie tungt for skolene.

«Den som tør å undervise, må aldri slutte å lære.»

John Cotton Dana (1856–1929), amerikansk bibliotekar og museumsdirektør

Sjakk

Målet med prosjektet «Sjakk5ern» er å gi skuleelevar over heile landet tilbod om kurs i å spele sjakk.

ILL. FOTO
THOMAS PICARD

Elevar får gratis sjakkundervisning

Norsk Sjakkforbund inviterte 27. november alle femteklassingar i Trøndelag til å spele sjakk gjennom prosjektet «Sjakk5ern».

Opplegget i Trøndelag er meint som starten på eit prosjekt som skal omfatte heile landet. Det er laga etter inspirasjon av eit svensk prosjekt, der mellom 20.000 og 30.000 barn deltek, får Utdanning opplyst frå Norsk Sjakkforbund.

I invitasjonsbrevet til alle skolane i Trøndelag får femtetrinnet gjennom prosjektet «Sjakk-

5ern» tilbod om ein time sjakkundervisning i klassen frå ein lokal sjakkinstruktør, og dei vil få tilbod om brett og brikker, alt gratis.

Vidare vil det bli arrangert lagturneringar i sjakk, der klassane stiller som lag. Det betyr at dei klassane der ein stor del av elevane stiller, vil ha fordelar. Det heile blir avslutta med ei sjakkturnering i Trondheim 14. april.

Av Kirsten Ropeid

Yrkesfag

Skoleungdom tok over Oslo-hotell

En skoleklasse fra Oslo Handelsgymnasium tok over hotellet Scandic Vulkan i Oslo under Operasjon Dagsverk i høst.

Alle stillinger fra resepsjonist, kokk, servitør til hotelldirektør ble besatt av 28 elever fra videregående trinn 1, linje service og samferdsel.

To av elevene fikk tilbod om praksisplass omgående, og fire elever får praksisplass etter nyttår. Til sammen var mer enn 60 skoleungdommer engasjert gjennom Scandic Hotels i Norge i forbindelse med Operasjon Dagsverk.

17 år gamle Stephanie Rivera (til venstre) var hotelldirektør for én dag og dermed også sjef for sine med-elever. I midten Sandra Skiaker, Operasjon Dagsverk og t.h. hotelldirektør Monica Egeberg.

FOTO MARIANNE WENNESLAND, SCANDIC.

Holmboeprisen 2018

Nominér en lærer

Norsk matematikkråd inviterer alle til å nominere kandidater til Holmboe-prisen 2018.

Prisen, kr. 100.000, gis til en lærer/en gruppe lærere i grunnskole eller videregående skole som har utmerket seg i matematikkundervisningen.

Prisen deles likt mellom vinneren og vinnerens skole.

Frist for å nominere er 15. januar 2018.

Skjemaer finner du her:

holmboeprisen.no/nominasjon/

Barnehage

I @Pi-parken i Oslo skal barn og ansatte få utforske og lære naturfag i inspirerende omgivelser.

FOTO ELMA MUSTAJBEGOVIC, ESPIRA.

Espira har åpnet @Pi-park

10. november, på «World Science Day», ble Espira @pi-parken åpnet i loftsetasjen hos Espira Hausmannsgate barnehage i Oslo. Den er utviklet etter modell av @pi-parken i Larvik og skal være et realfagsenter for de eldste barnehagebarna og for kompetanseutvikling av alle ansattgrupper. Espira @pi-parken skal gi barn og ansatte mulighet for realfaglig utforskning og læring i inspirerende omgivelser.

Zimbabwe

Zimbabwes nye utdanningsminister
Paul Mavima tilhører regjeringspartiet ZANU-FP. Han vart forfremja av den nye presidenten, Emmerson Mnangagwa.

FOTO: UTDANNINGSDEPARTEMENTET I ZIMBABWE

Ny minister gir lærarane håp

President Robert Mugabe sitt fall frå makta i Zimbabwe førte òg til at skuleminister Lazarus Dokora måtte seie takk for seg. Etterfølgaren er tidlegare viseminister Paul Mavima. Han er 54 år og professor i offentlig politikk og administrasjon, ifølgje departementets nettsider. Lærarane for to av dei store lærarorganisasjonane uttrykkjer von om betring.

Leiar Sifiso Ndlovu i Zimbabwe Teachers' Association seier til avisa The Chronicle at han vonar at den nye ministeren har lært av feila til forgjengaren, mellom anna når det gjeld å rådføre seg før store avgjerder vert tekne.

Leiaren for distriktslærarane, Obert Masaraure, vonar gapet mellom skular i byar og distrikta vert mindre.

– Elevar på landsbygda får ikkje reell opplæring. Dei manglar infrastrukturen og nok kvalifiserte lærarar. Vonleg vil den nye ministeren gå i front med å få på plass eit fond som jamnar ut desse skilnadene, seier han til avisa.

Israel

Brukar eindags-streikar i seig lønskamp

Den siste månaden har organisasjonen for israelske ungdomsskulelærarar gjennomført fleire eindags-streikar i ulike delar av i landet. Organisasjonen har dessutan gitt medlemmane sine beskjed om at dei ikkje må delta i gjennomføring av eksamen før krava er innfridde, skriv avisa The Times of Israel. Forbundet krev ei monaleg lønsvekst for alle sine medlemsgrupper, mellom anna at løna for nyutdanna skal aukast frå 6400 til 8000 shekel i månaden, tilsvarande høvesvis rundt 15.000 og 19.000 kroner. Aksjonane starta i november, etter at forhandlingane med staten braut saman. Lærarorganisasjonen skuldar regjeringa for å forsinke arbeidet med å bli samde.

Australia

Lærarorganisasjon vert skulda for å opptre fagforeiningssientleg

Leiinga i Australian Education Union (AEU) si avdeling i delstaten Tasmania mobbar dei tilsette, handlar i strid med god fagforeiningsskikk og skapar ein kultur av mistru. Dei meiner fagorganisasjonen Australian Services Union (ASU), som organiserer fleire av dei 21 tilsette, melder det australske kringkastingselskapet ABC. Ifølgje ASU har tilsette blitt sagt opp fordi dei er overtalige, for å verte erstatta med midlertidig tilsette. Fast tilsette har dessutan fått valet mellom å søkje på ei åremålsstilling eller seie opp. Leiar Roz Madsen i AEU Tasmania uttalar at forbundet har gjort nokre endringar for betre å kunne ta vare på interessene til medlemmane.

SLIPP NORDEN INN I KLASSEROMMET

Norden er mer enn Pippi, potatis og piken med svovelstikkene. Derfor har vi laget en prisbelønnet undervisningsplattform spekket med ferdig materiale for lærere i norsk, historie, samfunnsfag og naturfag.

Du finner det hele gratis på www.nordeniskolen.org

Med verdensmesteren på første benk

FOTO GYRO, NORGE SJAKKFORBUND

● Eleven

Aryan Tari (18)
Avgangselev i videregående skole. Stormester. Ble som første nordmann verdensmester i sjakk for junior i november 2017.

FOTO FRODE HANSEN, VG/NTB SCANPIX

● Læreren

Simen Agdestein (50)
Sjakkklærer ved Norges Toppidrettsgymnas. Stormester i sjakk. Tidligere fotballspiller i eliteserien og på landslaget.

Simen Agdestein sitter bak kateteret og klør seg i hodet. På første benk sitter nyslått juniorverdensmester i sjakk, Aryan Tari, og har syn på saka.

TEKST OG FOTO Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

– **Sjakkene sitter her**, sa resepsjonisten og åpna døra til tredjeklasse på sjakklinja ved Norges Toppidrettsgymnas (NTG) i Bærum.

Og i lyset fra skjermen på veggen, i det de sjøl kaller Carlsen-rommet etter skolens mest kjente sjakkelev, diskuterer ei gruppe de ulike trekkvalgene i spillet på skjermen. Stemningen er påfallende rolig og åpen. Verken verdensmesteren Aryan Tari eller hans favorittlærer Simen Agdestein, som i sin tid tok annenplass i junior-VM, ser ut til å ha behov for å dosere for de andre om hvordan spillet bør løses.

Diskuterer og lytter

– I norsk sjakk skjer lite ovenfra og ned, sier Aryan Tari etter timen.

– Jeg har forstått at russisk sjakkundervisning er mye mer autoritær. Men jeg tror mer på den norske metoden, der vi diskuterer og lytter til hverandre, sier Tari når klassen tar pause og han kommer til Utdannings journalist på bakerste benk.

Dit kommer også favorittlærer Simen Agdestein, som på sitt beste var rangert som verdens 19. beste sjakkspiller. Han har imidlertid også vært svært sentral i undervisninga av norsk sjakk, ikke minst som sjakkklærer ved NTG. Nå er hans tidligere elev, Magnus Carlsen, verdensmester, og Aryan Tari juniormester. Ikke siden 2008 har ett og samme land hatt både verdensmesteren og juniormesteren.

– Jeg kan ikke lære elevene hva som er det beste trekket. I sjakk finnes ikke fasit, sier Agdestein.

– Jeg kan legge til rette for diskusjoner og refleksjoner. Slik vi gjorde i timen nå nettopp. I går ble det spilt et interessant spill i en internasjonal turnering. Nå har vi gått igjennom det og drøfter det, sier han.

– *Jeg trodde datamaskinen er fasiten?*

– Datamaskinen er Gud, for Gud har fasiten. Vi som spiller, er mennesker uten fasit, sier Tari.

Tør ikke si et pip

– *Var du til stede da Aryan ble verdensmester?*

– Jeg turde ikke, sier Agdestein.

– Et mesterskap krever enorm konsentrasjon. Jeg tør ikke si et pip. Å lede, holde på ledelsen og til slutt vinne, slik Aryan gjorde, er en utrolig prestasjon, sier læreren.

Han legger til at Tari naturligvis hadde sekundanter.

– Nei, under VM hadde jeg ikke det, sier Tari.

– Det gjør prestasjonen enda større, sier Agdestein når han omsider får tilbake taleevnen.

Ensom i krigen

– I sjakk går du ensom ut i krigen, uansett. Ensom i ditt eget hode, sier Aryan Tari.

– Ensomheten er det brutale, men fascinerende med sjakk. Det er ikke som i fotball, der du spiller på lag, supplerer Agdestein, som har spilt åtte kamper for det norske fotballandslaget.

– Fellesskapet og laget var det jeg søkte i fotballen, sier Agdestein, som fikk fotballkarriøren avbrutt av en kneskade.

– Fordi sjakk er et så ensomt, er arbeidet Simen gjør, både her på skolen og utenom, med å bygge opp miljøer for sjakk så viktig, sier Aryan Tari.

Parallelt med å undervise på NTG, er Agdestein aktiv for å få flere barn i gang med sjakk, og han ser særlig skolefritidsordningen som viktig mark å erobre med sjakkbrikker. Nettsida Dragulf.no, som han driver, er sentral i dette arbeidet.

– Nå blir barn oftest rekruttert til sjakk gjennom familien, sier han.

– **Norsk sjakkundervisning** er ikke autoritær. Den bygger på at vi diskuterer og lytter til hverandre, sier juniorverdensmester Aryan Tari, som her spiller mot sin favorittlærer Simen Agdestein.

Sjakk forbudt

– Far spiller sjakk. Han er ikke særlig god, men kunne blitt det, sier Tari.

Aryan Tarik er født og oppvokst i Lier i Buskerud, men foreldrene kommer fra Iran.

– Far var rangert som Irans fjerde beste sjakkspiller i sin aldersgruppe da han var åtte år. Men i 1980 ble sjakk forbudt i Iran. Dermed fikk far ikke utvikle seg slik han kunne. Det politiske og religiøse lederskapet likte ikke at det var konge på brettet, sier Aryan Tari.

Rangerer barn

– *Sjakkmiljøet blir kritisert for å rangere svært unge spillere. Hvorfor gjør dere det?*

– Å spille sjakk uten rangering, bare for å vinne ett og ett spill, hadde vært lite meningsfylt, sier Aryan, som ble norgesmester for spillere under elleve år da han var sju.

– Det er ingen «vinn eller forsvinn» i sjakken. Alle får spille like mye, uansett om de vinner eller ikke. Å rangere betyr at de beste tidlig får konkur-

rere internasjonalt. Det er svært viktig for deres utvikling, sier Agdestein.

Satser på fulltid

Når sommeren kommer og skoletida er over, vil Tari satse på sjakk på heltid.

– Å vinne junior-VM er det største som har skjedd meg. Og det var ikke viktig bare på grunn av den fantastiske følelsen det ga. Som mester kan jeg håpe på invitasjoner til store og spennende turneringer, sier han.

– *Blir læreren aldri så lite misunnelig på eleven?*

– Nei, sier Simen Agdestein.

– Det er ikke penger i sjakk. Jeg vil det beste for elevene mine: utdanning og trygg jobb. Det er likevel moro når de satser på sjakken, sjøl om det betyr at de gir avkall på nettopp dette.

– Sjøl har jeg opplevd nok. Jeg er ikke sår for at jeg ikke satsa mer. Å være trener er kjempestas, sier Simen Agdestein.

«Fordi sjakk er et så ensomt, er arbeidet Simen gjør, både her på skolen og utenom, med å bygge opp miljøer for sjakk så viktig.»

Aryan Tari

Lærereens viktige vippejobb

Å hjelpe elever til å få vitnemål, er samfunnsbygging på høyt nivå, mener forfatter Marte Spurkland. Hun har fulgt et knippe elever gjennom siste året på videregående skole.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

I boka «Klassen» følger forfatteren sju elever gjennom siste året på studiespesialisering i videregående. Bokfor-side fra Cappelen Damm.

I dokumentarboka «Klassen» forteller Marte Spurkland om lærer «Anette» og elevene hennes på studiespesialiserende program i videregående skole. For å kunne gå tett på lærerens og elevenes liv både hjemme og på skolen, har Spurkland valgt å anonymisere.

29. november møttes Marte Spurkland, lege og forfatter Bushra Ishaq og kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen til en debatt i regi av forlaget Cappelen Dam i Oslo om hvordan skolen kan skape «Det store vi».

Spurkland forteller: – Da jeg begynte å skrive boka «Klasserommet», hadde jeg som arbeidstittel «Norge 18 år». Først tenkte jeg at det kunne være artig å henge med 18-åringene og bli med dem på fest. Men etter få minutter oppdaget jeg at det er langt mellom oss. Jeg oppdaget også at det er langt mellom dem.

Spurkland er journalist og har vært utgavesjef for VG Helg. Hun kjenner «Anette», læreren i boka.

– Hun har fortalt meg om sin lærerhverdag ved en videregående skole rett utenfor Oslo. De historiene hun forteller, er helt annerledes enn dem vi har fortalt i VG. Så jeg tenkte: Hvor er «Anettes» historier? Hvor er hennes skolevirkelighet?

Elevene kommer med livet i skolesekken

Spurkland fortalte at «Anette» er en lærer som elsker fagene sine. Hun liker å stå i historietimen

Marte Spurkland var nominert til Brageprisen i fjor høst med boka «Klassen».

FOTO MIMSY MÖLLER/SAMFOTO

eller norskstimen og få med seg hele gruppa si i en fortelling om Henrik Ibsen eller om demokratiet.

– Når hun får med seg elevene, har hun sine gylne øyeblikk. Men hun har også utfordringer. Mange av elevene hennes har helt andre problemer enn generasjon prestasjon og curlingbarna. Da er det våre samfunnsutfordringer «Anette» og andre lærere får i fanget, sier Spurkland.

Torbjørn Røe Isaksen mener det store «vi» kan skapes i skolen: – På 1800-tallet så man på skolen og klasserommet som nasjonsbygger. Så ble skolen den store sosiale løfteren som løftet arbeiderklassen. I dag er skolen arenaen alle peker på når vi skal få vårt mangfoldige samfunn til å henge sammen.

På spørsmål om hva Isaksen vil gjøre dersom noen ringer på kontordøren hans og sier: «Jeg får ikke til dette. De er bare individer som kun er opptatt av seg selv, ikke fellesskapet.»

– Ring på en annen dør, svarer Isaksen kjapt og salen fylles av latter.

– Jeg mener det helt alvorlig. Du kan ikke komme til statsråden eller politikerne for å spørre hvordan du skal utføre det som er et utrolig vanskelig oppdrag. For overordnet sett skal

skolen gjøre to ting samtidig: De skal dyrke fram selvstendige individer med kritisk sans. Samtidig skal lærerne formidle til elevene, både gjennom kunnskap og praksis, et samfunnsideal som vi stiller oss bak. Til det finnes ingen fasiløsning. Noen år får man det til, andre ikke. Noen skoler får det til, andre ikke.

Statsråden skeptisk til «gagns menneske»

«Anette» er glad i begrepet gagns menneske. Det er ikke Isaksen: – Gagns menneske betyr egentlig et samfunnsnyttig menneske. Dette er en terminologi fra den franske sosialdemokratiske skolen. Der var man opptatt av å skape produktive medlemmer av samfunnet. Skolen skal drive med individuell dannelse og samfunnsdannelse.

På spørsmål om man kan teste dannelse, svarer Isaksen: – Dannelse går det an å få en pekepinn på i tester. Vi sjekker blant annet elevers holdninger til demokrati. Men det går ikke an å teste seg til dannelse i klassisk forstand.

Bushra Ishaq mener elever må lære å forstå seg selv og hverandre.

– Skolen er det viktigste møtepunktet for men-

nesker med ulik tro og bakgrunn. Jeg er enig med Isaksen i at skolen er den viktigste arenaen for dannelse i samfunnet. I skolen tror jeg det mest bærekraftige «vi» kan etableres. Her kan nye generasjoner oppdras til å forstå seg selv og hverandre. Mangfold har en egenverdi. Barn kan lære å se forbi hverandres hudfarge, navn, religion, og i stedet se hverandre som mennesker, sier Ishaq.

– Men «vi» i det norske samfunnet har vært litt fraværende for muslimske nordmenn. Medieomtalene viser at 70 prosent er negative. Mange muslimer føler avmakt.

– For første gang har vi nå tall på andelen politisk radikalisererte muslimer, andelen som bruker hijab og hvorfor de bruker det. Men da mitt kunnskapsbaserte innlegg kom, ble debatten avsporet. Kritikerne ville ha metoddebatt. Da hjelper det ikke at jeg har de beste forskerne på feltet med meg i en referansegruppe, samt at professor Ottar Hellevik sier undersøkelsen er grundig, sier hun.

– Hver fjerde muslim føler seg ikke som muslim

I Bushra Ishaqs bok kommer det fram at en fjerdedel av norske muslimer ikke føler seg som det. >

Hvordan skolen kan bidra til å hindre at ungdommer faller utenfor samfunnet, sto sentralt i diskusjonen mellom Marte Spurkland (til venstre), Torbjørn Røe Isaksen og Bushra Ishaq.

FOTO MARIANNE RUUD

– Man har gjerne et bilde av islam som en rigid og streng kultur. Og strenge mennesker finnes blant oss. Men vi kan ikke snakke om fredelig islam og voldelig islam. Det er mennesker som er fredelige eller voldelige. Jeg er opptatt av ansvarliggjøring. Mange tror at de som ikke lenger ser på seg selv som muslimer, utsettes for kollektiv avstraffelse. Sånn er det ikke. Muslimer er ulike, har mange meninger og stemmer på forskjellige partier, sier hun og fortsetter:

– At noen ikke lenger oppfatter seg som muslimer, ser jeg ikke som et problem. Vi skal være stolte av at mennesker i Norge kan tro på hva de vil.

I undersøkelsen svarer 70 prosent av muslimene at det norske samfunnet har et feilaktig bilde av dem. Bare 31 prosent har tillit til norske medier. Framtidsdrømmen er ikke bedre jobb eller bedre helse, men at islam ikke skal forbindes med terror og kvinneundertrykkelse.

– Det ekstreme fokuset på islam driver unger til det jeg har kalt religionifisering. De tvinges inn i en identitet de ellers ikke ville søkt. Ved å søke på ord som sharia kan de lett havne i feil gruppe. Da skapes det vi leger kaller en systematisk sårbarhet

for ikke å være likeverdige nordmenn, sier Ishaq.

Noe av det som overrasket Spurkland mest, er hvor store forskjellene er mellom skoler i Oslo sentrum, i Asker og Bærum og i Groruddalen.

– Det er interessant å høre på Bushra. Tre av de ungdommene jeg skriver om, har minoritetsbakgrunn. Ingen av dem definerer seg som troende, men de har en kultur og en kulturarv de er stolte av. Læreren som skal skape et «vi» i klassen, har eleven «Daran». Han har familie fra Tyrkia. Gutten vil bli advokat. Han vil også være i guttegruppen. På barneskolen hadde han norske venner og snakket norsk. På videregående henger han med gutter som definerer seg som utlendinger, er stolte av hjemlandet, har en æreskultur å ta vare på. «Daren» dras inn i en gjeng som er mye ute og slåss.

– Resultatet er at han ikke vet om han er norsk, muslim, troende eller ikke troende. Det å bli gagns menneske betyr mye. For blir du ikke en samfunnsborger som gjør nytte for deg, synker sjansene for å være innenfor i samfunnet.

– Det er også en jente i klassen som sier hun hater kulturen sin, men elsker religionen sin. Hun definerer seg som religiøs, men er i opposisjon til kulturen hun er en del av.

Spurkland spurte Isaksen om han er på ballen

Spurkland har en annen analyse: – Det er ikke bare manglende evne til å lære teorifag, eller en diagnose, som gjør at man havner i utenforskapet. Mange kommer inn med store talenter, men det er andre ting som holder dem nede.

– Rebecca, som sliter med dysleksi, har en mamma som hjelper med leksene. Men i psykologi og sosiologi strekker hun ikke til. Hun mangler høyere utdanning. Karina og Max har utfordringer med psyken. Da er fraværsguiden vanskelig. Den medfører at de ikke får utøvd sitt potensial på skolen.

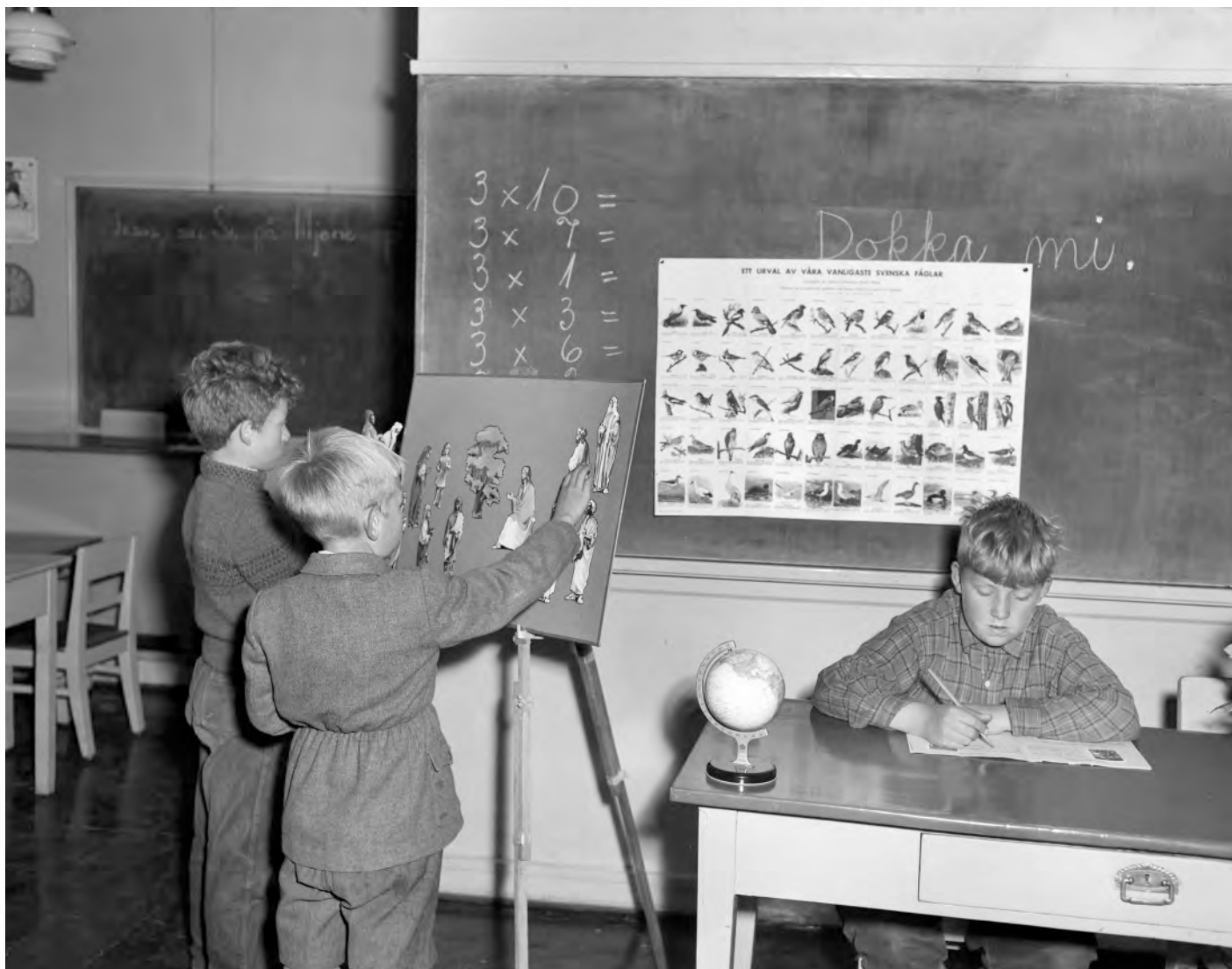
Spurkland spurte: – Er skolen rigget for elever som Max med høyt fravær? Når han presser seg selv og blir presset av lærerne, kan han få en sekser i historie. Gjør vi det som skal til for elever som ikke har lærevansker, men sosiale utfordringer?

Isaksen svarte: – Før kunne du dra til sjøs eller banke på fabrikkporten. I dag tar nesten alle videregående, og i Oslo tar nesten alle studieforberedende. Altfor få tar yrkesfag.

Spurkland fortsetter: – Det viktigste «Anette» gjør, er å vippe elever med ambisjoner til å få vitnemål. Det mener jeg er samfunnsbygging på et helt annet nivå enn å heve femmere til seksere. Før jeg kom hit, spurte jeg en gruppe lærere på Facebook om de er klare for å bygge «det store vi» i klasserommet og for å lage gagns mennesker. De sier: «Dette kan vi». Vi trenger bare tiden til å gjøre det. Vi trenger tid til å utøve relasjonsledelse, vi trenger støttefunksjoner så vi slipper å være helsesøster, sosiallærer og miljøarbeider. Vi trenger relasjonskompetanse inn i lærerutdanningen. Vi trenger ikke den overdrevne testingen og målingen som går på bekostning av den mellommenneskelige jobben vi gjør». Jeg bare lurte på: Er du på ballen, Isaksen? avslutter Spurkland.

«Ved å søke på ord som sharia kan de lett havne i feil gruppe».

Bushra Ishaq
lege og samfunnsdebattant

Fotografiske
tilbakeblikk
frå skole og
barnehage.

Forteljing på filt

1952: To elevar ved Lakkegata skule i Oslo går tilsynelatande gjennom ei forteljing frå Bibelen med hjelp av eit av dåtidas form for interaktive verktøy: Den filtdekte flanellografen, der pappbilete kunne festast og flyttast på. Elles ser det ut til at 3-gangen, samsvarsbøying og eit utval av fuglane i Sverige nyleg har vore tema for undervisninga.

FOTO LEIF ØRNELUND/OSLO MUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Anne Grønlie

3. november

Her kommer et skikkelig gufs på en fredag. Jeg ønsker ikke å såre eller krenke enkeltmennesker. Dette er ment som et oppgjør med en ukultur vi finner i de fleste europeiske land. Jeg håper innlegget kan skape debatt. Ha en riktig god helg:

Nå er jeg skikkelig lei!

I år er det 25 år siden jeg tok PPU, og dermed startet karrieren som lektor i videregående skole. I alle disse årene er det lite som har

På vegne av vanvittig mange

«Nå er jeg skikkelig lei», skrev lektor Anne Grønlie på sin private Facebook-profil. Grønlies ønske om et læreropprør gjorde henne til rikskjendis.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Anne Grønlie ble oppgitt over det hun ser på som politikeres og konsulenter ville påfunn som griper stadig sterkere inn i skolen. Til slutt mente lektoren ved Drammen videregående skole det var på tide å si fra.

Etter å ha klapret ned sitt «fredagsgufs» på Facebook en ettermiddag i november 2017, oppdaget Grønlie at hun har tusenvis av støttespillere blant lærere landet rundt. Flere heiet åpenlyst på Facebook-innlegget, og Grønlie fikk over 100 meldinger sendt til seg personlig via sms, Messenger og e-post. Mange av lærerne skrev at de ikke tør ytre seg kritisk av frykt for konsekvensene. I desember 2017 ble Grønlie invitert til noen av representantene i Utdanningskomiteen på Stortinget for å fortelle om bakgrunnen for «fredagsgufset».

Klager over byråkratisering av skolen er ingen nyhet. Men få, om noen, kan vise til like mange «likes» og emojis med smilefjes, tommel opp og klapp, klapp, klapp, som Grønlie. Det må være noe i hennes beskrivelse av læreryrket som har truffet lærernes hjerter. Utdanning ber derfor om å få skygge «sinna lærer'n» et par dager, for slik å oppleve lærerhverdagen på nært hold. Det synes Grønlie er en god idé:

– Bare kom når det passer. Jeg er stort sett på skolen fra 8 til 16 hver dag, skriver hun.

Hvorfor blir det revolusjon? Hva betyr folks økonomiske situasjon? Anne Grønlie og elevene på tredje trinn diskuterer politiske omveltninger.

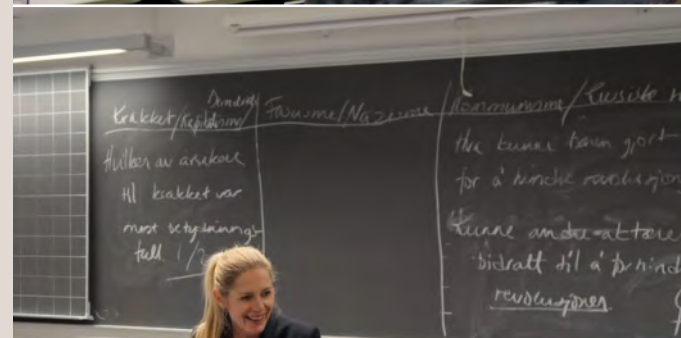
Møte med faglaget

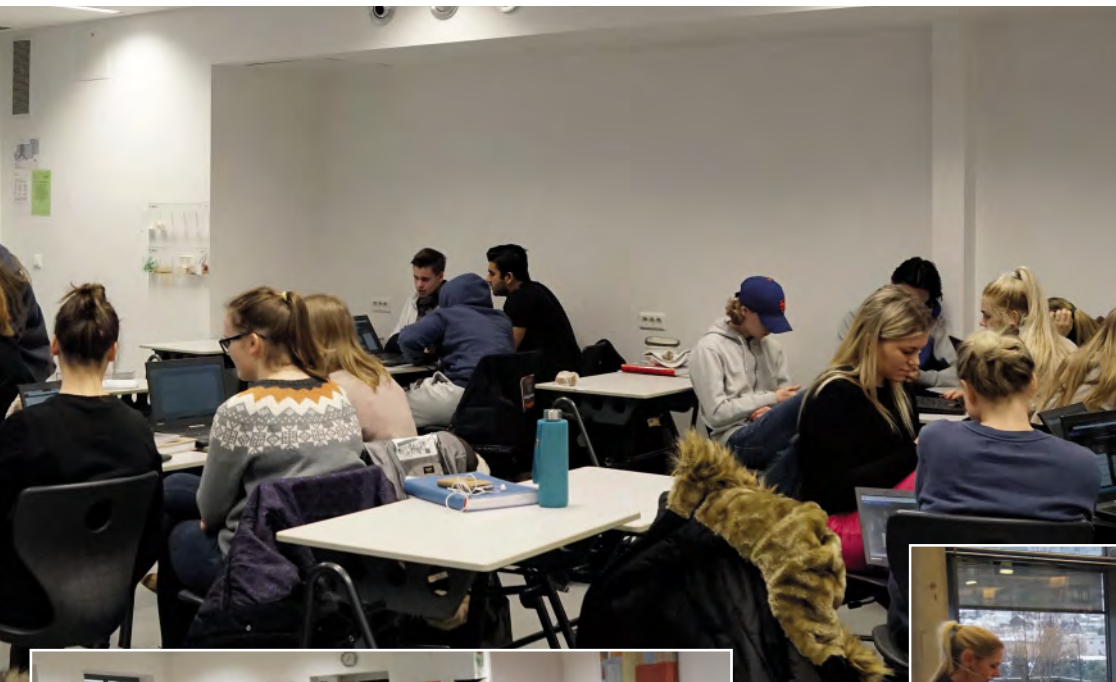
Utdanning møter Grønlie i personalrommet på Drammen videregående skole onsdag klokka 8. Med kollegene Berit Lyng Schiøtz og Trygve Hval Andersen skal hun vurdere et miljøprosjekt. I tillegg har Grønlie satt av tid til å forklare Utdanning organiseringen av skoledagen. Onsdager er møtedag for personalet. Denne onsdagen skal de ansatte møte skoleledelsen, men først skal Grønlie i flere møter og ha en tredje klasse i historie.

– Tidligere var vi organisert i seksjoner. Nå har ledelsen organisert oss i faglag. Det har gjort stør-

relsen på lærergruppene som skal samarbeide, ulik. I vårt faglag i samfunnsfag er vi nå bare fire. Det gjør oss sårbare hvis én eller to ikke kan møte, forklarer Grønlie og fortsetter: – Faglagene har faste møtetidspunkter. Det fører til mindre tid til å samarbeide med andre kolleger. De siste årene har mesteparten av tiden vår blitt bundet til enten undervisning eller faste møter. Vi ønsker oss mer frihet til å organisere lærersamarbeidet slik vi ser det som mest hensiktsmessig, både faglig og pedagogisk.

Mer tid til sine rundt 150 elever vil Grønlie også

– Vi skulle hentet noe i klasserommet, sier en gruppe elever som jobber med en oppgave i gangen.
– Nå var dere heldige, sier Grønlie, som rekker å låse opp og igjen før hun haster videre til nye oppgaver.

Onsdag er møte- dag. Grønlie har møte på personalrommet. Og på slutten av dagen forteller hun hele personalet hva som skjedde etter «fredagsgufset».

ha. Forberedelser og etterarbeid må stort sett skje hjemme eller på toget til og fra jobb. Denne morgenen har hun forsøkt å svare på en spørreundersøkelse fra skoleeier på toget. Den fungerte ikke teknisk. Det varslet hun fra om. Noen takk kom imidlertid ikke.

Klart for revolusjon

Etter møtet om miljøprosjektet skal Grønlie undervise i mellomkrigshistorie. Økten varer i 90 minutter uten pause, men med en kort beinstrekk for elevene. Skoledagen er inndelt i fire slike 90 minutters økter og en drøy halvtimes lunsj. De to timinutters pausene mellom hver økt bruker lærere og elever til å pakke sammen ting og flytte til neste rom.

Et kontaktmøte med blant annet fraværskontroll for én av hennes klasser på tredje trinn står også på dagens plan.

Utdanning forsøker å holde tritt med Grønlie der hun småjogger gjennom korridorene, opp trappa til kontoret og ned trappa til klasserommet. Det krever en viss kondisjon. På kontoret sjekker Grønlie pc-en for meldinger og tar en lærebok under armen. Vel framme i klasserommet rigger hun til det tekniske utstyret mens elever strømmer inn. Et par stykker kommer noen minutter for sent.

– Vi må snakke om fravær. Dere to møter opp hos Anders på søndag, varsler Grønlie, men legger raskt til at hun spøker.

Grønlie synes fraværregelen er grei, men ser behovet for justeringer.

– For å si noe positivt; dette er et enkelt program for føring av fravær, sier hun.

Så sier hun til klassen: – «Its learning» er egentlig et kontrollverktøy. Det betyr at jeg sitter mye hjemme på kveldene og kontrollerer hva dere gjør av skolearbeid.

Før frykten rekker å spre seg blant elevene, legger hun til: – Nei da, jeg gjør ikke det. Men det er faktisk mulig å få opp grafer over hva dere har studert og hvor lenge dere har jobbet.

Grønlie går videre: – Visste dere at i historiefaget ligger alle kapitlene vi skal gjennomgå ute? I tillegg har jeg lagt inn ekstra ressurser til hjelp for dere. Blant annet noen korte filmer om hvert av temaene vi gjennomgår. Vi så jo blant annet filmen om den russiske revolusjonen sist.

Grønlie ser spørrende rundt seg. Det er stille i klasserommet.

– Marxisme, sier Grønlie og skriver ordet på tavla.

Så spør hun om elevene husker at de har gjennomgått de politiske ideologiene.

– Husker dere at vi sto i ulike ringer for å illus-

trere forskjellen på ideologiene?

Elevene nikker samtykkende.

– Men ingen husker hva disse ringene betydde? Eller gjør dere det? Dere sa i alle fall at ringene gjorde det lettere å forstå ideologiene.

I det Grønlie begynner å fortelle om marxismen, husker elevene stadig mer av hva de har lært om bakgrunnen for den russiske revolusjonen. De svarer mer.

Deretter går hun over til å snakke om den franske revolusjonen. Elevene kommer på at de har lært noe om opplysningsfilosofene Voltaire og Montesquieu. Da blir Grønlie glad.

Mens hun underviser, går læreren rundt. Hun sørger for å ha øyekontakt med flest mulig elever. Etter hvert bruker hun den elektroniske tavla.

Den siste delen av økta går med til en quizlet. Quizlet er en mobil- og nettbasert studieapplikasjon som trener brukerne via lærekort og ulike spill og tester. Elevene skriver inn navn og deles i grupper. På den elektroniske tavla kan de følge med i hvilke lag som leder spørrekonkurransen. Hvert lag er oppkalt etter en dyreart. Elevene jobber intenst. Svarer man feil, flyttes man tilbake på skalaen. Spenningen stiger ved de siste spørsmålene. Delfinene gjør det bra. Uglene vinner. Deretter blir det revansj. Denne gangen gjør ulvene det bra, men uglene vinner igjen.

>

Anne Grønlie levendegjør fortellingen om den serbiske terrorgruppa «Den sorte hånd» og opptakten til første verdenskrig.

Rektor Kristine Novak har bedt Anne Grønlie fortelle hva som har hendt etter «fredagsgufset». Hun vil at lærerne skal få ytre seg.

Etter nesten en time får elevene en kort beinstrekk. Så er det inn igjen for siste del av økta.

Deretter pakker Grønlie sammen og er klar for lunsjmøte på personalrommet. Hun henter kaffe og matpakke og benker seg med noen kolleger. Ett av temaene er endringer i ny versjon av «Its learning». Flere av lærerne bruker kveldene til å plundre med ting de fikk til i forrige versjon, men som ikke lar seg gjøre i den nye. De blir enige om at siste versjon gjør jobben enklere for elevene, men mer komplisert for lærerne.

Etter lunsj møtes faglaget for samfunnsfag for å snakke om fagvalg for andreårselever, om vurdering og fremdrift. Dessuten er det satt opp et møte på Drammen International om diverse fellesprosjekter.

Rektor vil ha lav terskel for å ytre seg

Ved slutten av onsdagen har rektor Kristine Novak bedt Anne Grønlie fortelle skolepersonalet hva som skjedde etter at Facebook-innlegget ble spredt. Rektor sier at situasjonen har vært krevende, men kneble kritikk fra personalet vil hun ikke.

– Ytringene i media dreide seg om systemkritikk av utviklingen i skolen. Politisk overstyring, for mye kontroll og for lite handlingsrom for lærerne er stikkord, sier Novak.

Under personalmøtet sa hun: – Det er ikke første gang vi har hørt kritikken, men det er viktig å gi øre til slike innspill. Det er derfor bra at dette har nådd Stortinget og at Anne har møtt utdanningskomiteen etter deres invitasjon. Det viser stort samfunnsengasjement.

– Jeg ønsker å bidra til at vi samler oss, til tross for mulige meningsforskjeller. Vi er et fellesskap,

og som øverste leder har jeg et særlig ansvar for å ivareta det, sier Novak.

– De fleste skoleeiere og skoleledere vil si at de praktiserer full ytringsfrihet. Men i realiteten vet vi at få er like modige som Anne Grønlie. I dag har du som rektor vist at også du er modig fordi du ga henne en mikrofon og ba henne fortelle. Hva er bakgrunnen for det?

– Vi har for få lærere og skolelederstemmer i det offentlige ordskiftet om skole og utdanning. Jeg har selv ved noen anledninger deltatt i debatten fordi også rektorstemmene er viktige. Det er aldri helt uten omkostninger. Jeg heier på lav terskel for å ytre seg offentlig, sier hun.

Men hun setter også ord på det hun har opplevd som vanskelig.

– Selv om innleggene i media inneholder generell kritikk, er vår skole erfaringsgrunnlaget. Det opplever jeg som utfordrende. Det er kastet noen ganske harde baller, som også treffer oss. Som skoleledere må vi balansere styring og kontroll med nødvendig handlingsrom for profesjonen, sier hun. Hun mener at skoleledelsen håndterer dette handlingsrommet godt.

Novak legger til at handlingsrommet også omfatter samarbeidet med tillitsvalgte. Mot slutten av møtet informerer hun om planene for å bygge om klasserom til å huse 30 elever i stedet for 27. Det foreligger også planer om å utvide skoledagen til klokka 17.

Møtet avsluttes med at lærerne diskuterer pla-

Årsaker til 1. Verdenskrig!

① Den industrielle revolusjon.

På «Drammen International Programme» underviser Grønlie på engelsk. Temaet er fordommer, og debatten går livlig blant elever fra alle deler av verden. På kontoret snakker hun med kollega Helle Christin Nyhuus.

nene i grupper. Den politiske beslutningen er allerede fattet. Lærerne kan kun diskutere praktisk gjennomføring.

Grønlie har mange år bak seg som medlem og tillitsvalgt i Utdanningsforbundet. Nå har hun gått over til Lektorlaget. Men tillitsvalgt for Utdanningsforbundet, Kirsti Furre, sier Grønlie har bred støtte for sine synspunkter også blant Utdanningsforbundets medlemmer.

– Selvsagt er ikke alle enige i alt hun skriver. Men det vi er enige om, er at det er for mye tidspress og byråkratisering i skolen. Derfor synes vi det er flott at Anne har nådd helt til politikerne med sitt budskap. Nå håper vi på enda flere modige lærerstemmer, sier Furre.

– Er det vanskelig for deg som tillitsvalgt å delta i møter om upopulære endringer?

– Nei, min oppgave er å framføre våre synspunkter. Det har jeg gjort. Er en politisk beslutning fattet, må vi gjøre det vi er pålagt. Akkurat nå er vi inne i en fase der vi diskuterer praktisk gjennomføring. Da forsøker vi å påvirke i vår retning, sier hun.

På personalmøtet er det ingen hissige debatter etter Novaks eller Grønlies innlegg. Noen etterlyser mer informasjon og større innflytelse for personalet. Grønlie får smil og klapp på skulderen fra medlemmer av de ulike fagforeningene.

Etter møtet er Grønlies arbeidsdag fortsatt ikke over. Hun må gi tilbakemeldinger om et miljøfyr-tårnprosjekt og forberede torsdagens undervisning. På en huskelapp til seg selv skriver Grønlie at hun må få med noe om Trump og Jerusalem.

Proppfull undervisningsdag

Torsdag blir Utdanning med lektoren gjennom tre

90 minutters økter. I den første skal hun undervise i politikk og menneskerettigheter for elever i 3. klasse. Tema er aktørene i internasjonal politikk. Hvem har mest makt? Hvordan utøves den?

Deretter må hun løpe til 1.-trinnselevene på Drammen International program. De har studie-spesialisering med fokus på internasjonalisering. Undervisningen foregår for det meste på engelsk, men også litt på norsk. Dagens tema er kultur, stereotypier, etnosentrisme, kulturrelativisme og samfunnets bærebjelker.

Foran seg i klasserommet har Grønlie nå elever fra hele verden, inkludert norske. I grupper diskuterer de fordommer mot mennesker fra ulike land. Amerikanere er imperialistiske, selvgode og overvektige. I Saudi-Arabia er de late og kvin-neundertrykkende. Også svensker får passet påskrevet. Elevene morer seg med stadig nye karakteristikk.

Timen ender med full enighet blant elevene om at alle kulturer har positive og negative sider, og det gjelder å ta vare på det gode. Det er en avslutning Grønlie har stor sans for.

Hun haster til lunsjmøte mens hun forbereder

seg til en vikartime om første verdenskrig.

– Ikke glem å få med at jeg elsker å være i klasserommet med elevene mine, sier Grønlie mens hun passerer ett av de mange flotte kunstverkene i trappeoppgangen.

I forskerklassen er hun raskt i gang med å fortelle om børskrakket i USA. Ulike årsaker til første verdenskrig drøftes. Økten inneholder også en trippel spørrelek og en 12 minutters film om opptakten til krigen. Etter økten spør Grønlie om hun kunne gjort noe annerledes.

– Alt var bra, er responsen fra elevene.

Grønlie er misfornøyd med svaret.

– Du kunne involvert elevene enda mer, sier en av gutta.

– Den er grei, svarer Grønlie.

Nå er hun klar for triangelmøte mellom leder, kontaktlærere og rådgivere for å følge opp enkelt-elever og hva som skjer i læringsfelleskapet. Ved slutten av dagen skal hun forberede muntlig høring i en 1. klasse fredagen. Hun skal lage en politikkoppgave og vurdere innleveringer i eldre historie.

Og så kan hun puste ut.

Studie**vennene** gjør hver

Da Ida Groven startet på lærerstudiene i august, tenkte hun at hun skulle jobbe en del ved siden av studiene. Det har det ikke blitt så mye av, for de nye studievennene er så hyggelige at de blir prioritert.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Dagen før matteeksamen har førsteårsstudenten tatt seg tid til å møte Utdanning. Ida kommer ruslende i sokkelestene. Sammen går vi inn i kantina på campus i Drammen.

– Vi sitter og leser, men det er greit med en pause. Jeg er ikke stresset.

Ida har en bachelorgrad i økonomi, men følte at hun heller ville utdanne seg til lærer.

– Er det du som hjelper de andre med matematikken?

– Neida, vi leser sammen og hjelper hverandre. Telefonen til Ida ringer.

– Ta det med ro, jeg kommer opp igjen.

Det er en av studievennene til Ida som er på tråden. I eksamensperioden blir mye tid tilbrakt over pensumbøkene.

– Vi har to eksamener nå til jul. En skriftlig i matte og en muntlig i samfunnsfag. Den skriftlige tror jeg går greit. Jeg gruer litt mer til den muntlige.

– Hvorfor det?

– Selv om jeg er mer trent i å snakke foran andre nå, er det litt mer som kan gå feil. En vet ikke hvordan sensorene er, en har kort tid og får ikke tid til å tenke seg like godt om. Jeg kjente det litt i magen med en gang jeg fikk beskjed om at vi skulle opp i muntlig samfunnsfag. Det går nok greit, for vi har fått god til å forberede oss, men jeg er litt mer spent på den. Men det skal bli gøy å se hvordan jeg gjør det i denne eksamensformen også.

Sosialt studium

Ida har jobbet som tilkallingsvikar ved en barne-skole siden hun var 18 år. Hun har jobbet ved siden av studiene, men langt mindre enn hva hun tenkte da hun startet på studiet i høst.

– Det er faktisk en gledelig overraskelse at det er så sosialt i klassen. Vi er mye sammen også på fritida. Det hadde jeg ikke regnet med. Da jeg tok økonomi her, var det ikke sånn.

– Det er vel en fordel å være sosial når man skal bli lærer?

– Flere har sagt det, at det er vel derfor det er flere sosiale mennesker på dette studiet.

Ida er selv en smilende ung kvinne som prater lett og svarer uanstrengt på det hun blir spurt om.

– Planen var å jobbe mer ved siden av studiene enn hva jeg har gjort i høst. Det har blitt litt jobbing, men jeg prioriterer gjerne å være sammen med dem på studiet. Vi leser sammen, tar en matbit eller drar på studentarrangementer. Jeg føler jeg har blitt kjent med alle i klassen.

– Da vi traff hverandre ved studiestart, sa du at fem år var langt frem. Hva tenker du om det nå?

– Dette første halvåret har gått ekstremt fort, så det å skulle gå her i fem år virker helt overkommelig.

– Hvordan er fagene?

– Jeg er fornøyd med fagene jeg har valgt, og

Det er få som har tid til å sitte i kantina under eksamenstiden, men Ida Groven tar seg tid til et intervju med Utdanning. Dagen etter at bildet ble tatt, skulle hun avlegge seks timers matematikkeksamen.

dagen bedre

foreleserne er flinke. Pensummengden er også overkommelig, så alt i alt har dette vært et fint semester.

Praksis

Ida og medstudentene har hatt to uker praksis i høst.

– Vi hadde observasjonspraksis. På forhånd hadde vi fått noen tips om hva vi skulle observere, som oppstart av timen, rollene mellom lærer og elev, og elev og elev i klasserommet. Jeg har jo vært på barneskole og jobbet, så det var veldig nyttig å komme ut på en ungdomsskole og se hvordan de jobber der. Det var veldig gøy.

– Har du mer lyst til å jobbe i ungdomsskole nå?

– Det er litt tidlig å si, men jeg skal jo ha flere

praksisperioder på ungdomsskole, så kanskje. Det virket ikke avskrekkende. Større barn spør mer og vet mye selv, så en må være oppdatert på det en skal undervise i.

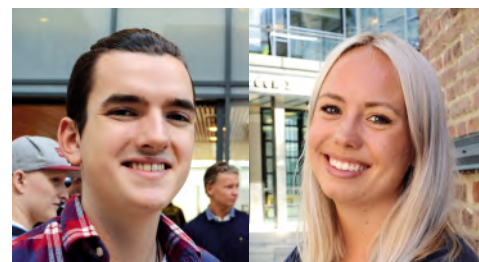
– Underviste du i praksisperioden?

– Ja, de som ville, fikk lov til det. Så det gjorde jeg, og det gikk fint. Det var ikke et krav, men det var jo moro å få lov til å prøve seg.

Ida tok noen timer i de fagene hun har fordypning i, som er samfunnsfag og matematikk.

Siste innspurt

Selv om det er lunsjtid i kantinen på campus, er det få som er der. Det kan virke som de forbereder seg til eksamen. Lærerstudenten skal også tilbake til eksamenslesingen, og til sine studievenner.

● Veien mot ferdig lærer

> Utdanning har avtalt med to lærerstudenter at vi skal følge dem gjennom hele studieløpet.

> Med ujevne mellomrom skal vi treffe Vetle Velstad og Ida Groven de neste årene og høre om studentlivet fra innsiden.

«Det var veldig nyttig å komme ut på en ungdomsskole og se hvordan de jobber der.»

Ida Groven
lærerstudent

– Er det godt å ha noen å lese sammen med?

– Ja det er topp, men det kan bli litt avsporinger innimellom. Men vi ligger godt an med lesingen, så jeg har stor tro på at dette skal gå fint.

Ring, ring!

– Gikk det greit på eksamen?

– Jeg fikk A på muntlig. Hvordan det gikk i matte, får vi ikke beskjed om ennå, men jeg føler det gikk bra, sier en strålende fornøyd student.

Selv om studiet er morsomt, innrømmer Ida at det skal bli godt med juleferie. I løpet av vårsemesteret venter tre uker med praksis og en studietur til Krakow og Berlin.

Overforbruk

Få napp i ein låneapp

Fire elevar frå Laksevåg vidaregåande skule trur dei har funne løysinga for dei med eingongsbehov eller dårleg råd: Ein låneapp.

TEKST OG FOTO Ingebjørg Jensen

Under gamle bjelkar på Bryggen i Bergen sit elevane gruppevis og vrir hjernecellene for å få til gode løysingar på matsvinn, overforbruk og forureining – lokalt. Snart skal også fingrane jobbe: Dei skal lage ein enkel modell, eller ein logo, å vise fram for medelevar, lærarar og dei to kursleiarane; designar og kaospilot Silje Grastveit frå Impact Hub og pedagog Agnes Tvinnereim.

Denne hausten har 100 elevar i vidaregåande skule frå Laksevåg, Årstad og Nordahl Grieg vidaregåande skular vore med i «Framtidspiloten». Det er eit samarbeid mellom Raftostiftelsen, Impact Hub

og Bærekraftige liv, støtte av Kavlifondet. Eitt mål er at når kurset er slutt, skal elevane tydelegare sjå koplinga mellom klimaendringar, forbruk og menneskerettar.

Koplar miljø og menneskerettar

– Vitsen med at elevane i dag skal lage prototypar, det vil seie enkle modellar, er å bli kjend med metoden ein brukar for å forstå eit problem så djupt ein kan. Dei skal høyre med målgruppa om det er relevant, sjå om dei får det til, gå tilbake til ideen, og deretter få alle rundt til å forstå ideen,

Heller låne enn kjøpe nytt! John Kristian Hansen (t.v.) har klistra logofargane på augebryna, medan Marko Angelovski, Milion Melake og Håvard O. Tombre har utforma logoen til låneappen på pc, mobil og teikning på papir.

seier Agnes Tvinnereim. Ho er tidlegare lærar og tok initiativet til Bærekraftige Liv, som no har 25 avleggjarar over heile landet.

Ideen til «Framtidspiloten» vaks fram etter at miljø- og menneskerettsforkjemparen Nnimmo Bassey frå Nigeria fekk Raftoprisen i 2012. Då starta Raftostiftelsen arbeidet med å lage eit undervisningsopplegg med desse koplingane. Tvinnereim og Grastveit blei med.

Før elevane kjem til verkstaden på Bryggen i slutten av november, har mykje skjedd. Først blei lærarane kursa. Så kom elevane til Raftohuset og «Handel & handel» undervisning om klima, forbruk og menneskerettar, med rollespel om koplinga mellom klima og menneskerettar. På kvar skule har Tvinnereim og Grastveit halde framtidsskule med idédugnad for å finne løysingar på klima- og miljøproblem. I desember blir kurset avrunda med Nnimmo Bassey som foredragshaldar.

Låne, ikkje kjøpe

– I staden for å kjøpe ei motorsag som du kanskje berre brukar ein gong i året, eller om du treng sko til ein sjeldan bedrifts fotballkamp, kan du låne, seier John Kristian Hansen, ein av dei fire i gruppe 3 som jobbar med temaet overforbruk.

– Fleire her tenker at ein app er det som skal til. Må det vere ein app?

– Det er den lettaste måten å nå folk. Mobilen har dei jo på seg heile tida. Om du bankar på hos naboane, er det ikkje sikkert dei har det du spør etter, seier Håvard O. Tombre.

Appen skal innehalde pris og kilometeravstand mellom låntakar og utlånar. Diskusjonen går rundt bordet: Skal appen vere gratis? Abonnement? 50 kroner for å få tilgang til alle tilbod, eller skal kunden kunne velje å bli premiebrukar og betale seg fram i køen?

Rollespel om å flykte frå eit stigande hav

Samanhengen mellom klima og menneskerettar blei svært tydelege for elevane då dei i starten var på Raftohuset og spela rollespel om menneske som flyktar frå øysamfunnet sitt på grunn av ekstremvær og havstiging. Men ved grensa til grannlandet blir dei fengsla fordi klima flyktningar ikkje har vern i FN sin flyktningkonvensjon.

Men når vi møter elevane, er all merksemd retta mot lokale løysingar. Dei blir først litt usikre når Utdanning spør kva overforbruket har å gjere med menneskerettane:

– Eg lurar sjølv på det. Men det er jo dårleg for

miljøet at vi heile tida kjøper nye ting, og øydelegg vi klimaet blir det vanskeleg å halde oppe menneskerettane, seier Håvard.

Gruppe 6 har grubla ut ein ny sykkelmodell, tilpassa surt bergensvær. Den skal vere tilgjengeleg i stasjonar med brukte sykklar, i granne- eller burettslag.

– Med el-driven overbygd sykkel blir dei ikkje sveitte, og med tak blir dei ikkje våte!, seier Joachim Sæle Westrheim, medan Tira Staalesen flettar sykkel av pipereinsarar.

– Eg ville brukt ein slik sykkel! kjem det frå fleire av medelevane etter presentasjonen.

Då alle 100 elevane blei samla i eitt avrundingsmøte nokre dagar seinare, representerte den overbygde sykkel Laksevåg.

– Viser nytta av å gjere noko

Entusiastiske lærarar som får med seg klassen, er avgjerande for «Framtidspiloten».

For lærar i geofag, Kari Sjøteland, var det naturleg å bli med. Ho og fem andre realfaglærarar på Laksevåg vidaregåande skule har i fleire år skipa til elevkonferansen «Felles framtid», mellom anna med folk frå Raftostiftelsen og «Bærekraftige liv». Ho har studert universitetsfaget «samfunnsfagleg og naturfagleg perspektiv på bærekraftig utvikling», og har tatt elevane med til forelesingane både på universitetet, VilVite-senteret og Bjerknessenteret.

– Det er godt å kome ut av klasserommet og sjå kor kreative elevane kan vere, og føre det fram til eit sluttprodukt. Dei er flinke til å vise at det nyttar å gjere noko, og eg veit dei fortel det vidare!, seier Sjøteland.

Ho innrømmer likevel at «Framtidspiloten» har tatt av tida til kompetansemåla. Til gjengjeld får ho motiverte elevar som følgjer med i media.

– Det er verdt det! Alt har vore bra, og forståeleg!, avbryt Sunniva Rushfeldt Nesse frå sidebordet.

Julie Ane Ødegaard Borge frå undervisningsavdelinga ved Raftostiftelsen er svært nøgd med dei unge:

– Dei ser lettare kreative løysingar, og dei kan tenke nytt. Vaksne er ofte så inne i systemet. Både innhald og metode i «Framtidspiloten» har som mål å styrke trua på at den einskilde kan utgjere ein positiv forskjell.

Dette er tredje hausten med «Framtidspiloten» i Bergen, litt endra sidan starten. Opplegget skal kunne bakast inn i alle fag, også dei praktiske. Våren 2018 skal Firda og Voss vidaregåande skular delta, men over fleire dagar, av praktiske grunnar.

Joachim Sæle Westrheim (t.v.) kjem med innspel på korleis den ideelle bergenssykkelen skal vere, med tak som skjermar syklisten mot pøsregn. Tira Staalesen gjer det praktiske arbeidet med prototypen.

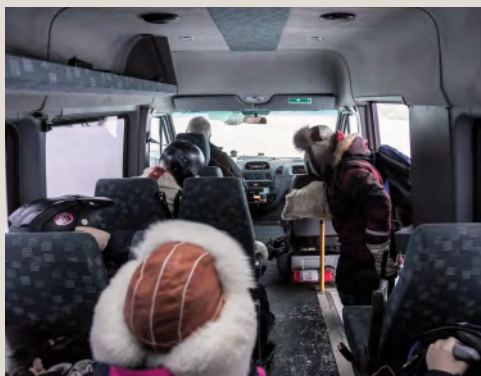
Henriette Hansen (t.v.) og Stine Marøy vil samarbeide med butikkane om å tilby middagsingrediensar etter smågodt-prinsippet.

Stine Træet (t.v.), Emilie Osland, Örkun Kaan Yoney, Sunniva Rushfeldt Nesse og Stine Marøy lyttar til presentasjonen frå medelevar. Bak: Kari Sjøteland, lektor i geofag.

Tira Staalesen (t.v.), Sara M. Aasen, Sondre Åslid og Stine Træet finn rekvisittar til prototypen, som binders, pipereinsarar og ispinnar.

Populært

Hvert år får 10. klassingene innføring i isfiske med garn, og ingen uteblir frivillig. Det er en del av vinterskole-opplegget, som ender med overnattingstur utendørs i mars.

Čuolggu

Skal man isfiske med garn, må man først bore et hull slik Remi Guttorm gjør med stor innsats. Så føres en čuolggu (isgarnfiskeplanke) under isen. Den er utstyrt med en streng som fungerer som en fjær. Strengen sender planken framover under isen når man trekker i et tau festet til planken.

Frossen fiskelykke

Etter en dag på det islagte tjernet Čalbmejávri har 10. klassingene fra Kautokeino ungdomsskole lært isfiske med garn og at det er viktig å kle seg rett. Alt er en del av vinterskolen.

TEKST Alf Ove Hansen

FOTO Ann-Mari Gregersen

Innetid

Ingen tur uten lavvo, bål og reinskinn. Alt bidrar til å holde varmen, og samtidig lærer elevene samhold, å ta vare på hverandre og jobbe sammen.

Lutter øre

For å finne ut hvor planken befinner seg, må en lytte på isen.

Nøyaktig

Man må måle garnet, slik at man vet hvor hull nr. 2, som planken skal tas opp fra, bør være. Et garn er normalt 25 meter.

Spikke spyd

Lærer Berit Karen Sokki Sabbasen har, som alltid på tur, med seg kniv. Det hadde også noen av elevene, slik at de kunne spikke pølsespyd.

- Jeg storkoser meg

Aina Emilia Siri Bals frøys litt på hendene, men var ellers fornøyd. - Jeg liker å fiske, men har ikke gjort dette før. Jeg storkoser meg, for det er både lærerikt, artig og sosialt. Det var litt vanskelig å bore i isen, jeg må øve meg på teknikken.

Varmt vann

Clemt Joakim Turi (t.v) og Remi Guttorm får vite at dersom de fryser, er det bare å stikke fingrene i vannet. For der er det fire varmegrader.

20 cm tykk is

Ole Einar Isaksen
Hætta er fornøyd med fangsten, kalde elever, og at noen ble redde av knekkelyder fra isen.
– Nå har de lært hvor mye de skal ha på seg, og at isen gjerne lager lyd i kulda. Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat tåler 5-7 cm tykk is en person på 80 kilo. I dag er isen 20 cm, så vi kunne faktisk kjørt en bil her.

Ideell temperatur

Ett av skolens mål er at elevene skal lære om forfedrenes fangstmetoder. Dermed blir det en praktisk historie- og naturfagstime i godt under 20 minusgrader. Temperaturen er ideell for at fisken skal fryse før man frakter den hjem.

Petit

Jarle Tufta

Tilbakeblikk

For 50 år siden
Folkeuniversitetet til
teneste for lærarane

I dette og neste nummeret av Norsk Skoleblad får ei stor gruppe lærarar eit tilbod som mange av oss har venta lenge på: Folkeuniversitetet og Norsk Korrespondanseskole legg opp til ei undervisningsform som skal hjelpe lærarar utan examen artium å lese til tilleggsprøva på engelsklina. Norsk Lærarlag har vore med på dei drøftingane som er førte, og det er med særleg glede vi rår dei lærarane som har tid og krefter til overs når dagens gjerning er gjort, til å ta del i dette kursopplegget.

Norsk Skoleblad
nr. 3/1968

For 25 år siden
1,6 millioner dansker
kan ikke snakke
et fremmedspråk

Engelskferdighetene er ganske godt utbredt i den danske befolkningen. 57 prosent av den voksne befolkningen kan «i høy grad» eller «i noen grad» føre en alminnelig hverdags samtale på dette språket. Betydelig færre kan tysk. 33 prosent kan føre en hverdags samtale på dette språket, men svært mange av dem har store problemer med å klare det. Fransk er det meget få dansker som kan. Bare tre av 100 dansker kan henge med i en hverdags samtale.

Skoleforum nr. 1/1993

ILL. FOTO TOM EGIL JENSEN

Du skulle berre visst

Du skulle berre visst kor spanande det kan vera å koma inn på eit lærarrom for å vera der eit års tid.

Først er det berre alderen som skil, og bart og skjørt og andre ytre kjenneteikn. Etter kvart tonar det eine trekket etter det andre fram hos veteranen med meir enn tretti års lærargjerning bak seg, og hos næmingen som byrja her saman med deg. Det blir til eit utruleg mangfald i fag, interesser, pedagogiske metodar og alt det andre du får del i.

Bak eit stille ytre lurar Olav Duun-eksperten og Arne Garborg-entusiast. «Fred» av Garborg er prosalyrikk på sitt ypparste, kjem det stilt, der vi sit samla rundt kaffikoppene og matpakkane. I ei livat stund får vi del i William Shakespeare sin opningsscene i dramaet «Macbeth», frå ein annan veteran.

Kor du snur deg, ligg faga der, røynsleane der og omsorga for elevane. Elevar med strie kvardagar, mange med altfor tunge bærer som må berast. Går du ut av lærarrommet, møter du ein vegg vigd til det estetiske. Forming og teikning av elevar på liner med estetiske fag. Tru om det er noko aldersgrense oppover for å gå på desse linene? Dei ser så lokkande ut.

Ein månad går, og to og tre. Det nærmar seg den årlege julefesten. No har du byrja å tru at du veit litt om dei du har møtt. Så kjem festen og skiplar det heile. Det var ikkje slik likevel om ein tek dansegolviet med i rekninga og «gitarkameratane» som dukkar opp frå inkje. Og spenningar i kollegiet, som du ikkje hadde visst om, kunne blussa. Det var noko rått og dampande over dansegolviet dette året, minnest eg ein kommenterte, utan at eg spurte meir om det. Med reviderte oppfatningar er det berre å gå laus på nye revisjonar utover ein lang Trøndelags-vinter, heilt til du sit her med ettertanken om året som var og alle inntrykka du har med deg.

Fredagane, når skuleveka ebba ut og vi hadde god tid, har ein eigen plass i minna frå dette året. Då kunne dei som hadde tid, lata praten på lærarrommet flyta frå det eine til det andre om slikt vi var opptekne av.

Minna frå klasseromma er ferske enno. Om eleven som hadde fått sett 5-talet for første gong, vel fortent i sosialøkonomi, og ropa det utover heile skuleplassen frå vindauga i klasserommet. Og då eg klarte å finna ein samfunnsfagprøve der alle hadde noko å skriva om, og sjølv dei mest avmelde elevane får tru på seg sjølv, berre svara til gode karakterar! Ja, det var så mangt å minnast.

Du skulle berre visst du, minister, alt ein kan sjå innanfrå i skuleverda ...

«Med reviderte oppfatningar er det berre å gå laus på nye revisjonar.»

Jarle Tufta
pensjonist, tidlegare lærar
FOTO PRIVAT

I mange land er det kongen eller dronningen som regjerer. Slik er det ikke i bridgeverdenen. Der gjør esset rent bord.

FOTO WIKIMEDIA COMMONS / SIGISMUND VON DOBSCHÜTZ

Trumfer gjerne gjennom bridge som valgfag

Uansett hvilke språk bridgespillere snakker, forstår de hverandre umiddelbart når de setter seg ved kortbordet. – Bridge har et universalspråk, ifølge rektor og bridgeentusiast Anita Karlsen.

TEKST Ståle Johnsen | sj@utdanningsnytt.no

Anita Karlsen lærte seg bridgespilling-ens kunst i voksen alder. Da hun jobbet som lærer, gikk hun på bridgekurs sammen med en daværende kollega. Kurset gikk over ti kvelder, og slik ble interessen vekket. Hun sier selv at hun, som de fleste andre, var en temmelig dårlig bridgespiller de første årene.

– Det tar lang tid å bli ordentlig god i bridge, og du kan alltid utvikle deg som spiller. For meg er bridge mest en hobby som jeg trives med og er glad i.

– Hva er som fascinerer deg mest ved spillet?

– Bridge er et strategispill med flere valg. Du har relativt mange muligheter til å velge både rett og galt, og utfallet avgjøres av valgene du tar. Du konkurrerer mot spillere med nøyaktig samme kort på andre bord. Dette fjerner en del av tilfeldighetene, slik at ferdighetene spiller større rolle. Teoretisk kunnskap og kortforståelse har avgjørende betydning for resultatet.

Anita Karlsen understreker også det sosiale aspektet ved bridgespillingen. Hun har blitt kjent med mange spillere i både inn- og utland.

– Sosial og økonomisk bakgrunn har liten betydning, det er bridgekompetansen og interessen for spillet som er det viktigste. Drar jeg til en annen by i Norge, er det bare å ta kontakt med en bridgeklubb,

så finner jeg nye venner. Også i utlandet vil jeg bli tatt godt imot i en hvilken som helst bridgeklubb. Bridge har et universalspråk. Uansett hvilket språk en annen bridgespiller snakker, forstår man raskt hverandre når man setter seg ned ved kortbordet, forteller hun.

Selv om en er en bridgespiller med god teoretisk kompetanse, har analysert spill etter spill og lest utallige bøker om både melde- og spilleforløp, er det problemfritt å spille i turneringer mot hobbyspillere på

lavere nivå, og motsatt. Og de vil alle kose seg med spillet sammen.

– Har du brukt bridge i undervisningen?

– Nei, jeg selv har ikke gjort det. Men da jeg begynte som lærer, fantes de gamle valgfagene. Mange skoler med en bridge-spillende lærer hadde bridge som valgfag, også på min skole.

Forskning i USA har vist at jevnlig bridgespilling bidrar til at elevene gjør det bedre, både faglig og sosialt. Det ville ikke vært vanskelig å forsvare gjeninnføring av muligheten til å ha bridge som valgfag. Bridge i undervisningen kunne gitt et løft til enkelte elever som kanskje ikke finner fotfeste i andre fritidsaktiviteter, mener hun.

Bridgeinteressen har hatt en nedadgående tendens de siste årene, men ifølge Anita Karlsen arbeider Norsk Bridgeforbund systematisk med å øke bridgens popularitet.

– Vi ønsker at sporten igjen finner fotfeste hos dagens ungdom, og vi legger mye arbeid i dette målet. Jeg har vært relativt aktiv i rekrutteringsarbeidet. Kanskje mer før enn nå, etter jeg ble rektor. Jeg har vært med på å arrangere bridgefestivaler for nybegynnere og deltatt i opplæring for spillere som ønsker å lære bort bridge. Det å arbeide med nybegynnere er utrolig morsomt. Ferske spillere er ofte veldig motiverte og ivrige til å lære nytt.

– Visste du forresten at en av bridgens virkelige superstjerner er fra Bodø? Bodøværingen Tor Helness spiller profesjonelt i turneringer over hele verden sammen med makkeren Geir Helgemo, som er fra Trondheim.

Rektor Anita Karlsen er pasjonert bridgespiller og jobber for at flere unge får øynene opp for dette tradisjonsrike kortspillet.

FOTO PRIVAT

Anita Karlsen (46)

Hvem

Rektor ved Saltstraumen skole i Bodø, tidligere lærer ved en av byens ungdomsskoler. Tidligere leder for Utdanningsforbundet Bodø.

Hva

Anita Karlsen spiller bridge i Bodø bridgeklubb, og hun har vært aktiv i arbeidet med å rekruttere bridgespillere til Norge Bridgeforbund.

Dette trenger du

En vanlig kortstokk, bridgereglene og tre andre spillere. Ønsker man å bli virkelig god, bør man melde seg inn i en klubb. På bridge.no, nettsidene til Norsk Bridgeforbund, finner man en oversikt over klubber i Norge.

Bøker

 Aktuell bok ANMELDT AV Helene Valvatne og Astri Heen Wold

Viktig bok om barnehagens arbeid med andrespråk og flerspråklighet

Andrespråk og flerspråklighet i barnehagen. Forskningsperspektiver på barnehagepraksiser

Av Gunhild Tomter Alstad
Fagbokforlaget 2016
266 sider

Vi liker godt at forfatteren lar leseren komme tett på barnehagelærere, og at hun inkluderer flerspråklighetsperspektivet i andrespråks-didaktikken.

Norske myndigheter har gjennom mange år vært opptatt av barnehagens betydning for minoritetsspråklige barns norsklæring. Hvordan barnehagene konkret arbeider med andrespråkutvikling, vet vi imidlertid lite om. Gunhild Tomter Alstads bok formidler kunnskap fra et forskningsprosjekt som går tett på barnehagelæreres arbeid på dette feltet. Den er derfor en viktig utgivelse.

Alstad bygger boka på doktoravhandlingen sin fra 2013: «Barnehagen som språklæringsarena: En kassustudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser.» To av de tre lærerne vi møter i boka, arbeider med minoritetsspråklige barns norsklæring, mens den tredje underviser engelsk til barn med norsk som dagligspråk. Betegnelsen andrespråk brukes her altså også om engelsk, som i norsk skole gjerne omtales som fremmedspråk.

Boka handler om hva tre barnehagelærere gjør for å styrke barns andrespråklæring, hvordan de forholder seg til flerspråklighet, og hva de tenker om arbeidet sitt. Alt dette inngår i det Alstad kaller «andrespråksdidaktiske praksiser». Betegnelsen rommer altså mer enn det mange forbinder med andrespråk og praksis. Termen «praksiser» omfatter både arbeidsformer og refleksjoner over språkarbeidet, og flerspråklighetsperspektivet inkluderes i andrespråksdidaktikken. Alstad har

Den som er opptatt av å få innsikt i barnehagens andrespråksdidaktiske arbeid, kan likevel få mye ut av boka, mener vår anmelder.

ILL. FOTO FATCAMERA/ISTOCK

ikke bare oppmerksomhet på hvordan barnehagelærerne arbeider med læring av det nye språket, men også på hvordan de forholder seg til barnas morsmål. Dette ser vi som særdeles viktig, siden fokus i dag i all hovedsak er på læring av norsk for barn fra språklige minoriteter, og deres kompetanse i andre språk i stor grad usynliggjøres.

I utforskningen av de tre barnehagelærernes arbeid med andrespråk er Alstad særlig opptatt av hvordan de tar i bruk barnehagens «særegne kombinasjon av uformelle og formelle lærings-situasjoner» (s. 219). For å få best mulig innsikt i dette lot hun lærerne selv velge hva slags situasjoner hun skulle observere dem i, ut fra hva de

mente var gode språklæringssituasjoner. De to lærerne som arbeider med norsk, valgte svært forskjellig. Den ene, Heidi, mente det var best for barna å lære gjennom naturlig kommunikasjon, og valgte derfor uformelle situasjoner, som måltid og lek. Den andre, Rigmor, valgte planlagte situasjoner for en femåring hun vurderte som svært svak i norsk. Den tredje læreren, Astrid, ville observeres både i gruppeaktiviteter hun hadde planlagt for engelsklæring, og i aktiviteter som oppsto spontant i frileksøker, for eksempel i lesestunder og formingsaktiviteter.

Barnehagelærernes arbeid med andrespråk og flerspråklighet beskrives og analyseres i tre

interessante kapitler, ett for hver av de tre, med overskriftene «Dynamisk språkarbeid» (Heidi), «Strukturert språkarbeid» (Rigmor) og fleksibelt arbeid med engelsk (Astrid). Astrids fleksibilitet kommer til uttrykk både i veksling mellom det planlagte og det som oppstår spontant, og i veksling mellom bruk av engelsk og norsk når hun arbeider med engelsk. Rigmor er opptatt av struktur i arbeidet med å lære femåringen norsk, og hun sørger også for at tospråklig assistent arbeider strukturert med samme tema på morsmålet. Heidi forholder seg dynamisk til norsklæring ved å gi støtte ut fra situasjonen, og til flerspråklighet ved å ta i bruk tilgjengelige språklige ressurser. Hun kan ikke morsmålet til noen av barna, men klarer likevel å gi rom for både disse språkene, og språk hun selv og andre kan. Slik vil hun skape interesse for språk og «fremme de minoritetsspråklige barnas flerspråklige identiteter» (s. 230).

Alstads analyser tar utgangspunkt i tre teoretiske tilnærminger: Ellis' modell for ulike typer språkundervisning, Cummins' kvadrantmodell og Garcias flerspråklighetsperspektiv på arbeid med

andrespråk. Bruken av teoriene til Ellis og Cummins er på samme tid interessant og problematisk. Distinksjoner som er sentrale på forskningsfeltet kommer med: Ellis' skille mellom indirekte og direkte intervensjon og Cummins' skille mellom mer og mindre kognitivt krevende oppgaver, og mellom mer og mindre kontekstavhengig språk. Det er imidlertid uheldig at Alstad i presentasjonen av teoriene trekker inn eksempler som er sterkt knyttet til skolen. Ordet undervisning brukes ofte, og en plassering av ulike leseaktiviteter inn i Cummins' kvadrantmodell (s. 43) virker irrelevant. Ellis' og Cummins' distinksjoner burde i større grad ha vært relatert til barnehagebarns språklæring. Generelt savner vi henvisninger til litteratur om barns språkutvikling. Når det gjelder Garcias flerspråklighetsmodell, er denne helt sentral og direkte knyttet til Alstads flerspråklighetsperspektiv, ett av bokas viktigste bidrag.

Boka er velorganisert og klart skrevet. Formålet er å formidle kunnskap og innsikt til «forskere, aktører i utdanningsfeltet og profesjonsutøvere som ønsker ny, forskningsbasert innsikt i bar-

nehagelæreres arbeid med andrespråk og flerspråklighet» (s. 10). Framstillingen ligger såpass nær doktoravhandlingen at den kan bli velkrevende, til dels kjedelig, for mange innenfor de to sistnevnte målgruppene. Den som er opptatt av å få innsikt i barnehagens andrespråksdidaktiske arbeid, kan likevel få mye ut av boka, spesielt av de tre kapitlene om barnehagelærernes arbeid.

I boka er det et eksempel på at det å gå i barnehage ikke er noen garanti for god norsklæring. Femåringen som får strukturert språkopplæring hadde allerede gått tre år i barnehagen da datainnsamlingen startet. Likevel er de språklæringsoppgavene han får, svært enkle og faktisk temmelig like de Astrid presenterer på et begynnernivå i engelsk.

Alstads framstilling av de tre barnehagelærernes praksiser er først og fremst beskrivende, bare i liten grad evaluerende. Etter vår oppfatning er det Heidi som først og fremst inspirerer til bedre utnytting av språklæringsmuligheter i barnehagen for barn med andre morsmål enn norsk.

En ny nettressurs om rasisme, ekstremisme, innvandring og inkludering!

antirasistiskskole.no

- spesielt tilpasset lærere og elever
- følger læreplanen
- mange artikler om relevante temaer
- oppgaver for elevene
- og veiledning for lærerne

Siden er utviklet med støtte fra Utdanningsdirektoratet

ANTIRASISTISK SENTER

Vé de overvunne!

Jan Erik Johannessen
fylkesstyremedlem i
Utdanningsforbundet
Aust-Agder
FOTO PRIVAT

Pedagogane har vore lønnstaparar gjennom heile 2000-talet. Presset mot arbeidstida har auka. På toppen av det heile har Utdanningsforbundet forhandla seg fram til ei gradvis svekking av pensjonsordningane.

2. oktober 2001 blei Lærarforbundet og Norsk lærarlag slått saman til det vi i dag kjenner som Utdanningsforbundet. Målet med samanslåinga var å sikre pedagogar på alle nivå i det norske utdanningssystemet gode resultat i framtidige forhandlingar.

I dag, ein generasjon seinare, ser vi den triste fasiten. Ser vi bort i frå to skulepakkar, der arbeidstid blei bytta mot løn, har pedagogane vore lønnstaparar under heile 2000-talet. I tillegg har presset mot arbeidstida auka. På toppen av det heile har Utdanningsforbundet forhandla seg fram til ei gradvis svekking av pensjonsordningane. Meldinga frå sekretariatet i Hausmannsgate i Oslo har heile tida vore at vi må vere ansvarlege.

Eg kan ikkje sjå noko uansvarleg i at ein arbeidstakarorganisasjon slåst for at medlemmane skal få betre løn, betre arbeidstid og betre pensjonsordningar. Eg veit at nokon vil seie at vi ikkje kan forvente å få i pose og sekk, men det må vere arbeidsgivarar som har jobb å fortelje meg dette, ikkje dei som ein gong rekrutterte meg under slagorda «mangfald, samhald, styrke».

Eg blir ofte møtt med argument om at ingen vanlege arbeidstakarar vil forstå krava våre. Eg må innrømme at eg har stor forståing for dette standpunktet. Likevel trur eg andre arbeidstakarar har stor forståing for at grunnprinsippa i ein kvar organisasjon må vere å kjempe for medlemmanes hovudinteresser: betre løn, kortare arbeidstid og betre pensjon.

Nokon vil heilt sikkert også seie at det er uansvarleg å kome med slike krav i desse tider. Igjen må eg seie at eg kan forstå argumentasjonen, men samtidig må eg få lov til å seie at det er Utdanningsforbundets jobb å ta ansvar for medlemmanes lønns-, arbeidstids- og pensjonsutvikling. Å ikkje gjere dette, er i alle fall uansvarleg.

I dag veit eg om lærarar som jobbar 110 prosent og berre får betalt for 100. I kva andre yrkesgrup-

per hadde arbeidstakarorganisasjonen godtatt dette? Situasjonen blir ikkje betre av at ulike skular har heilt ulike ordningar. Dette er sjølvsagt ei utvikling som arbeidsgivar er fornøgd med, men Utdanningsforbundet både lokalt, regionalt og nasjonalt bør gjere mykje meir for å betre denne situasjonen.

Det er også merkeleg at Utdanningsforbundet nokre månader før forhandlingane begynner, sender ut eit brev der dei ber medlemmane å prioritere mellom løn og pensjon. Det ville vere naturleg at KS gjorde dette, men leiinga i Utdanningsforbundet bør ha som utgangspunkt at medlemmane bør få betre løn og betre pensjon. Alt anna er ei fallitterklæring.

Utdanningsforbundet er ein stor og komplisert organisasjon. Mange ulike interesser skal tilfredsstillast. Det er likevel viktig at organisasjonen ikkje gløymer dei store gruppene. Det er flott at leiarar kan få 40-50.000 kroner i tillegg i lokale forhandlingar, men det er trist at lærarar og andre pedagogar må nøye seg med peanøtter. Nokre stadar kan kanskje ei handfull lærarar nytte godt av den same lønsutviklinga medan kollegaane ikkje får noko. Meldinga frå sekretariatet ser ut til å vere at dette er noko vi må godta. Ein må begynne å lure på om leiinga har gløymd sine eigne slagord!

Eg får stadig spørsmål frå medlemmar, kollegaar som lurar på å bli medlemmar og kollegaar som er medlemmar i Skolenes landsforbund eller Lektorlaget om kva Utdanningsforbundet kan tilby. Eg kjem alltid med dei same svara: «mangfald, samhald og styrke». Mangfald fordi vi er så mange og så ulike, samhald fordi vi står saman trass i at vi er så mange og styrke på grunn av at vi er så mange. Om leiinga i Hausmannsgate skulle gløyme dette, kan det vere på sin plass å minne om gallaren Brennus' legendariske ord: «Vae victis», eller, på norsk: Vé de overvunne!.

«Leiinga i Utdanningsforbundet bør ha som utgangspunkt at medlemmane bør få betre løn og betre pensjon.»

Noen ganger ser eleven det læreren ikke ser

Både Morten og Ali vet at læreren vil det aller beste for dem. Men inni seg er de veldig lei av at det kun snakkes positivt om yrker som krever lang utdannelse.

● **Lars Mæhlen**

lærer i grunnskolen Skjetten

FOTO PRIVAT

Morten og Ali er ni år og går i fjerde klasse. De er glade i å leke sammen på skolen, men ofte litt urolige og ukonsentrerte i timene. Når læreren spør hvilke fag de liker best, svarer de ofte gym, kunst og håndverk og friminutt. Faren og moren til Morten jobber som snekker og hjelpepleier, mens faren og moren til Ali er henholdsvis taxisjåfør og arbeidsledig.

Morten drømmer om å jobbe i matbutikk når han blir stor. Ali er flink i matematikk, så læreren mener han bør satse på realfag. Selv har han mest lyst til å gå i farens fotspor. Ali tenker det må være gøy å være sin egen sjef, samtidig som man får kjøre bil hele dagen. Verken Morten eller Ali er særlig glade i å gjøre lekser. Foreldrene til Morten var selv ikke særlig glade i skolen, mens foreldrene til Ali synes det er vanskelig å forstå oppgavene som læreren gir i lekse.

Læreren deres ønsker at de to guttene skal gjøre en større innsats i timene, samt være mer nøye med leksene. Selv vil de helst bruke fritiden sin på å leke, bygge hytter i trærne, lage olakjerre og sykle rundt i lokalmiljøet. På utviklingssamtalen nevnte læreren noe som Ali syntes var litt moro. Hun snakket om ALI-fagene blant innvandrere. Hun mente at Ali lett kunne bli advokat, lege eller ingeniør om han ville det. Ali syntes det var litt moro at hans navn var forkortelse for alt dette, men selv vil han altså bli taxisjåfør.

Både Morten og Ali vet at læreren vil det aller beste for dem. Men inni seg er de veldig lei av at det kun snakkes positivt om yrker som krever lang utdannelse. Hvorfor snakker læreren så sjelden om alle snek-

kerne, butikkansatte, søppelkørerne og elektrikerne som landet trenger? Er ikke de også viktige? Er ikke de egentlig de viktigste et land trenger?

Flere ganger har Ali og Morten lurt på hvorfor de må lære det ene og det andre. «Det står i læreplanen», svarer læreren da. «Men dette vil vi jo aldri få bruk for», svarer de tilbake. Til det svarer ofte læreren at det kan de aldri vite. «Derfor er det viktig at alle i Norge lærer det samme, slik at alle har like muligheter senere.»

Med sine svar støtter læreren det etablerte systemet. Hun støtter et syn på læring og læreplan som er satt sammen av folk fra øvre middelklasse. Dette er mennesker med høy utdanning, der kontakten og identifikasjonen med arbeiderklassen er perifer. Verken arbeiderkultur eller bondekultur har i særlig grad fått prege læreplanene vi har hatt siden vi gikk bort fra landsfolkeskolen og byfolkeskolen i 1959.

I samme klasse som Ali og Morten går tvillingene Albert og Martine. Foreldrene deres er henholdsvis lærer og sivilingeniør. Begge to gjør det bra på prøver, de liker å gjøre lekser og de responderer bra på lærerens spørsmål i timene. Når noen spør hvorfor alle i klassen må lære det samme, synes de synd på læreren. Selvsagt er det nødvendig å kunne det som politikerne har brukt så lang tid på å planlegge. Hvordan skal elevene ellers kunne gjøre det bra på nasjonale prøver, om ikke alle lærer det de skal?

For Ali og Morten er det annerledes. De kunne tenke seg en skole der alle lærte seg å lese, skrive og regne. Men der man også kunne velge å lære, og jobbe med, ting man folte

man fikk bruk for senere. Noen vil kanskje bli lege. Da er naturfag og matematikk viktig. Noen vil kanskje bli snekker. Da er sløyd viktig. Selvsagt er det viktig å kunne litt om naturen, om kart, om Norges historie og annet. Men hvorfor må det være så mange detaljer og så vanskelige puggeprøver etterpå? Kunne man ikke heller delt inn barn etter evner

og interesser, slik at alle gledet seg til å gå på skolen? Slike spørsmål stiller guttene ofte til hverandre.

Som lærer hører det til jobben å ikke alltid være enig med elevene. Men akkurat her er jeg mye mer enig med Morten og Ali, enn med læreren, Albert og Martine. Hva med deg?

Trenger du å friske opp dine tyskkunnskaper?

Kurs og hospiteringsopphold for tysklærere

I samarbeid med Utdanningsforbundet arrangerer Deutsche Auslands-Gesellschaft (DA) seminar, etterutdanningskurs og hospiteringsopphold for tysklærere i Tyskland

Etterutdanningskurs/seminar i Lübeck:

- Deutschland und die Deutschen heute, *juni 2018*
 - Aktuelle Landeskunde intensiv, *september og november 2018*
 - Landeskunde direkt, *april, juli og oktober/november 2018*
 - Seminar: Literatur, Medien, Jugendkultur, *april 2018*
- Tema: Graphic Novels

DA dekker overnatting m/frokost, et varmt måltid pr. dag, underv. materiell m.m. Deltakeravgift fra 150-300 Euro.

Hospiteringsopphold:

- Schulalltag in Süddeutschland, *15. - 23. september 2018*
- DA dekker overnatting m/fullpensjon hos tysk lærerfamilie m.m. Deltakeravgift 150 Euro.

For mer informasjon og søknadsskjema; www.udf.no/dag
Spørsmål? Kontakt Brit Adam, briada@udf.no
Søknader mottatt innen 16. februar 2018 blir prioritert.
Søknader mottatt etter fristen vil også bli behandlet.

Norsk i skulen

Opplæringa er ikkje i takt med utviklinga i sa

● **Atle Bjørn Mæhle**
pensjonist
tidlegare lærar, høgskule-
lærar, rektor, leiar i
Avdeling for lærarutdan-
ning i Norsk Lærarlag,
skulesjef, oppvekstsjef
og kommunalsjef

FOTO PRIVAT

Når folk meistrar språket og dei ulike språksituasjonane dei er med i, får dei eit kjekkare og tryggare liv. Språkmeistring er avgjerande for folk i mange situasjonar i livet.

Me lever i eit kommunikasjonssamfunn med stadig nye medium. Nye læreplanar er under arbeid. Det vert no sagt at ein må leggja meir vekt på fordjuping av sentrale ord og omgrep. Då må læresituasjonane leggjast til rette slik at elevane får brei fagleg forståing av orda og omgrepa, og dei må få bruka dei i ulike språksituasjonar. Då først vert ordet ein naturleg del av språket til eleven. Me må då drøfta to sentrale spørsmål:

- fagstoffet vert ordna i tverrfaglege emne
- språklæringa vert systematisk integrert i arbeidet med dei tverrfaglege emna og i situasjonar elles i skulen.

Desse spørsmåla arbeidde eg med i eit prosjekt i 12 år, frå 1968 til 1980.

Språket i «landsbyen»

Språkfilosofen Ludwig Wittgenstein (1889–1951) seier: «Språket lærer me i landsbyen». Han skriv også: «Mitt språks grenser er min verdens grenser».

I desse to sitata fortel Wittgenstein kor viktig språket er i livet vårt, og han seier noko om korleis me lærer språket. Språkutvikling og språklæring går føre seg i ein kontekst, det vil seie i ein språksituasjon der ein kommuniserer ein tanke/ide med andre. Når me lærer eit ord eller eit omgrep, må

me læra eigenskapane som ordet ber i seg, og me må oppleva det og læra å bruka det i situasjonar der ordet blir brukt saman med andre menneske.

Språket på skulen

På skulen lærer elevane språket teoretisk med enkle ordforklaringar. Når dei så skal bruka orda i den verkelege verda, som i sosiale situasjonar, i media eller i dataverda, får dei ofte problem fordi dei ikkje forstår korleis orda og omgrepa skal nyttast i den sosiale konteksten.

Eit forunderleg utviklingsprosjekt

Skuleåret 1967/68 starta eg som nyutdanna lærar ved Øystese barneskule i Hardanger. Eg var 24 år.

Ein dag i februar sat eg ved kateteret. Det var strålende vær og snø ute. Elevane sat med norskheftet sitt og skulle fylla inn «å» eller «og» i ein heilt tilfeldig tekst som stod i boka. I neste time skulle me ha geografi, så eg sat med geografiboka framfor meg. Eg hugsar at nett då tok eg til å fundera på kvifor me hadde norsk i ein time og til dømes geografi i neste time. I geografitimen hadde me noko å snakka med kvarandre om, som me var opptekne av. Eg lurte på kvifor me ikkje kunne gjera norskøvingar då? Eg fann i løpet av vinteren ut at eg ville prøva meg fram med systematiske norskøvingar i dei ulike faga. Skuleåret 1968/69 var starten på eit 12-årig prosjekt, dei første åra i Øystese. Hausten 1972 vart eg tilsett ved Stord lærarskule. Eg arbeidde ca. 50 prosent i Statsøvingsskulen, som var ein barneskule som lærarskulen dreiv, og ca. 50 prosent i prosjektet og med undervisning av studentar. Prosjektet «Norsk i grunnskulen» vart offisielt avslutta i 1980.

Ved Stord lærarhøgskule var norskseksjonen med i prosjektet, og periodevis fagseksjonar elles. Norskseksjonen ved Trondhjem lærerhøgskole vart med. Forsøksrådet for skuleverket kopla ein person til prosjektet, og dei gav både økonomisk støtte og hjelp elles. I løpet av prosjektperioden tok eg fag ved Universitetet i Bergen og ved Stord lærarskule som gav meg kunnskapar. Kunnskapar elles om språkutvikling, språklæring og om språk fann eg for det meste hjå forskarar og fagfolk i utlandet. Ludwig Wittgenstein har eg nemnd, etter kvart oppdaga eg også Lev Vygotskij og tankane hans om undervisningsprinsipp. Ei oppsummering av korleis eg tenkte og om den metoden eg fann fram til, skreiv eg om i boka «Norsk i Grunnskulen», Tanum-Norli Forlag 1978.

Kva gjorde eg

Målet med arbeidet var at eg ville driva norskopplæring integrert i opplæringa i ulike fag, emne og sosiale situasjonar på skulen.

Våren 1968 gjekk eg til skulestyraren og spurde om eg kunne få ta ut kateteret, ta vekk plattforma fremst i klasserommet og senka tavla.

Pultane sette eg opp i grupper, og bak i klasserommet ordna eg ein krok der me kunne samla oss og snakka med kvarandre.

Eg oppdaga at eg måtte finna ut av følgjande:

1. Ordna klasserommet slik at me kunne snakka med kvarandre på same fysiske nivå, horisontalt, kalla eg det. Me snakkar «med» kvarandre og ikkje «til» kvarandre.

2. Ordna faga slik at dei sentrale ord og omgrep i læreplanen vart forklart og arbeidd grundig med ut frå ulik fagleg ståstad, blei brukt i språksituasjonar og i sosiale samanhengar. Alle sansane måtte i bruk, og praktiske og estetiske fag vart viktige.

Det praktiske resultatet vart at eg delte opp dei ordinære faga i ca. 10 tverrfaglege emne kvart år. Etter kvart fekk elevane vera med å planleggja kva emne me skulle ha det neste året, og me drøfta i lag korleis me skulle gjennomføra kvart emne.

3. Det store spørsmålet var korleis eg kunne ordna opplæringa i mormålet når eg ville integrera norskopplæringa i arbeidet med dei tverrfaglege emna og i andre faglege og sosiale situasjonar på skulen.

I eit skriv som eg laga om prosjektet i 1980, summerer eg opp «kortfatta nokre av dei tankane eg byggjer språkopplæringsmodellen på»:

«Utgangspunktet er det som går føre seg i ein naturleg språksituasjon, til dømes når barn lærer språk. Modellen gjeld alt arbeid med språkopplæring, slik at arbeid med massemedium går inn som naturlege delar. Eg legg følgjande definisjon av språk til grunn: Språk er alle dei midlane me kan nytta for å overføra ein bodskap, til dømes munnleg språk, skriftleg språk, bildespråk, lyd-språk, kroppsspråk, luktspråk og liknande. Språk er alltid på ein eller annan måte knytt til handling mellom menneske, opplevingar, kjensler og så bortetter. Det er såleis ein sendar og ein mot-takar med i alle språksituasjonar. Sendaren formar om tankane sine til språk. Målet vert då å læra

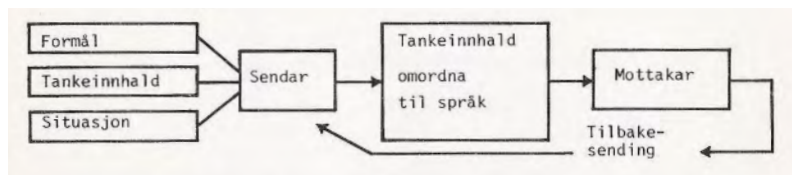
«Me lærte at me måtte ordna om språket slik at det var høveleg for mottakaren, me måtte ta omsyn til formålet og det me ville formidla.»

eleven til å bli så flink som mogleg som sendar og mottakar i språksituasjonar. Eg tar utgangspunkt i språket til eleven og hennar situasjon. Eleven må lære og få mykje erfaring med å bruka og forstå dei ulike omformingsmåtane som vert nytta. Eleven må lære å analysere og vurdere språksituasjonen, både dei verbalspråklege og dei ikkje verbalspråklege sidene i situasjonen.

Men det er ikkje nok å meistra sjølve språket i situasjonane, me må også kunna forstå og handtera det «sosiale spelet» språksituasjonen.»

Eg og elevane fann ut at me måtte laga oss ein modell som synte korleis ein språksituasjon såg ut, og korleis han var samansett.

Etter ein del prøving og feiling kom me fram til denne modellen (etter kvart bytte me om «Tankeinnhald omordna til språk» med «Språklege symbol»):

Denne kommunikasjonsmodellen brukte me når me skulle snakka om heile språksituasjonen eller delar av den. Me lærte at me måtte ordna om språket slik at det var høveleg for mottakaren, me måtte ta omsyn til formålet og det me ville formidla.

Nær sagt det meste av norskfaget handlar om korleis me ordnar om tankar/idear til språk på ulike måtar som sendar, og om korleis me forstår og tolkar språket som mottakar. Hovudsakleg handlar det om munnleg og skriftleg bruk av språket, bildespråk, lydspråk, kroppsspråk, høyra, sjå, lesa og så bortetter.

Kvar av desse områda måtte så delast opp i læringssekvensar.

Praktisk ordna eg dette slik: Eg skreiv opp læringsmåla som sendar og mottakar slik dei stod i læreplanen. Så delte eg desse opp i øvingsrekker, dvs. ulike øvingstypar frå dei enklaste til dei vanskelegaste. Når me starta på ei øvingsrekke (til dømes skumlesing) lærte me teknikken og så la me den første øvingstypen inn som øving om att og om att i undervisninga når me arbeidde med emne eller i andre samanhengar. Eg måtte sikra meg at elevane meistra øvingstypen før me gjekk

vidare til neste. Slik delte eg opp reiskapsdelen i norskfaget i læringsmål, øvingsrekker, øvingstypar. Eg arbeidde steg for steg frå dei lettaste til dei vanskelegaste når øvingstypen høvde til det me elles arbeidde med i klassen.

Litteratur og andre faglege delar av norskfaget vart passa inn i emna eller me laga eigne emne av dei.

4. Det fjerde området handla om korleis me kunne analysere og vurdere språksituasjonen og språket som vart brukt. Når me vurderte ein tekst, til dømes læreboktekst, reklame, artikkel, framsida i ei avis, lesarbrev, teikneserie, novelle, dikt, eit radioprogram, eit TV-program og så bortetter, brukte me språksituasjonsmodellen og starta med kva formålet var, kva idé eller tanke sendaren ville formidla og kven sendaren var. Så gjekk me laus på teksten, fann dei sentrale orda og omgrepa, vurderte ordforklaringa sendaren nytta. Særleg var me på jakt etter å undersøke om dei eigenskapane sendaren nytta fekk ordet til å verka positivt, eller om det er ord som fekk det til å verka meir negativt. Fann me at sendaren dekkja dei fleste sidene ved ordet, sa me at han brukte ordet objektivt, tok han berre med delar av ordforklaringa brukte han det subjektivt.

Elevane øvde seg i å skriva tekstar der dei medvite lada ord positivt eller negativt. Etterpå analyserte andre elevane teksten. Den vanlege grammatiske terminologien vart viktig, for då kunne me setja namn på element i språket og såg kva funksjon dei ulike delane hadde.

Når elevane arbeidde ut ein tekst, munnleg, skriftleg eller på andre måtar, prøvde me så ofte som råd var å laga ein sekvens der dei fekk formidla til andre, ein medelev, fleire medelevar, klassen, læraren, andre klassar, i lokalavisa, til foreldre og så bortetter.

Etterord

Den tverrfaglege tenkinga med integrert norskundervisning fekk god oppslutnad. Kring 1990 vart det bråstopp. Då gjorde målstyringsprinsippet inntog også i offentleg sektor (New Public Management). Då skulle alt delast opp i isolerte fagdelar og mål slik at elevane kunne testast og prøvast og samanliknast. Dette har vore ei ulukke for norsk skule.

Eg har lært av mange. Her nemner eg nokre:

Ludwig Wittgenstein,
språkfilosof

Vygotskij, Lev,
til dømes (1971):
Tenkning og sprog,
1 og 2, København, Reitzel.

Gregersen, Frans (1975):
Børn, sprog og undervisning.
København, Gyldendal.

Piaget, Jean (1973):
Språk och tanke hos barn,
Lund, CWK Gleerup.

Rommetveit, Ragnar
(1972): Språk, tanke og
kommunikasjon, Oslo,
Universitetsforlaget.

Fra lærer til pedagogisk-psykologisk rådgiver

● **Tonje Liland**
pedagogisk-psykologisk
rådgiver
FOTO JPRIVAT

Etter 25 år som lærer i skolen jobber jeg nå i mitt fjerde år som pedagogisk-psykologisk rådgiver i PP-tjenesten. Fra å være tett på elever med ulike utfordringer i klasserommet jobber jeg nå med utredning, veiledning og sakkyndighetsarbeid.

Jeg har lært utrolig mye gjennom disse årene i PP-tjenesten, og min erfaring fra skoleverket har vært veldig nyttig. Læringsmiljøene ved skolene er ulike. Det som fungerer ved én skole, fungerer ikke nødvendigvis ved en annen skole. Det som er spesialundervisning ved en skole, er ordinær opplæring ved en annen. Det er mange årsaker til dette. Det handler om ledelse, kompetanse, systemer og holdninger. Med holdninger mener jeg viljen til å reflektere og forstå hva som egentlig ligger bak utfordringer elevene har både faglig og sosialt, og være villig til å endre perspektiver og praksis for å støtte elever som strever.

Konteksten eleven er i, påvirker elevens læring, og mange faktorer kan bidra negativt. Henvisninger til PP-tjenesten kan bidra til å forstå og forklare noen av utfordringene, men det er i klasserommet tiltakene og tilrettelegginger gjennomføres. Mange elever har spesialundervisning uten mål og mening. Vi må være mer nysgjerrig på å forstå hva elever strever med. Er det faktorer i læringsmiljøet som forsterker vanskene, og hva skal til for å hjelpe eleven i den ordinære opplæringen?

En god ordinær opplæring gir mindre spesialundervisning. Det er i klasserommet eleven skal ha de gode mestringsopplevelsene, positiv samhandling med lærer og medelever og oppleve seg forstått i skolehverdagen. Vi vet at det kan være læringsmiljø og lærere som forsterker elevers vansker i stedet for å bidra til mestring, gode relasjoner og inkludering. Vi møter også dette i henvisninger til PP-tjenesten. Det er den vanskelige delen med å være rådgiver. Elever som over år ikke har hatt forventet utbytte av opplæringen på grunn av lav mestringsfølelse, mobbing, stress i skolehverdagen og dårlig relasjon til lærer.

Hjelper spesialundervisning disse elevene? Nei, er min mening. Disse elevene – og lærerne – trenger gode støttesystemer, tid til relasjonsbygging, mestring og å få ned stressnivået. En stresset lærer som ikke mestrer utfordringene i arbeidshverdagen, får stressete elever som ikke mestrer skolehverdagen. Samarbeid med andre hjelpetjenester er viktig for å forstå eleven, men det er i skolehverdagen eleven skal få hjelpen han trenger. Tiltak drøftes ofte etter at eleven er henvist til PPT. Tiltak som kommer med i en sakkyndig vurdering, er tiltak som bør være reflektert over og satt inn for eleven henvises.

Kan justeringene komme tidligere? Det er så mye god praksis og kompetanse ute i skolene. Nå må lærerne ta tilbake regien i klasserommet sammen med skolens ledelse og kollegaer. Lærerne må eie endringene i læringsmiljøet; endringer som er nødvendige for at elever som strever skal få bedre læringsutbytte både faglig og sosialt. Vi vet hva som skal til for å gi god læring for elever med dysleksi, elever som har utfordringer med konsentrasjon, språk og samspill. Det er tilpasset opplæring, mestring, gode relasjoner (bli sett, likt og at de voksne bryr seg) og senket stressnivå som teller.

«En god ordinær opplæring gir mindre spesialundervisning.»

Skolen er en viktig arena for å gi barn god psykisk helse. Det er ikke timene hos helsesøster eller hos barne- og ungdomspsykiatri som hjelper elever som strever i klasserommet, men disse aktørene kan bidra til å se nye perspektiver slik at justeringer i læringsmiljøet kan gjøres. Gode skolehverdager er gull verd for elever som strever. God skole er godt psykisk helsevern som forebygger. Vi kommer ikke utenom dette. Det er systematisk jobbing over tid som har effekt. Det å sette inn tiltak tidlig, se etter faktorer som påvirker, evaluere og reflektere over andre måter å gjøre ting på som hjelper elever som strever. La oss heie på lærerne – og la oss bli gode sammen!

Referanser:

Barneombudets fagrapport (2016): Uten mål og mening. Lest 28.08.2017, lastet ned fra http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2017/03/Bo_rapport_enkeltider.pdf

Brandtzæg, I., Torsteinson, S. Øiestad, G. (2017) Se eleven innenfra – relasjonsarbeid og mentalisering på barnetrinnet. Gyldendal Akademiske

Bufdir.no (2017) Veileder – God skole er godt barnevern. Lest 22.09.2017, lastet ned fra https://www.bufdir.no/global/God_skole_er_godt_barnevern.pdf

Nordahl T. og Hansen, O., (2014) Dette vet vi om – Pedagogisk analyse Oslo: Gyldendal akademiske

Utdanningsdirektoratet (2014) Veilederen for spesialundervisning. Lest 20.08.2017, lastet ned fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/>

Nasjonale prøver må tilpasses

● **Liv Irene N. Lie**
adjunkt ved Rotnes skole
i Nittedal, Akershus
Mor til to barn i
grunnskolen
FOTO JPRIVAT

«Jeg opplever dog år etter år at enkelte elever kommer til kort og ikke får vist noe av sine kunnskaper på grunn av manglende tilpassing til enkelteleven.»

Utdanningsdirektoratet tilrettelegger ikke nasjonale prøver for elever med dysleksi og/eller spesifikke språkvansker. Hvorfor?

Målet med nasjonale prøver er å gi skolene kunnskap om elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Informasjonen fra prøvene danner grunnlaget for undervisningsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå i skolesystemet.

Disse prøvene skal i utgangspunktet måle kunnskapsnivået til samtlige elever. Jeg opplever dog år etter år at enkelte elever kommer til kort og ikke får vist noe av sine kunnskaper på grunn av manglende tilpassing til enkelteleven. Dette på bakgrunn av føringer lagt av Utdanningsdirektoratet (Udir), som sier: «Nasjonale prøver i lesing og engelsk måler elevenes leseferdigheter. Det er derfor ikke anledning til å lese opp teksten eller oversette teksten til tegnspråk som tilretteleggingstiltak for disse prøvene, siden dette vil gå ut over ferdigheten prøven skal måle.»

Tilpasset opplæring er en meget sentral del av Kunnskapsløftet som kommer med føringer om inkludering, variasjon, erfaringer, relevans, verdisetting, sammenheng og medvirkning for alle elever. Hvor er disse verdiene når det kommer til de nasjonale prøvene og de elevene med spesifikke språkvansker og/eller dysleksi?

En stor del av disse elevene vil med høy sannsynlighet oppleve nok et sviende nederlag i møtet med disse tekstene. Vil det ikke være naturlig å teste også disse elevenes tekstforståelse og resonneringsevne ut fra de forutsetningene de har? For elever med store avkodingsvansker/dysleksi vil det i de fleste tilfeller være synonymt med deres evne til å lese med ørene. Denne evnen vil mest sannsynlig bli meget viktig og sentral for dem også i framtiden.

Når det gjelder engelsk: Er det ikke nettopp språket og språkforståelsen man vil teste, i like stor grad som selve lesingen, avkodingen? Begrunnelsen om at tilrettelegging/lesehjelp ikke er tillatt da det vil gå ut over ferdigheten som skal testes, er for svak.

Hovedregelen er at de nasjonale prøvene er obligatoriske for alle elever, og at muligheten til fri-

tak er begrenset. Fritak kan kun vurderes dersom eleven får spesialundervisning (enkeltvedtak) og/eller får særlig språkopplæring. Eleven må, for å få fritak, også ha en opplæringsplan som avviker vesentlig fra det som blir testet i de nasjonale prøvene. Her faller mange elever mellom to stoler. De følger ikke et opplegg som avviker vesentlig fra det som blir testet, men mangler kunnskaper og strategier for at det vil være forsvarlig å utsette dem for en slik test.

Hvorfor vil man frata dem muligheten til hjelpemidler? Med enkle grep kunne prøven ha blitt gjennomført dersom den ble tilrettelagt med for eksempel opplesing og samtidig ha gitt eleven en større mestringsfølelse mens politikere, skole og hjem fikk verdifull informasjon.

Dysleksi Norge støtter dette og har lenge arbeidet for en endring av regelverket, så langt uten å bli hørt. Generalsekretær i Dysleksi Norge, Caroline Solem, påpeker også noe vesentlig: Dersom en hadde tillatt hjelpemidler, kunne man også fått statistikk om opplæringssituasjonen til elevene med dysleksi. Det finnes det generelt veldig lite av. Tenk hvis man for eksempel hadde statistikk som viser at på enkelte skoler skårer elevene med dysleksi likt som sine medelever i leseferdigheter når de får bruke hjelpemidler. Dette hadde vært veldig viktig informasjon!

Praksis er svært forskjellig både fra skole til skole og fra kommune til kommune i hvordan man tilrettelegger og tilpasser undervisningen for de elevene som ikke får et tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen. Hvor er den nasjonale kvalitetssikringen her?

Ifølge Nordens velferdssenter, (nordicwelfare.org) er det å lese tekst med ørene likeverdig med å lese med øynene, og ikke å legge til rette for dette i skoler og andre instanser er å betrakte som diskriminering og således i strid med FN-konvensjonen.

Noe til ettertanke?

● Meiningar på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot fleire meningsytringar enn det er plass til i bladet. Dei fleste vert publiserte i nettutgåva Utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Antakelig scorer norske 15-åringer dårligere på PISA enn de gjorde i 2000, 2003 og 2006

Det er en gåte hvordan politikerne kan få vridd det til at PISA-undersøkelsene som måler 15-åringers kunnskaper og kompetanser i lesning, matematikk og naturfag innebærer at vi er på rett vei, skriver Lars Gunnar Briseid. [05.12.]

Gje lærarstudentane nynorsk-kompetanse!

Dersom ein skal ivareta elevane sin rett til å få opplæring på eige hovudmål, må lærarane vere rusta til å undervise på både skriftspråka, heiter det i ein resolusjon frå Pedagogstudentane i Utdanningsforbundet. [06.12.]

Barnehagesektoren – for deg som savner det ville vesten

Barndom og oppvekst burde handle om relasjoner, utvikling, omsorg og omtanke, ikke være butikk eller en salderingspost. Dessverre er virkeligheten en helt annen når vi snakker om motiver og interesser for å drifte barnehager, skriver Royne K. Berget. [06.12.]

Ungdom med karakter

Eg vil heller ha ungdom med karakter enn ungdom med gode karakterar på vitnemålet. Det er mogleg å få til om vi tar sjukdomsteikna i den norske skolen på alvor, skriver Espen Tørset. [13.12.]

● Språk

TV2 må òg ha samisk

I september var det klart at TV2 er einaste TV-kanal som har levert inn søknad til Kulturdepartementet om å få det kommersielle allmenn-

Eit TV2 heilt utan samisk er ikkje god og moderne språkpolitikk, skriv Magne Aasbrenn i Noregs Mållag.

ILL. FOTO SILJE BERGUM KINSTEN/FORENINGEN NORDEN

kringkastingsoppdraget. Søknaden baserer seg på utlysning frå Kulturdepartementet. I denne utlysinga vert det peika på at kanalen som søker, kan velje fem programområde dei skal satse på for å sikre sjangermessig breidde.

Kampanje.com har meldt at TV2 har valt å droppe samiske program i sine satsingsfelt. I dei viktige forhandlingane mellom Kulturdepartementet og TV2 om det kommersielle allmennkringkastingsoppdraget burde ikkje dei gje opp samisk så lett. Noregs Mållag meiner at TV2 ikkje bør få lov til å droppe samiske program i den nye konsjonsperioden det no vert forhandla om.

Dersom til dømes TV2 legg ut sine samiske program berre på nett-TV på TV2 Sumo, vil det likevel ha mykje å seie for samisk i det daglege. Både i grunnskulen og lenger oppe i skuleløpet vil eit slikt tilbod bli svært mykje brukt. Teksting på eitt eller fleire av dei samiske språka vil vere eit positivt tilskot. Teknologien ligg til rette for dette. I den nye, overordna delen av læreplanen som blei vedtatt i haust, blir det slått fast at alle elevar i landet skal lære om samisk historie, kultur og samfunnsliv.

Eit TV2 heilt utan samisk er ikkje god og moderne språkpolitikk. Samisk språk må òg vere synleg utanfor dei samiske områda. Mållaget vil oppmode både TV2 og Kulturdepartementet til å sjå på saka ein gong til. TV2 er heile Noreg sin TV-kanal, og det er utruleg viktig at TV2 tek ansvar også for det samiske.

Magne Aasbrenn
leiar i Noregs Mållag

● Til «Byt ut engelsk og norsk fordjuping med eit språkfag» på Utdanningsnytt.no

Heller et praktisk arbeidslivsfag

Brita Servan foreslår å erstatte fordypningsfagene med et nytt fag: Språk og kommunikasjon.

Jeg er uenig: Tilby heller et praktisk arbeidslivsfag der elevene opplever hvordan kommuni-

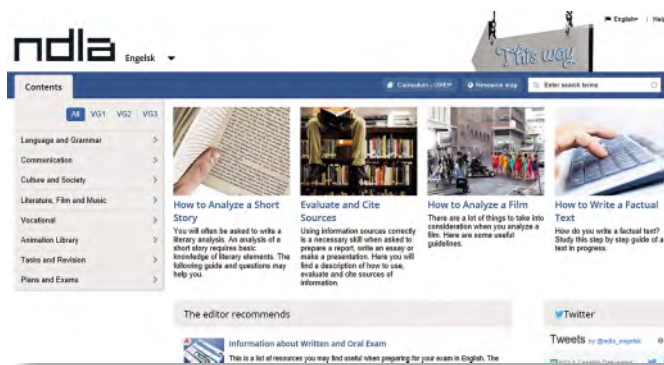
kasjon og presis begrepsbruk er viktig for å planlegge, gjennomføre og vurdere en produksjon eller en tjeneste.

Slik vil flere elever bli bedre rustet til videregående skole

der halvparten forventes å gå inn i et yrkesretta løp.

Arne O. Walbye

● **Til «NDLA er et ufattelig pengesluk» på Utdanningsnytt.no**

NDLA vart etablert mellom anna for å nyttiggjere seg av dei nye sosiale media, påpeiker Venke Vik. SKJERMDUMP FRÅ NDLA SINE NETTSDER.

Viktig å minne om bakgrunnen

Det er på tide å minne om historia bak opprettinga av Nasjonal digital læringsarena, NDLA. Kunnskapsløftet vart innført i 2006, og digital kompetanse var eit satsingsområde på linje med «lesing, skrivning og rekning». Dette skjedde om lag samstundes med at sosiale medium slo inn for fullt. Facebook og Twitter er eksempel på dette. Den digitale kvardagen vart totalt endra, og utfordringa var å finne læremiddel og teknologi som kunne dra nytte av desse endringane. Forlaga hadde alt då digitale «bøker» i dei store faga som var låst inne i plattformer. Dette var ikkje ei heldig løysing, korkje for lærarar eller elevar. Problematikken med open kjeldekode, der kjeldekode til eit dataprogram er

gjort tilgjengeleg på nettet for alle, er fråverande i diskusjonen, men er utgangspunktet for å kunne forstå valet om å opprette NDLA.

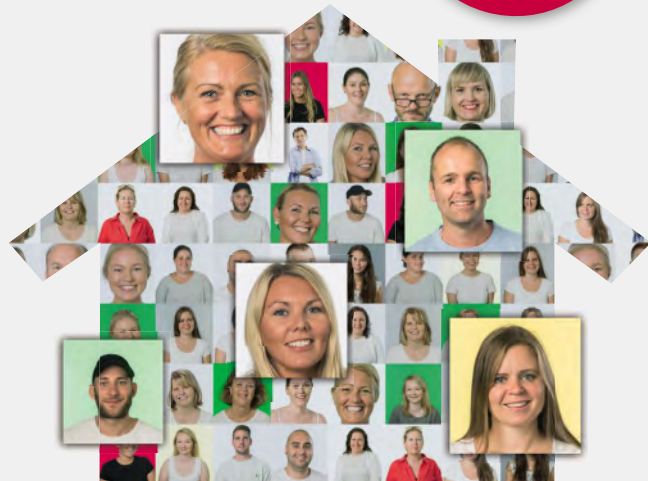
Diskusjonen om kva som er best av digitale eller analoge læremiddel er etter mi meining ein heilt tøvelte diskusjon. Nokre læremiddel kan vere gode nok i begge format, andre er ikkje gode. Sjølv tykkjer eg digitale læremiddel er supre. Det som er viktig, er å vere open for å bruke læremiddel av forskjellig slag og variere bruk etter kva elevane treng.

Venke Vik

**Les mer debatt på
Utdanningsnytt.no**

Utdanningsforbundets husforsikring

Fellesskap
lønner seg

Betingelsene blir bedre når mange står sammen.

Vår husforsikring har unike deknninger og svært god pris.

Bruk fordelene dine
Les mer på tryg.no/udf

Tryg

**UTDANNINGS
FORBUNDET**

● Til «Er Utdanningsforbundet en sterk fagforening?» på Utdanningsnytt.no

Ein brei organisasjon kan bli handlingslamma

Det er vel knapt nokon andre yrkesgrupper enn lærarar som overlèt definisjonsmakta til leiarar, byråkrati og politikarar. Om det skuldast ein apolitisk majoritet i lærarstanden eller ikkje, skal vera usagt.

Da Utdanningsforbundet vart

danna av Norsk Lærarlag og Lærarforbundet i 2002, var grunngevinga at medlemstalet ville vera ein tungvektar i høve til å auka løna for lærarstanden. Har det skjedd? Utdanningsforbundet sine omlag 170.000 medlemmer fordeler seg på førskolelærarar, grunnskolelær-

arar, lærarar i vidaregåande skole, spesialpedagogar og leiarar. Med ein så samansett medlemsmasse, med ulik profesjonsidentitet, verdisyn og lønsfordeling, kan det lett verta ein fagforeining som er nokså handlingslamma og usolidarisk.

Organisasjonsapparatet er neppe rusta for dei utfordringane, sjølv om dei gjer så godt dei kan. Leiarane sit på arbeidsgjevarsida og er dermed eksponentar for arbeidsgjevarsida, byråkrati og politikarar. Med så mange interese- og motsetningar oppstår det lett konflikt mellom medlemsgrupper eller arbeidstakarar og leiarar i same fagforeining. Om utviklinga skriv Henning Jakhell og Jorun Møller: «Selv om Utdanningsforbundet først utviklet en eksplisitt profesjonsetisk plattform i 2012 og nå har utviklet en profesjonsetisk råd for å holde orden i eget hus ..., har profesjonsetiske yrkesnormer alltid vært en viktig del av læreprofesjonens hverdag selv om de har vært implisitte. Historiske analyser har vist at lærernes innsats ikke har stanset ved skoleporten og mange lærere har på fellesskapets vegne forsvart enhetsskolen og kjempet for en god skole og et mer rettferdig samfunn (Telhaug et.al. 2006). Lærerprofesjonens historie bidrar til yrkesgruppenes selvforståelse og yrkesidentitet og legitimerer handling. Samtidig har slike historiske bilder også problematiske sider i form av en viss romantisering av det som har vært, og en mulig tilsløring av motsetninger og interessekonflikter både innad i skolen og mellom skole og lokalsamfunn.»

Utviklinga av skolebyråkratiet sidan 2002 har vel likevel neppe medført ei positiv utvikling i det norske skolesystemet. Til dømes har den enorme satsinga på New Public Management med detaljstyring, individuell løn og det mange opplever som «tabloide» leiarar med ideologisk forankring i den bedriftsøkonomiske tankegangen, utvikla skolemiljøet verken fagleg eller psykososialt. Sjølv om New Public Management ofte vert avvist blant leiarane (podcast med Astrid Søgne, VG).

Den skolepolitiske utviklinga etter år 2000 har dessutan hatt innverknad på rekrutteringa for læraryrket, i og med at det ikkje lenger er så stor søknad til utdanninga på dette feltet. Utdanningsforbundet har i stor grad satsa på leiarutvikling og administrativ etablering framfor fagutvikling blant dei som faktisk er rygggrada i det norske skolesystemet, berre sjå på byråkratiet i store byar. Ein del mellomleiarar har dessutan dobbel jobb. Det har sine fordeler å arbeide i det offentlege skolesystemet som leiar, samtidig som dei driv eige firma innan bedriftsrådgjeving. Det viser vel også at skoleleiarar diverre er lite interessert i pedagogikk, og heller lar seg inspirere av administrative herskestrategiar?

Jan Magne Rinde

Utdanningsforbundet har i stor grad satsa på leiarutvikling og administrativ etablering framfor fagutvikling blant dei som faktisk er rygggrada i det norske skolesystemet, skriv Jan Magne Rinde.

FOTO INGER STENVOLL

Delta i debatten på Utdanningsnytt.no

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debatt-innlegg, innspel og kronikkar. Men det er trongt om plassen. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår. For innlegg på innspel plass er lengda 3000-10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

Historie

Besøk på kinesisk skole

Ro og orden i klasserommet er vel noe enhver lærer etterstreber. Men det har ikke vært sånn til alle tider og i alle kulturer. I boken «Fra den kinesiske mur til Japans hellige bjerg», skrevet av marineløytnant W. Coucheron-Aamot og utgitt i 1893, finner vi følgende beretning fra hans besøk i en kinesisk skole:

«Det er noksaa besynderligt for en fremmed første Gang, han kommer ind i en kinesisk Skole. Undervisningsmetoden er naturligvis som alt andet stik modsat af den europæiske. En Lærer hos os vil gjerne, at der skal være saa stille i Klassen at man kan høre, naar en Knappenaal falder. I Kina er Stilhed absolut forbudt. Under Leksenes Læsning skriker alle Elever ud af all Magt; for da

vet Læreren, at de ikke sidder og «tænker» i Halvsøvn. Pateren, der præsiderede i det første Skoleleværelse, som vi kom ind i, sad ganske rolig ved Kathederet efter kinesisk Skik og hørte paa den øresønderrivende Larm uden at generes det minste. Bare skjændte af og til paa dem, der forraadt sin Dovenskap ved ikke at skrike seg hæss.»

Peer Bjaaland

Det var lite bruk av innestemme i kinesiske klasserom på slutten av 1800-tallet, skal vi tro reiseskildringen til marineløytnant W. Coucheron-Aamot. ILLUSTRASJON FRA BOKA

SETT SPOR

Les mer om opptakskrav og
jobbmuligheter på
www.ntnu.no/studier/byrk

Søknadsfrist 1. mars for søkere uten
generell studiekompetanse.
(Øvrige søkere 15. april)
www.samaordnaopptak.no

BLI KVALIFISERT SOM YRKESFAGLÆRER!

NTNU tilbyr høsten 2018 yrkesfaglærerutdanning (bachelor) i bygg- og anleggsteknikk, elektro, teknikk og industriell produksjon, restaurant- og matfag, helse- og oppvekstfag.

Studer hjemmefra

Treårig yrkesfaglærerutdanning ved NTNU er et samlingsbasert studium med kun tre ukesamlinger i semesteret. De fleste samlingene er i Trondheim. Noen samlinger kan bli lagt til Gjøvik eller Ålesund. Internett brukes aktivt til kommunikasjon, læring og oppgaveløsning. Praksis kan tas på hjemstedet. Du kan søke om å få ta eksamen på hjemstedet.

Det kan søkes om et stipend på 200.000 kr via
din fylkeskommune.

 NTNU
Kunnskap for en bedre verden

● Lærarnorma

Dei underlege skuledebattane

Jamt har eg sete og undrast over kor underlege skuledebattane kan bli. Så ille har det vore at eg har kome i hug

salig Sigbjørn Obstfelder si undring om han var komen til feil klode. No sist var det diskusjonen om det var

Eit læringsmiljø handlar ikkje minst om å bli sett for den du er og det du treng, understrekar Jarle Tufta. ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

bra eller dårleg for læringsmiljøet til ungane i skulen med fleire lærarar. For forskarane hadde visst ikkje funne noko prov på at elevane lærte meir med fleire lærarar! Forskingsrapportane sprika visst både hit og dit i konklusjonane om dette. I Dagsrevyen leita debattantane febrilsk etter rapportar nasjonalt og internasjonalt om dette spørsmålet for å finna ryggdekning for det dei hadde meint og drista seg til å avtala i sitt nye budsjett.

No er det ikkje mitt ærend å henga ut korkje politikarar eller forskarar, men det er ikkje første gong eg har lagt merke til at det mest openberre kan vera vanskeleg å sjå både for forskar og politikar.

Av elevane som er i skulen for å læra, trur eg knapt nokon i ein klasse på tretti elevar ville seia at ikkje det var betre med to lærarar enn ein. For eit læringsmiljø handlar ikkje minst om å bli sett for den du er og det du treng. Tretti unge individ med ulike evner og føresetnader, det er litt av ei utfordring om du vil dei vel. – Og ei så umogeleg utfordring for ein lærar åleine, om du ønskjer å sjå dei og nå dei, at eg aldri i mi tid som lærarar

kunne tenkja meg å ta på meg eit så uansvarleg ansvar på ungdomstrinnet i skulen.

I skåltalar og nyttårstalar har den eine ministeren etter den andre snakka om kor viktig den menneskjelege ressursen er for samfunnet vårt. Då skulle ein gjerne venta at dette vert spegla av i forståinga av korleis ein best kan ta seg av denne ressursen og i verdsetjing av dei som kvar dag skal ta seg av skulen sitt viktige oppdrag. Men den styrande forståing er visst blinda av det ytre dei kan finna i PISA-perspektiv: Kva ein etter internasjonale mål har fått mata inn i ein elev. Spørsmål om kva slag skule ungane våre og samfunnet vårt treng, praktisk og teoretisk, det har sanneleg vore vanskeleg å få gehør for dei siste 25 åra. Og den økonomiske ressursen som skal gå til dette, for samfunnet aller viktigaste formål, den må i vår ego-sentriske tid konkurrera med skattelette til dei rikaste, som visst veg meir for landet si framtid enn skule, lærar og elev.

Jarle Tufta

● Utenriks

Arrestasjon med fatale konsekvenser

Politiet på den russisk-annekterte Krimhalvøya forsøkte nylig å arrestere den kvinnelige tartaraktivisten Vedjiye Kashka (82) med et svært tragisk resultat. Den 82-årige kvinnen som tidligere har samarbeidet blant annet med Petro Grigorenko og Andrej Sakharov for å forsvare rettighetene til fordrevne folk, fikk hjertestans og døde. Opplysningen kommer fra Ukrainas utenriksminister Pavlo Klimkin. Ukrainske myndigheter hevder at arrestasjoner som dette må være stikk i strid med Genevekonvensjonen av 1949. Og president Vladimir Putin som i 2014 høytidelig lovet

å respektere krimtartarenes rettigheter!

Den russiske annekasjonen satte raskt sitt preg på dagliglivet på Krim. Russiske flagg vaiet overalt, gatenavn be russifisert og ukrainske medier ble tatt av luften. Ikke uventet er nå russisk det offisielle språket på Krim, og ifølge FNs menneskerettskommisjonærs rapport fra september i år er «utdanning på ukrainsk språk nå nesten forsvunnet på Krim.» Til og med et ukrainsk barne-teater har måttet stoppe virksomheten.

Men ikke alle russere deler Putins oppfatning om Russlands rettigheter på Krim. Ksenija Sob-

tsjak – utfordrer til Putin i neste års presidentvalg – hevdet på en pressekonferanse i oktober ifølge Moscow Times at Krim «ifølge folkeretten tilhører Ukraina. Punktum.» Hun viste da til Budapest-memorandumet av 1994, hvor Russland garanterte Ukrainas suverenitet i bytte mot at landet gav fra seg de sovjetiske atomvåpnene, et moment som har vært lite fremme i den norske debatten. Kilder: Klassekampen 28/11, Kyiv Post 23/11.

Nils Tore Gjerde

Rett på sak

● Fysisk aktivitet

Kroppssøving redusert til «fysisk aktivitet»

Artikkelen «Kroppssøving blir redusert til "fysisk aktivitet" - debatten uteblir» i Bedre skole nr. 4/2017 og på Utdanningsnytt.no får fram på en god måte de mange skjær i sjøen som finnes på vegen til en god implementering av fysisk aktivitet hver dag, samtidig som de mer omfattende mål i kroppssøvingfaget også skal ivaretaes.

Disse skjærene må vi kjenne til og navigere godt rundt, og kunnskapsministeren må nok også bidra med litt drivstoff, slik at vi kan gi litt gass i denne saken. Skjær i sjøen må imidlertid ikke få oss til å la være å sette båten på sjøen, men vi må nok tjærebre den først.

En motvillig minister/regjering, sammen med den ensidige satsing på teori som ble initiert av R 94 og L 97 og forsterket med LK-06 er mer enn skjær,- det er et minefelt.

Men dette må vi prøve å navigere oss rundt og forbi. Vi må starte med å ta tak i vellykkede utviklings- og pilotarbeid på dette området (for eksempel GAP, GladAktivitetsProsjektet, ved Inderøy skole) og ta lærdom av de feil som ble gjort på de som ikke lyktes (f.eks. forsøk på å ta i bruk uteområdet og tverrfaglighet som L 97 initierte, men som i flere tilfelle stranda på manglende økonomiske ressurser, kompetanse, evaluering og videre utvikling av disse.

Ragnar Hofnes

emeritus førstelektor i kroppssøving ved NTNU (tidl. HiST)

Mulige hindringer ved å gjennomføre fysisk aktivitet i skolen må ikke føre til at ordningen ikke blir gjennomført, mener Ragnar Hofnes. ILL. FOTO TORKJELL TRÆDAL

● Norden

Pensjonistsamarbeid

● Bjørn L. Vaaland

Medlem i Utdanningsforbundets sentrale pensjonistråd

FOTO LISBET JÆRE

Sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet har de siste årene vært pådriver for et nordisk pensjonistseminar med mer politisk innhold.

Det har vært fine treff som hvert år har blitt arrangert av de nordiske landene, etter tur. Deltakerne har fått oppleve mye interessant på aktuelt treffsted, samt litt nasjonal fagforeningsinformasjon fra arrangørlandet. Dette siste vil vi ha mer av.

Det siste treffet var i Sverige, og referatet sto i Utdanning nr. 13/17, 25. august 2017.

Vår delegasjon har de siste årene funnet litt tid til en intern samling omkring informasjon og spørsmål angående vårt eget pensjonistarbeid i Norge.

Det har vært en gjentakende diskusjon om dette nordiske treffet burde fått et mer faglig preg.

Jeg mener det er behov for et forum for utveksling av nordisk politikk grunnet det voksende antall pensjonister i fagbevegelse.

Kanskje nettopp dette nordiske pensjonisttreffet kunne vært den arenaen. Et ønske om mer oppmerksomhet rundt kunnskapsformidling og dialog om hvordan pensjonist-

arbeidet drives er formidlet til de nordiske kontaktene. Under treffet i Finland til sommeren er det satt av litt mer tid til det.

Sentralt pensjonistråd har tatt noen grep. Ved utlysning av plasser til kommende treff i Finland har vi tydeliggjort en prioritering; medlemmer i sentralt pensjonistråd, leder av fylkespensjonistråd, pensjonisttillitsvalgte i lokallag og fylkeslag og andre pensjonistmedlemmer.

Rådsmedlemmer kan her få mulighet til å hente informasjon fra nabolandene og kan drøfte den politikken ens egen organisasjon har overfor en sterkt voksende medlemsgruppe. Hver femte medlem i Utdanningsforbundet er nå pensjonist.

Invitasjon til sommerens treff 11. – 15. juni i Finland er sendt ut via pensjonistråd og pensjonistkontakter i fylkene.

Sentralt pensjonistråd håper at en tydeligere prioritering i søkerlisten til nordisk pensjonisttreff 2018, blir godt mottatt. Det nordiske pensjonisttreffet bør kanskje endre navn til Nordisk pensjonistseminar? Det gir rom for litt mer politisk innhold, etter mitt syn.

«Hvert femte medlem i Utdanningsforbundet er nå pensjonist.»

Den tredje veien

● **Alexander Meyer**
lærer og medlem av
Lærerprofesjonens
etiske råd

FOTO: ELI KRISTINE KORSMO,
UTDANNINGSFORBUNDET

John Hatties forskning peker ikke mot en resultatstyrt skole, men en verdibasert skole. Kanskje finnes det en tredje vei mellom tillitsreform og New Public Management?

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Klassekampen gir i en artikkel 28. oktober i år et lite innblikk i en gammel konflikt i skolen som startet for rundt 30 år siden da New Public Management (NPM) gjorde sitt inntog i den norske offentlige forvaltningen. I artikkelen kan vi blant annet lese om en tillitsreform som har kommet som et mottiltak for å bøte på noen av bivirkningene New Public Management angivelig har påført skolen. Nylig avgått skolebyråd Tone Tellevik Dahl (Ap) tok sammen med SV og MDG styringen over Oslo-skolen etter 18 års borgerlig styre. Hun uttaler til avisen at hun ikke ønsker å forkaste alle sider av NPM, men er opptatt av å redusere antall mål og styrke lærernes pedagogiske handlingsrom. Men byrådets politikk vil fortsatt være nedfelt i tydelige, tallfestede mål. Astrid Søgner, direktør i Oslos utdanningsetat, uttaler blant annet at tillit er at alle skal være trygge på at elevene lærer noe på skolen. Hun setter tillit i relasjon til ansvar og er klokkeklar på at det er viktig å sette seg kvantitative mål:

«Jeg kan ikke sitte her inne og nyte utsikten og tenke at dette går bra bare jeg har tillit til folk, sier hun.

– Hvorfor er det så viktig å jobbe så mye med kvantitative mål?

– Det er byrådet som setter kvantitative mål, og de må vi følge opp. Vi vet at tiendeklasseelever som har et karaktersnitt under 3, har en 20 prosents sjanse for å bli navere når de er 24 år. Disse ungdommene ser jeg for meg når jeg jobber, sier hun.»

Intervjuet med Søgner i Klassekampen er kort, men det er rimelig å tolke utdanningsdirektøren slik at hun mener det eksisterer en kausal forbindelse mellom dårlige karakterer og ungdom som blir navere (av forkortelsen for Arbeids- og velferdsforvaltningen; Nav) siden hun velger å nevne dette i intervjuet. Logikken, slik jeg forstår Søgner, er at dårlige karakterer er en vesentlig faktor for om du blir naver eller ei, hvilket også skulle bety at hvis vi får hevet karaktersnittet til de svakeste elevene, blir det færre navere. Klassekampens artikkel viser at Søgner har mange felles verdier og mål for skolen med Tellevik Dahl. Begge ønsker

å løfte de svakeste elevene og svake skoler, begge ønsker å bidra til mer mestring og bedre resultater. Og disse målene deles antakelig av samtlige av Oslo-skolens ansatte og også av undertegnede. Så hva gjør frontene i debatten så steile, når alle er enige i de overordnede målene?

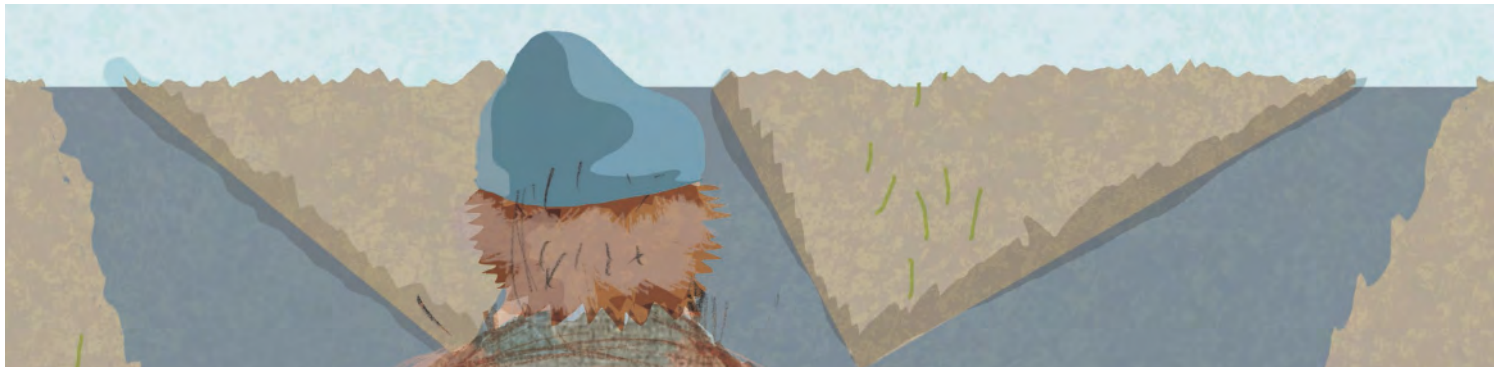
Diskusjonen handler selvsagt om hvordan vi når målene våre. Noen mener åpenbart at det er på tide å ta et generaloppgjør med resultat- og målstyringen. Tellevik Dahl og Søgner ønsker å jobbe etter kvantitative mål, muligvis i en litt mildere form enn tidligere. Uenigheten dreier seg altså ikke om målene våre, men om hvilke løsninger vi velger for å nå dem.

Den forskeren som antakeligvis er mest kjent og kanskje også anerkjent for å finne ut hva som virker og hva som ikke virker av tiltak i skolen, er den newzealandske skoleforskeren John Hattie. Det er neppe å ta munnen for full om man omtaler ham som en av de mest sentrale premisslevedørene i skolen de siste årene, og også en av dem med relativt tydelige svar på hva som virker og hva som ikke virker i skolen. I boken «Visible Learning» fremstilles en lang rekke ulike tiltak som kan påvirke elevenes målbare læringsutbytte. Disse tiltakene blir i boken blant annet uttrykt i en grafisk form, formet som halvsirkler omtrent som et speedometer, der tiltak som har liten effekt på læring, får lav score, mens tiltak som har god effekt på læring, får høy score. Bakerst i boken finner vi den samme forskningen oppsummert som en gradert liste over læringseffekter. Det omfattende datamaterialet som dannet grunnlaget for boken og den nærmest fasitlignende og enkle fremstillingen av forskningsresultatene, bidro til at Hatties budskap fikk voldsomt mye oppmerksomhet og også mye gjennomslag etter at boken hans kom ut første gang i 2009. Logikken i boken er tiltalende: Elever lærer uansett, så det er ikke godt nok å konstatere at de har lært noe for å vurdere om tiltaket har vært en suksess. Man må heller finne ut hva de lærer mer av og hva som virker best (eller i hvert fall gir et læringsutbytte over gjennomsnittet) og så gjøre mer av dette.

«Et av skolens viktigste mål bør derfor ifølge Hattie være å bidra til elevenes læringsglede, og at både lærere og forskere må gjøre disse holdningene til nøkkelmål for elevene våre.»

«Når (...) disse resultatene ensidig blir brukt i mål- og resultatstyring, blir alle de ikke-målbare egenskapene skolen også skal bidra med til elevenes danning, usynliggjort.»

I Hatties bok blir det satt søkelys på mange av skolens innarbeidete praksiser og postulert at noen metoder faktisk fungerer bedre enn andre. Det har vi lærere selvsagt godt av både å høre og å bli utfordret på. Men brukt til snever målstyring, slik blant annet Oslo-skolen og Søggen kritiseres for å ha gjort, kan Hatties resultater faktisk ha bidratt til å gjøre skolen dårligere. For når mesteparten av boken handler om effekter på målbar læring og disse resultatene ensidig blir brukt i mål- og resultatstyring, blir alle de ikke-målbare egenskapene skolen også skal bidra med til elevenes danning, usynliggjort. Forskning på læringsglede, mestringsforventning, empati, nøyaktighet, mot og så videre, egenskaper som kort kan oppsummeres i ordet karakterdannelse, utgjør bare en svært liten del av forskningsgrunnlaget for Hatties bok. Det meste av den norske utgavens over 550 sider (inkludert noter og bibliografi) handler om læringseffekter i forhold til målbar kunnskap (skoleprestasjoner). Det er både litt ironisk, og også en smule forstemmende, at den enkle og tilgjengelige formateringen av forskningsfunnene i «Visible Learning» ser ut til å ha bidratt til å overskygge noen av Hatties mest sentrale poenger:

Etter mer enn ti års forskning på hva som virker og ikke virker i skolen, sier Hattie følgende i kapittel 4, «Elevenes bidrag».

«I dette kapitlet er det *grunnleggende argumentet* (alle kursiver i sitater av kronikkforfatter) at elever ikke bare tar med seg tidligere prestasjoner (fra barnehagen og hjemmet) til skolen, *men også et sett av personlige disposisjoner som kan ha vesentlig effekt på utfallet av skolegangen.* (...) De viktigste ingrediensene er hvor åpent barnet er for nye erfaringer, barnets fremvoksende tro på at det er verdifullt å engasjere seg i læring, og hvordan barna lærer at de kan bygge opp selvfølelse ved å engasjere seg i læringsprosessen.

Selv om barna tar med seg disse personlige forutsetningene (og selvsagt anlegg for å prestere) inn i skolen, *kan disse disposisjonene også endres på skolen – noe som faktisk ofte skjer. En viktig påstand i denne boken* er at skoler og lærere (og forskere) kanskje må ha mer tydelig for seg at slike disposisjoner for læring og innsats bør være *sentrale indikatorer på*

hvilke resultater elevene vil komme til å oppnå i løpet av skolegangen.» ¹⁾

Etter å ha lest sitatet noen ganger sitter jeg igjen med følgende: Det vesentligste skolen kan fokusere på, er å bidra til elevenes holdning til læring. Læringsglede er et godt norsk ord som antakelig oppsummerer holdningen Hattie sikter til ²⁾. Ett av skolens viktigste mål bør derfor ifølge Hattie være å bidra til elevenes læringsglede, og at både lærere og forskere må gjøre disse holdningene (personlige disposisjonene) til nøkkelmål for elevene våre. Men gjør vi det? Gjør Oslo-skolen det? Antakelig ikke, hvis vi skal tro Hattie:

«Mange lærere tror at dersom prestasjonene forbedres, vil det ha en ringvirkning på disse disposisjonene. Imidlertid kan ikke en slik overbevisning forsvares ettersom slike disposisjoner trenger planlagte innovasjoner og faktisk kan være forløpere til å bli barrierer for videre læring!» ³⁾

Eller sagt med litt andre ord: Å tro at læringsglede oppstår som en følge av gode skolerresultater, er en tro som ikke kan forsvares. Hatties poeng er at skolerresultater ikke bidrar til mer læringsglede, men derimot at læringsglede resulterer i mer engasjement og dermed (på sikt) bedre skolerresultater.

Gitt at Hatties bok nesten utelukkende handler om hva som gir effekt på målbar læring og ikke på elevenes holdninger, er denne konklusjonen noe av et paradoks. Indirekte sier han at det det aller meste av boken handler om, som jo er en oppsummering av forskning på hvilke tiltak som virker i forhold til elevenes målbare læringsutbytte, *ikke* kan brukes til å formidle læringsglede, som altså er noe av det viktigste skolen kan bidra med til elevene ⁴⁾. Hatties bok handler med andre ord ikke bare om metoder for bedre og mer effektiv læring av pensum eller læringsmål. Det handler om hva som er viktig i skolen. Budskapet hans er ikke til å ta feil av, og han gjentar det samme budskapet flere steder i boken:

«Elevenes viktigste disposisjoner er hvordan de blir åpne for nye erfaringer, deres økende tro på at det er verdifullt å investere i læring, og hvordan de lærer at de kan bygge opp en selvfølelse ved å

engasjere seg i læringsaktivitetene.» ⁵⁾

Når et poeng gjentas nesten ordrett to forskjellige steder i boken, er dette neppe tilfeldig. Et annet sted skriver han:

«Levin (1988) har ofte hevdet at en av de sterkeste prognosene på helse, velstand og lykke i voksenlivet er mer knyttet til antall år i skolegang enn til prestasjoner. Derfor bør et viktig mål for skolene være å tenne oss for læring (uavhengig av hvor vi havner på resultatstigen) og å hjelpe oss til å bli åpne for nye læringserfaringer.» ⁶⁾

Nok en gang: Målet er ikke resultater, men at eleven utvikler en type holdning til læring og til eget læringsprosjekt. Hattie gjentar også dette budskapet andre steder enn i boken. I et intervju som ligger tilgjengelig på Youtube ⁷⁾ blir Hattie intervjuet av Dr. Douglas McDougal (Chair of Curriculum, Teaching and Learning, OISE, University of Toronto). Cirka et kvarter ut i intervjuet spør McDougal Hattie: «I rangeringen din antyder du at skoleprestasjoner ikke er det eneste målet for hva vi skal gjøre i skolen. Hva er de andre tingene?» ⁸⁾ Her svarer Hattie først med å gjenta det han har skrevet i boken, der han siterer forskeren Henry Levens som sier at de viktigste predikatorene for voksen helse, velstand og lykke ikke var skoleresultater, men antallet år i skolen. Han sier deretter at han av den grunn har en trofast lidenskap til retensjonsrater ⁹⁾. Han snakker litt om hans erfaring med skolemyndighetene i New Zealand og sier så følgende:

«Vi må finne flere måter å engasjere barn på slik at de blir værende i skolen. Og vi trenger ikke nødvendigvis å gjøre det gjennom den tradisjonelle skoleprestasjonskanonen; fysikk, matematikk, historie, uansett... Det er flere måter å utmerke seg på. Og det andre med utdanning som virkelig er viktig for meg: Det er den beste muligheten vi har for å lære bort karakter. Og en del av hva karakter innebærer for meg er evnen til å holde ut, det er... å vite hva du gjør når du ikke har lyst til å gjøre, det er den følelsen av konsentrasjon og bevisst praksis, det er å være mentalt tøff. Dette er svært viktige ting du lærer bort. Som... ta konsentrasjon, ta utholdenhet. Det er ferdigheter som

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

«Hatties poeng er at skolerresultater ikke bidrar til mer læringsglede, men derimot at læringsglede resulterer i mer engasjement og dermed (på sikt) bedre skolerresultater.»

kan læres bort. (...) Jeg tenker at retensjonsrater er svært viktig for meg, elever som er engasjert i et emne – enten det er vannpolo eller fysikk... Det er svært viktig for meg».

Kort oppsummert ser vi at det som er svært viktig for Hattie, er følgende:

- 1) Å gjøre skolen til en så attraktiv plass for barn at de har lyst til å bli værende i skolen. Den tradisjonelle kunnskapskanonen er i så måte av underordnet betydning.
- 2) Å utvikle barns karakter
- 3) Å få elevene engasjert i læring, uavhengig om de engasjerer seg i fysikk eller vannpolo.

Budskapet kan neppe bli klarere. Kunnskapskanonen og skolerresultater er underordnet de verdien skolen skal formidle. Og denne holdningen til læring gjenfinner vi enda flere steder i Hatties bok «Visible Learning». For i denne drøfter han ikke bare betydningen av elevenes holdninger til skolen. Han drøfter også betydningen av lærerens lidenskap til faget og til læring.

«Lidenskap er blant de mest verdifulle utfallene av skolegang, og selv om det knapt er dekket i noen av studiene som blir gjennomgått i denne boken, gjennomsyrrer det mange av de påvirkningene som gjør en forskjell på resultatene. Det krever mer enn kunnskap om innhold, dyktig undervisningsarbeid eller engasjerte elever for å skape en forskjell (selv om dette også hjelper). Det krever en kjærlighet til faginnholdet, det krever en etisk og omsorgsfull holdning ut fra ønsket om å innprente en interesse for – eller til og med en kjærlighet til – det fagområdet som det undervises i, hos andre. Det krever at læreren demonstrerer at han eller hun ikke bare underviser, men også selv lærer – spesielt når det gjelder elevenes prosesser og læringsresultater.»¹⁰⁾

Hattie utdyper videre hvilke kvaliteter som trengs for et godt læringsmiljø:

«Et trygt miljø for eleven (og læreren) er et miljø der feil blir fostret og ønsket velkommen, fordi vi lærer så mye av feilene vi gjør, og fra de tilbake-meldingene som genereres når man går i feil retning, eller når man går i riktig retning, men uten tilstrekkelig flyt. På samme måte trenger lærerne selv å være i et trygt miljø for å kunne ta imot lærdom fra andre om hvorvidt de lykkes med undervisningen eller ikke. Det å skape et slikt miljø, å ha kontroll over en rekke læringsstrategier og å være kognitivt klar over de pedagogiske virkemidlene som setter eleven i stand til å lære, *krever dedikerte,*

engasjerte mennesker (min kursiv).»¹¹⁾

Selv om Hatties budskap i seg selv burde være av stor interesse for alle som har et engasjement både for og i skolen, er kanskje det mest interessante ved budskapet de spørsmålene konklusjonene hans peker mot. For hvis vi tar det han sier alvorlig, må vi faktisk organisere skolen slik at den først og fremst bidrar til elevenes karakterdannelse og skaper læringsglede hos elevene (våre). Har vi organisert læringsmiljøet optimalt i forhold til dette? Er skolen tilrettelagt for å utvikle karakter og læringsglede hos elever og pasjon hos lærere? Og hva står eventuelt i veien for engasjementet, pasjonen og læringsgleden, og hvordan fjerner vi disse hindrene? For Astrid Søgne og Oslos nye skolebyråd Inga Marte Thorkildsen bør oppgaven åpenbart være å definere nye mål som korresponderer med det forskningen forteller at virker, og gjerne også kvantifisere slik at man fortsatt kan måle at skolene leverer. Ikke på den gamle bunnlinjen, men på en ny bunnlinje.

For akkurat nå måles ikke det Hattie (og svært mange andre prominente forskere) sier er det som har størst betydning for læring og for kvalitet i skolen. Det er nemlig ikke resultater. Det er elevenes (og lærernes) *holdninger til læring*. Det er elevenes karakterdannelse. Det er lidenskap hos læreren, og læringsglede og entusiasme hos både elever og lærere. Dette oppstår ikke som et resultat av gode skolerresultater. De virkelig gode målbare resultatene kommer som en konsekvens av dette. Så hvordan kan vi lage mål som bidrar til mer fokus på elevenes karakterdannelse, læringsglede og pasjon? Og hvordan kan vi måle at vi er på rett vei? Den store konflikten om NPM løses ikke med en tillitsreform. Den løses ikke før skolen begynner å sette seg mål som peker i retning av det som faktisk betyr noe og deretter begynner å bevege seg i den retningen. Søgne og Thorkildsen bør ikke slutte å måle kvaliteten på skolen. Men de (og selvsagt alle andre skoleledere også) må begynne å måle det som faktisk er kvalitet: pasjon, begeistring, indremotivert atferd relatert til læring, empati, utholdenhet, høy mestringsforventning hos elevene, med mer. Holdninger til læring. Deretter må de utvikle systemer som ikke motarbeider, men som nærer og ivaretar disse holdningene. Og når de gjør det, vil både de, rektorer og vi lærere se økt bevegelse i retning av det som er vårt egentlige felles mål; at enda flere elever får oppleve en skolehverdag preget av tilhørighet, mestring og mening.

Fotnoter:

1) Originalutgaven uttrykker siste setning av sitatet slik: «A major claim in this book is that schools and teachers (and researchers) may need to be more explicit that such dispositions should be key performance indicators of the outcomes of schooling».

2) læringsglede: «hvor åpent barnet er for nye erfaringer, barnets fremvoksende tro på at det er verdifullt å engasjere seg i læring, og hvordan barna lærer at de kan bygge opp selvfølelse ved å engasjere seg i læringsprosessen»

3) Hattie, Op cit. s. 79.

4) I den engelske originalversjonen kaller han disse personlige disposisjonene/holdningene til læring for «key performance indicators of the outcomes of schooling»: John Hattie, *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge, 2009, ISBN 1134024118, s.40

5) Hattie Op.cit. s. 67

6) Ibid s. 68

7) <https://www.youtube.com/watch?v=rkXE4lBwHD4&t=hentet04.11.17>

8) Transkripsjon og oversettelse fra Youtube.com av artikkelforfatter.

9) begrep for hvor mange år elever blir værende i skolen

10) Hattie Op.cit s. 55

11) ibid s. 23

«Vi må faktisk organisere skolen slik at den først og fremst bidrar til elevenes karakterdannelse og skaper læringsglede hos elevene.»

Farsund er en kommune med ca. 9 700 innbyggere. Kommunen er en kystkommune og har en sterk historisk og næringsmessig tilknytning til havet. Kommunen har en rekke store og mellomstore industribedrifter og er i tillegg Agders største jordbrukskommune.

Det satses på skole i Farsund. Læringsmiljøet er viktig. Leseopplæringen er av stor betydning for læring i alle fag. Realfagene skal satses på og kommunen har et godt samarbeid med industrien i kommunen. Vi trenger gode lærere i alle stillinger.

I Farsund kommune har vi fem kommunale skoler på grunnskolenivå med omtrent 1250 elever. Av disse er tre av skolene 1. til 7. -skoler og to 8. til 10. -skoler. I tillegg har vi også en egen enhet som driver med opplæring for voksne.

Hovedutlysning 2018/2019 for grunnskole og voksenopplæring

Fra 1.8.2018 kan det bli ledig et antall lærerstillinger innenfor grunnskole og voksenopplæring i Farsund kommune.

Fullstendig utlysningstekst og elektronisk søknadsskjema finnes på: www.farsund.kommune.no

Søknadsfrist: 5.2.2018.

Longyearbyen skole

Skolelederstillinger

REKTOR

Vi søker deg som sammen med ditt lederteam og dine ansatte vil videreutvikle et godt skolemiljø for våre barn og ungdommer på verdens nordligste skole.

SØKNADSFRIST: 11. FEBRUAR 2018

AVDELINGSLEDERE

Vi søker deg som sammen med resten av skolens ledelse og ansatte vil videreutvikle et godt skolemiljø for våre barn og ungdommer på verdens nordligste skole.

SØKNADSFRIST: 4. MARS 2018

Interesserte kan ta uforpliktende kontakt med vår rådgiver i Habberstad Rekruttering Marit Mellem, tlf. 905 46 532 eller sektorsjef oppvekst og kultur Anne Søvold Vikanes, tlf. 930 05 914.

For fullstendig utlysning og søknad se: habberstad.no

frantz.no

Ledige stillingar i Hallingdal

Det vil bli ledige stillingar i skular og barnehagar i Hallingdal frå 01.08.18.

For søknad og meir informasjon, sjå heimsida til kommunane:

Flå kommune	www.flaa.kommune.no
Nes kommune	www.nes-bu.kommune.no
Hemsedal kommune	www.hemsedal.kommune.no
Gol kommune	www.gol.kommune.no
Ål kommune	www.aal.kommune.no
Hol kommune	www.hol.kommune.no

Felles søknadsfrist 03.03.18

HALLINGDAL

– midt mellom Bergen og Oslo

Skolefrontens fond

Stipend, søknadsfrist 1. mars 2018.

Skolefrontens Fond stipend kan gis til følgende tiltak som fremmer fondets formål om toleranse, menneskeverd, selvstendighet og solidaritet:

- Pedagogisk forsøks- og utviklingsarbeid.
- Pedagogisk og faglig utviklingsarbeid knyttet til konkrete prosjekter.
- Kurs og studiereiser som har direkte tilknytning til pedagogisk eller faglig utviklingsarbeid.

Søknad skal skrives på eget skjema og elles være i samsvar med statuttene for stipendordningen.

Solidaritetspris, søknadsfrist 1. april 2018.

Skolefrontens Solidaritetspris skal fremme og underbygge formålet med Skolefrontens fond om å fremme demokratiske holdninger og verdier som toleranse, menneskeverd, selvstendighet og solidaritet som også dannet basis for lærernes kamp under okkupasjonen i 1940 – 1945. Prisen gis til personer, organisasjoner eller institusjoner som gjennom arbeid med konkrete prosjekter i skolen, eller med barn og ungdom, har bidratt til å fremme nasjonal og internasjonal forståelse og solidaritet, og motvirke utvikling og utbredelse av diskriminerende og rasistiske holdninger.

Nærmere informasjon og statutter for ordningene finner du på Utdanningsforbundet sine nettsider.

Har du spørsmål kan du ta kontakt med Per Sætre på telefon: 24 14 21 20 eller e-post: per.satre@udf.no

UTDANNINGS
FORBUNDET

Kurs og konferanser, våren 2018

5.–6. mars, Lærernes hus, Oslo

Utenforskap 2018: Den tvetydige omsorgen – mellom veldedighet og solidaritet

Foredragsholdere: Kjell Ribert, Henrik Syse, Anette Holmgren, Unn Irene Aasdalen, Odin Lysaker, Tore Frost, Petter A. Ringen, Trond Diseth og Lene Cathrin Hansen.

12.–14. mars, Nobelinstituttet, Oslo

Nobelinstituttets lærerkurs: USA under Trump Innenriks- og utenrikspolitikk

Foredragsholdere: Olav Njølstad, Hallvard Notaker, Bjørn H. Vangen, Hilde Restad, Bernt Hagtvat, Geir Lundestad, Ulf Sverdrup, Asle Toje, Hans Olav Lahlum

22. mars, Lærernes hus, Oslo

Relasjonskompetanse i barnehagen

Kursholder: Elin Gullesten Bratt

23. mars, Grand Terminus,

Å utvikle vurderingskompetanse i skolen

Kursholder: Henning Fjærtøft

4. april, Lærernes hus, Oslo

Mobbing i barnehagen

Kursholdere: Ingrid Lund og Anne Helgeland

11. april, Lærernes hus, Oslo

Visuell fasilitering – lær enkle tegneteknikker

Kursholder: Annette Haugen

12. april, Radisson BLU, Tromsø

Vurderingsarbeid i barnehagen

Kursholdere: Turi Pålerud og Morten Solheim

13. april, Clarion Hotel Stavanger

Kurs for historielærere

Kursholdere: Glenn Thore Helgø og Morten A. Iversen

17.–18. april, Lærernes hus, Oslo

Om å "se" barn og unge

Kursholder: Emilie Kinge

23. april, Scandic Sørlandet, Kristiansand

Vurderingskompetanse i skolen

Kursholder: Lise Vikan Sandvik

23. april, Lærernes hus, Oslo

Barn utsatt for seksuelle overgrep og vold

Kursholdere: Øivind Aschjem og Siri Søftestad

25. april, Lærernes hus, Oslo

Profesjonell praksis – juridisk skjønn.

Kurs for skoleledere

Kursholdere: Jeffrey B. Hall og Ann Elisabeth Gunnulfsen

26. april, Lærernes hus, Oslo

Barnehagensrammeplan – hva er nytt?

Kursholdere: Unni Jernberg og Bente Fønnebo

3. mai, Scandic Sørlandet

Juss i barnehagesektoren

Kursholder: Anne Oline Haugen

24.–25. mai, Nansenskolen, Lillehammer

Mellom tillit og kontroll

Foredragsholdere: Inge Eidsvåg, Unn Irene Aasdalen, Bodil Alver Moen, Inga Bostad, Leif Moos, Janne Aasebø Johnsen, Marit Ulvik, Trond Diseth, Per Arneberg og Steffen Handal.

29. mai, Lærernes hus, Oslo

Relasjonelle perspektiv på læringsledelse

Kursholder: Kari Berg

30. mai, Lærernes hus, Oslo

Lederskapet – 31 nøkler. Fra grep til begrep

Kursholder: Harald Stokkeland

2.–7. august, Andøya

Nordic Teacher Space Camp

8.–9. august, Vinstra

Med Peer Gynt i klasserommet

Les mer på www.udf.no/kurs

Pensjonistledere fra alle Utdanningsforbundets fylkeslag møttes til debatt om aktuelle temaer og sosialt samvær.

FOTO BJØRN L.VAALAND

Rekordstort pensjonistseminar

Sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet arrangerte det årlige pensjonistlederseminaret 14.–15. november på Hurdalsjøen. Antall deltakere i år var høyere enn tidligere år. Hvert fylkeslag kunne i år sende to fra pensjonistrådet samt ansvarlig i fylkestyret.

Årets program var variert. Etter en kort fylkesvis presentasjon ble vi ønsket velkommen av pensjonistrådets leder Anne-Margrete Benæs. Hun orienterte kort om de viktigste sakene vi har behandlet i løpet av året, og en kort orientering om hvilke saker vi allerede vet vi kommer til å behandle.

Etter lunsj innledet Lars Bleie om pensjon i offentlig sektor. Han sa at pensjon er en av de sakene vi jobber med. Vi står foran endringer. Som kjent kan pensjon bli et viktig moment i tariffoppgjøret 2018. Det er viktig å ha en oversikt over hvilke ordninger eller valgmuligheter som finnes, og hvordan de enkelte modellene slår ut for våre medlemmer, sa Lars Bleie.

Et annet viktig tema er kommune- og regionreformen. Vi fikk en fin orientering av Harald Skulberg, seniorrådgiver i Utdanningsforbundet. Han sa at sammenslåing av kommuner og fylker får betydning for Utdanningsforbundet og vårt arbeid. Hvordan skal vi organisere arbeidet når vi får store regioner som for eksempel Trøndelagsfylkene og Finnmark og Troms, for ikke å snakke om Viken? sa Skulberg.

Det sentrale pensjonistrådet har to personer som er vårt talerør til sentralstyret: Gro Hartveit og Tore Fjørtoft. I år var det Gro Har-

tveit som informerte om noen av sakene de jobber med. Eksempel på dette er blant annet arbeidet med å sikre gode fagpersoner rundt eleven og læreren, og mangel på samiske læremidler.

Vi har fått henvendelser om forsikringsordningene til Utdanningsforbundet. Vi har formidlet dette videre, og var så heldige å få Miriam Sandem fra medlemsfordeler til å orientere om den nye ordningen 70+. I tillegg til en orientering om ordningen, kunne hun fortelle at de allerede hadde fått positiv respons på ordningen.

Utdanningsforbundets pensjonistråd har kontakt med de andre nordiske landene hvert år på Nordisk pensjonistlærertreff. I år hadde vi i tillegg gleden av å få besøk av Birgit Bruun, som er hovedstyrelsesmedlem (og pensjonist) i Danmarks Lærerforening. Hun orienterte om situasjonen i dansk skole og hvordan pensjonistarbeidet er organisert i Danmark.

Helt til slutt fikk deltakerne informasjon fra oss i sentralt pensjonistråd om pensjonshøringen, statsbudsjettet og kriterier for prioritering av deltakere til Nordisk pensjonistlærertreff.

Som vanlig hadde vi også i år et kulturelt innslag. Vi fikk besøk av Guren Hagen, som inviterte oss til «en musikalsk reise der humor og melankoli går hånd i hånd». På repertoaret sto blant annet egne viser, Prøysenviser og viser av Vidar Sandbeck. Etter konserten var det middag med god mat og artige historier.

Vi i sentralt pensjonistråd takker alle deltakerne for aktiv innsats og regner med at vi treffer mange av dere også til neste år, den 13.–14. november 2018.

For sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet,
Inger Støreng, rådsmedlem

Anette Moldrem |
juridisk rådgiver i Utdanningsforbundet

FOTO INGER STENVOLL

**Lov
og
rett**

Ny lov om likestilling og diskriminering

Den 1. januar 2018 trådte en ny felles likestillings- og diskrimineringslov i kraft. Denne loven erstatter fire tidligere diskriminerings- og likestillingslover.

I hovedsak viderefører den nye loven det som har vært gjeldende rett på området. Det er likevel noen endringer og presiseringer det kan være nyttig å kjenne til.

Utvidet adgang til positiv særbehandling til fordel for menn

Hovedregelen i likestillings- og diskrimineringsloven er at det er forbudt å forskjellsbehandle på grunn av kjønn. I noen tilfeller vil det likevel være lov å behandle kjønn ulikt for å fremme likestilling. Dette kalles positiv særbehandling og vil kun være gyldig under visse vilkår. For å kunne positivt særbehandle et kjønn ved ansettelse, må som utgangspunkt det kjønn som ønskes særbehandlet, være representert med mindre enn 40 prosent i den aktuelle stillingen.

Tidligere var det kun adgang til å positivt særbehandle menn i stillinger hvor arbeidsoppgavene i hovedsak var rettet inn mot undervisning eller omsorg for barn, som i barnehage og på barnetrinnet. I den nye loven er det en generell adgang til å positivt særbehandle menn. Dette innebærer at det også vil være adgang til å positivt særbehandle i andre yrker og på andre områder for å fremme likestilling. Dette kan for eksempel være i undervisningsstillinger for ungdom og voksne, eller stillinger innenfor helse- og omsorgssektoren.

Diskrimineringsvernet på grunn av omsorgsoppgaver, graviditet og foreldrepermisjon tydeliggjøres

I den nye loven lovfestes omsorgsoppgaver som et selvstendig diskrimineringsgrunnlag. Inn under dette omfattes omsorg for små barn. Større barn, pleietrengende foreldre eller partner kan også omfattes, men dette vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Vernet mot diskriminering på grunn av omsorgsoppgaver gjelder likt for kvinner og menn.

Videre tydeliggjør den nye loven at forbudet mot diskriminering på grunn av graviditet er svært strengt. Det presiseres blant annet at ved ansettelse og oppsigelse er forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon ved fødsel eller adopsjon aldri tillatt. Det fremgår videre at dette forbudet også gjelder ved forlenget av midlertidig stilling. Det er ut fra dette ikke adgang til å forbigå en søker eller si opp en arbeidstaker på grunn av graviditet eller uttak av foreldrepermisjon. Tidligere måtte du inn i forarbeidene til likestillingsloven for å forstå hvor strengt vernet mot graviditetsdiskriminering var. Det er derfor positivt at dette har blitt tydeliggjort i den nye loven.

Aktivitetsplikten for arbeidsgivere konkretiseres

Arbeidsgivere har både etter de gamle og den nye loven en plikt til å jobbe aktivt og forebyg-

gende for å unngå diskriminering og for å fremme likestilling på arbeidsplassen. Arbeidet skal blant annet omfatte rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, tilrettelegging, mulighet for å kombinere arbeid og familieliv og forebygging av trakassering.

Det som er nytt i den nye loven, er at det oppstilles en konkret arbeidsmetode som skal benyttes i arbeidet med aktivitetsplikten. Denne metoden gjelder for offentlige arbeidsgivere, uavhengig av størrelse, og private arbeidsgivere som jevnlig sysselsetter over 50 arbeidstakere. Etter bestemmelsen skal arbeidsgiver:

- undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling,
- analysere årsakene til identifiserte risikoer,
- iverksette tiltak som er egnet til å motvirke diskriminering, og bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten og
- vurdere resultater av arbeidet etter bokstav a til c.

Dette arbeidet skal skje fortløpende og i samarbeid med de ansattes representanter. Eksempler på hva som kan kartlegges og arbeides med kan være å undersøke om deltidsarbeid er mer utbredt blant kvinner enn menn eller om det foreligger lønnsforskjeller som direkte eller indirekte har sammenheng med et diskrimineringsgrunnlag. Tydeliggjøringen og konkretiseringen av arbeidsgivers plikter på dette feltet kan gjøre det enklere å nå målet om et likestilt arbeidsliv.

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Hege Valås | nestleder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

2018 – tid for feiring og målrettet rekruttering av lærere

Årsskifter gir anledning til ettertanke, evaluering og planlegging. Ved inngangen til 2018 har jeg lyst til å takke for innsatsen i 2017. Det er også grunn til å feire det gamle året. En organisasjon som vår, som er engasjert i et svært stort antall saker, kan stå i fare for å glemme å feire våre seire fordi det alltid er uløste saker. Akkurat nå mener jeg likevel det er god grunn til å stoppe opp og markere at vi har vunnet fram i to av våre aller viktigste saker.

Minstenormer for lærertetthet i barnehage og skole er viktige forutsetninger for et likeverdig opplærings- og utdannings-tilbud. At det ikke er for mange barnehagebarn og elever pr. lærerårsverk er viktig for god utdanning. I tillegg kommer en rekke andre rammevilkår som også er viktige: ledelse, de ansattes kompetanse, samarbeid, læremidler, osv. Men likeverdige ressurser i form av et antall lærere som står i rimelig forhold til antall barn og elever, er en viktig forutsetning for oppslutningen om fellesbarnehagen og fellesskolen. Det er også en avgjørende forutsetning for rekrutteringen til læreryrkene. Ingen ønsker å arbeide i en virksomhet hvor ressursene ikke står i forhold til oppgavene som skal løses. Takk til alle som har deltatt i arbeidet med å få mange nok politikere til å forstå at dette er viktig.

Denne seieren gir oss inspirasjon og kraft til å gå løs på oppgavene som følger av vedtakene om minste lærertetthet. Den viktigste oppgaven nå er rekruttering. Bruken av ukvalifiserte i lærerstillinger har vært et problem både i barnehage og skole over lang tid. Hovedårsaken til denne situasjonen er at kommunene ikke tilbyr lærerne gode nok lønns- og arbeidsvilkår. Av 100 nyutdannede grunnskolelærere er bare 65 i læreryrket fem år etter. 20 begynte aldri som lærere. Det viser at lærerutdanningen kan brukes til mer enn å være lærer, og at andre arbeidsgivere tilbyr bedre vilkår enn arbeidsgiverne i skolen. Ytterligere 15 begynner som lærere, men forsvinner før fem

år har gått. Her ligger det viktigste rekrutteringspotensialet i årene som kommer.

I barnehagen er bildet litt lysere, hva angår rekruttering. Lars Gulbrandsens forskning tyder på at det er fullt mulig å dekke behovet for barnehagelærere, selv med en norm for barnehagelærere på 50 prosent som flertallet på Stortinget ønsker.

Når det er mulig å drive barnehager og skoler for alle barn og elever, uten nok kvalifiserte lærere, forteller det oss at det har vært altfor enkelt å tilsette ukvalifiserte i lærerstillinger. Og slik har det vært i lang tid. Det har ført til at kommunene ikke har vært nødt til å bruke de virkemidlene de faktisk har til sin disposisjon for å rekruttere nok kvalifiserte. Disse omfatter ulike former for lønnstillegg, hjelp til å skaffe rimelig bolig, la lærerprofesjonen velge metoder og vurderingsformer, redusere unødvendig rapportering og annet byråkrati, og mye mer.

Utdanningsforbundet arbeider nå med konstruktive forslag til hvordan rekrutteringsutfordringen kan løses, både på kort og lang sikt.

Arbeidet med å justere alle læreplanene i grunnskolen og i fellesfagene i videregående opplæring er i gang og vil kreve mye av organisasjonene i året som kommer. Vi har bedt om at organisasjonen i større grad blir trukket med i arbeidet enn under tidligere læreplanrevisjoner. Det har myndighetene stilt seg positive til. Nå er det opp til oss å bruke de påvirkningsmulighetene vi får til å styrke profesjonsfellesskapet og gi gode, faglig funderte innspill.

Viktige seire fungerer som en vitamininnspøyting i organisasjonsarbeidet. Jeg er derfor veldig optimistisk til hva vi kan klare å oppnå også i 2018.

«Viktige seire fungerer som en vitamininnspøyting i organisasjonsarbeidet.»

Stor økning i antall ledermedlemmer

I løpet av det siste året har antallet ledermedlemmer i Utdanningsforbundet økt med om lag 420.
– Utdanningsforbundet har en tydelig lederpolitikk, sier Fredrik Holm, nytilsatt rektor i Halden og ledermedlem fra nyttår.

Nå på nyåret går han over fra å være lærer i voksenopplæringen, til en rektorstilling ved Låby skole i Halden. For ham har det ikke vært et alternativ å melde seg ut eller bytte forbund.

– Jeg ble først medlem i Pedagogstudentene som student, og deretter i Utdanningsforbundet. Jeg har lyst til å fortsette å være medlem i Utdanningsforbundet fordi det er den klart største organisasjonen i utdanningsfeltet, så hvis man ønsker å påvirke politikken er det her man må være, sier han.

Godt ivaretatt

Fra årsskiftet til og med november i fjor har det blitt 417 flere ledermedlemmer i Utdanningsforbundet, og ved utgangen av november var det 8481 ledermedlemmer. Utdanningsforbundet er det største fagforbundet for ledere i utdanningssektoren.

Vi ser en økning både blant skoleledere og styre.

– Jeg mener vi ser resultatet av en tydelig lederpolitikk og at vi klarer å kommunisere denne i saker som berører styre, rektorer og ledere i utdanningssektoren direkte, sier Tormod Korpås, leder for lederrådet i Utdanningsforbundet.

Det er Holm enig i.

Fredrik Holm er fersk som leder fra nyttår, og velger å fortsette som medlem i Utdanningsforbundet. **FOTO** THOMAS LILLEBY

– Utdanningsforbundet har en tydelig lederpolitikk som jeg synes er blitt gjort godt synlig gjennom lederoffensiven. Jeg føler at lederne blir godt ivaretatt i forbundet. Å være leder kan til tider være en litt ensom stilling, så Utdanningsforbundet kan bidra til å skape nettverk og mulighet til å utveksle erfaringer, sier han.

Roser fylkes- og lokallagene

– Det er et stort engasjement rundt ledermedlemmene i fylkes- og lokallag nå, og vi har blitt

mye bedre på å pleie eksisterende og potensielle ledermedlemmer, mener Korpås.

Han mener at det at tillitsvalgte på fylkes- og lokallagsnivå kontakter medlemmer som står i overgangen fra å være lærer til å bli leder er helt avgjørende for å beholde ledere i organisasjonen.

– Å bli ønsket velkommen som ledermedlem og få informasjon om forbundets støtte og tilbud til deg som leder og som arbeidstaker, gjør at medlemmer fortsatt opplever å bli sett og ivaretatt i vår organisasjon.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Handal: – Uansvarlig, demotiverende

Steffen Handal gikk til kraftig angrep på kompetansekravenes tilbakevirkende kraft på stortingshøringen i midten av desember.

Steffen Handal og Utdanningsforbundet var like før jul på høring i Stortinget. Det var fire representantforslag som skulle behandles, men Handal valgte å fokusere på ett område.

– Vi skal legge vekt på én sak i dag – kompetansekravene og deres tilbakevirkende kraft, innledet Utdanningsforbundets leder med å si.

For kompetanse, mot tilbakevirkende kraft

Handal understreket sterkt at Utdanningsforbundet ønsker «kompetente, motiverte og

Steffen Handal var meget tydelig i høringen på Stortinget før jul, og beskrev avskiltingspolitikken som både «uansvarlig, demotiverende og uheldig».

FOTO ANNE KARIN SÆTHER

Kurs i Utdanningsforbundet i vinter

29. januar, Lærernes hus, Oslo

Læreplaner i endring

Innlegg ved Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet, Torbjørn Røe Isaksen, kunnskapsminister, og Live Tronstad, nestleder i elevorganisasjonen.

5.-6. mars, Lærernes hus, Oslo

Utenforskap 2018

Foredragsholdere: Kjell Ribert, Henrik Syse, Anette Holmgren, Unn Irene Aasdalen, Odin Lysa-

ker, Tore Frost, Petter A. Ringen, Trond Diseth og Lene Cathrin Hansen.

12.-14. mars, Nobelinstituttet, Oslo

Nobelinstituttets lærerkurs

Foredragsholdere: Olav Njølstad, Hallvard Notaker, Bjørn H. Vangen, Hilde Restad, Bernt Hagtvet, Geir Lundestad, Ulf Sverdrup, Asle Toje, Hans Olav Lahlum.

22. mars, Lærernes hus, Oslo

Relasjonskompetanse i barnehagen

Kursholder: Elin Gullesen Bratt

23. mars, Grand Terminus,

Å utvikle vurderingskompetanse i skolen

Kursholder: Henning Fjortoft

Les mer på www.udf.no/kurs

ende og uheldig

engasjerte lærere». Han la likevel hurtig til at «vi støtter også skjerping av kompetansekrav, men er sterke motstandere av å gi kompetansekravene tilbakevirkende kraft».

– Den avskiltingspolitikken mener vi er både uansvarlig, den er svært demotiverende og den sender svært uheldige signaler til lærere som inntil nylig ble sett på som kvalifiserte, også av myndighetene.

– Man har i realiteten avskiltet cirka 30.000 lærere i dette landet. Det har ikke bare provosert dem og gjort dem usikre, det har faktisk provosert profesjonen, ikke bare lærere, men også våre skoleledermedlemmer ser på dette som en provokasjon, understreket Handal i høringen.

I sitt åtte minutters innlegg gikk Handal langt i å antyde at dette var politikk som aldri burde vært satt ut i live.

– Dette er etter min mening skrivebordspolitikk!

– Hva skal vi si?

Han stilte samtidig en rekke, betimelige spørsmål til de medlemmene av utdannings- og forskningskomiteen som støtter avskiltingen av lærerne.

● Hva skal vi si til en Håvard Tjora som i årevis har undervist i matematikk, og som har gitt ut læreverk (...) og som nå er avskiltet uten mulig-

het til å ta videreutdanning? Hvilket budskap skal vi ha til ham?

● Hva skal vi si til de (...) midlertidige, kvalifiserte lærerne som står i jobb som ikke noen vil satse på bare fordi de er midlertidige og det vil innebære en utgift å ansette dem fast?

● Hva skal vi si til de lærerne som nærmer seg pensjonsalder og heller går av tidlig enn å sette seg på skolebenken og delfinansiere sin egen videreutdanning?

● Hva skal vi si til de lærerne som føler de ikke trygt kan bytte jobb fordi de er redd for at de ikke vil få denne jobben fordi det stilles nye krav til kompetanse som de ikke har?

● Hva skal vi si til de arbeidsgiverne som ved dette vedtaket har sett det som en mulighet å tilby kvalifiserte lærere lønn som ukvalifiserte? Det mener jeg tyder på at man har sendt feil signal til sektoren!

Pedagogstudentenes leder, Hedda Eia Vestad, markerte seg også på høringen. Det var spesielt for forhold hun trakk frem som er viktig for Pedagogstudentene, å reversere avskiltingen og en større innsats for å rekruttere og beholde lærere.

Husk betalingsfristen for dine forsikringer!

Nå er det snart betalingsfrist for dine forsikringer.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

Betalingsforfallet for dine kollektive forsikringer for 2018 er 15. eller 20. januar om du betaler med giro og eFaktura og 20. januar om du har AvtaleGiro. Vi minner om at siste faktura alltid er tilgjengelig på Min side på udf.no. Ønsker du å gjøre endringer i dine forsikringer for 2018, kan du ta kontakt med oss på forsikring@udf.no eller gjøre endringene på Min side.

Elektroniske betalingsløsninger

AvtaleGiro eller eFaktura gjør det oversiktlig og enkelt å betale for dine forsikringer. Ønsker du å opprette elektronisk betaling, kan dette gjøres i nettbanken ved betaling av mottatt faktura. For endring av antall terminer kan du sende en mail til forsikring@udf.no. Eventuelle endringer vil først tre i kraft ved neste betalingsforfall.

Forhandlingene om ny hovedavtale i kommunesektoren fortsetter

Partene er enige om å fortsette forhandlingene om ny hovedavtale i kommunesektoren.

Forhandlingene om ny hovedavtale mellom arbeidstakerorganisasjonene og KS startet 30. november. Den nåværende avtalen utløp 31. desember 2017, men vil gjelde inntil ny avtale er på plass.

Partene er blitt enige om å fort-

sette forhandlingene og tar sikte på å avslutte forhandlingene i løpet av januar.

Partene i kommunesektoren, her ved Steffen Handal, Unio og Tor Arne Gangsø, KS, fortsetter forhandlingene om ny hovedavtale etter nyttår.

FOTO NORA SØRENSEN/UNIO

• SKRIVEGLEDE • LESELYST

Sirkelserien

10 lettlestbøker

NYHET!

Lese- og skrivekurs på 5.-7.trinn

MYE LESING GIR RESULTATER

Ti bøker. To fylldige oppgavesamlinger m/ digital utgave.

Kop.or. BM og NN

Oppgavesamling kr 480 + mva. pr. stk.

(inkl. dig. utgave)

Bøker kr 50 pr. stk.

FOKUS PÅ SKRIVING 5-6

To nye hefter i serien!

Passer best på 3.-5. trinn

SKAP SKRIVEGLEDE

* Passer meget godt for **minoritetsspråklige**

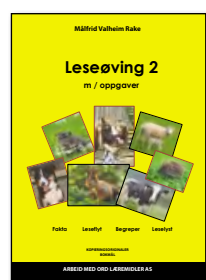
BM og NN i februar. Digital utgave. Kop. or.

Pris pr. hefte (inkl. dig. utgave) kr 490,- + mva.

LESEØVING 1 OG 2 m/ oppgaver

Nye hefter!

Passer best på 1.-4. trinn

GOD LESEFLYT GIR MER LESELYST

* Passer meget godt for **minoritetsspråklige**

* Hvert hefte er på 80 sider

BM og NN. Digital utgave. Kop. or.

Pris pr. hefte (inkl. dig. utgave) kr 520,- + mva.

REPETERT LESING

Brukes i grunnskolen, videregående skole og vo.

Bestselger!

Totalt 24 hefter.

REPETERT LESING VIRKER!

To nivå. BM og NN. kop.or.

Digital utgave

Pris pr. hefte (inkl. dig. utgave) kr 450,- + mva.

15 LETTLESTBØKER M/ OPPGAVESAMLING

Tre nivå!

Passer best på 1.-6. trinn. Tre nivå.

Tre fylldige oppgavesamlinger m/ digital utgave

BM og NN

Oppgavesamling

kr 480 + mva. pr. stk.

(inkl. dig. utgave)

Bøker kr 40 pr. stk.